

KNJIŽNICA
EDVARDA KARDELJA
V CELJU

11291/23

Celje - skladišče

D-Per

539/1987

1119870985,1

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

januar 1987

leto XXIII

glasilo delavcev
sozd
rudarski elektro-
energetski kombinat
edvarda kardelja

št. 1

srečno

Dobrodošli med nami

To povabilo in dobrodošlica hkrati je naslovnica lepo oblikovane in slikovno izdelane brošure, s katero med drugim vabi Srednja šola rudarske usmeritve osnovnošolce v rudarske poklice.

Smo namreč pred razpisom za vpis v šolsko leto 1987/88. Vse večje potrebe po energiji zahtevajo načrtno raziskovanje in popolnoma mehanizirano pridobivanje mineralnih surovin. Neobhoden pogoj za to pa so tudi dobro usposobljeni rudarski delavci.

Brošura takole slikovito predstavlja delo rudarjev:

"Energija in surovine so pojmi, brez katerih si ne moremo zamisliti življenja nobene moderne družbe. Vrednost obojega spoznavamo prav v zadnjem kriznem času; ko primanjkuje energije in surovin. Potrebe pa še vedno naraščajo. Bogastvo, o katerem govorimo, skriva zemlja. Potrebno pa ga je poiskati, raziskati in pridobiti iz njene notranjosti. To je delo rudarjev".

Naša skupna naloga s šolo je vzpodbuditi čimveč mladih, da se odločijo za rudarski poklic, da bi tako lahko zadovoljili potrebe po energiji naše družbe. Še posebej pomembno pa je, kako bomo vsi skupaj znali animirati starše za ta lep poklic z bogato tradicijo.

Več o aktivnostih pri vpisu lahko preberete v posebnem prispevku.

UVODNIK

Sanacijski program v SOZD REK EK

Proizvodnja električne energije in premoga v Jugoslaviji, posebej še v Sloveniji, se konec leta 1986 spet srečuje z izpadom dohodka, ki grozi z izgubo vsem elektrogospodarstvu, razen elektrogospodarstvu Srbije brez pokrajin. Slovensko elektrogospodarstvo in premogovništvo ima okrog 45 milijard izgube, ki jo bo deloma pokrilo z lastnimi ukrepi, predvsem z uporabo dela amortizacije ter dela stroškov iz investicijskih sredstev. Vseeno pa še ostane okrog 19 milijard.

Glavni vzrok je, kot že vrsto let, zaostajanje cen električne energije in premoga za naraščajočimi stroški. Za Slovenijo pomenijo posebne stroške, reprogramiranje kredita za odplačilo Nuklearne elektrarne Krško ter pričetek obratovanja rudnika urana Žirovski vrh, še dodatno obremenitev k stroškom obratovanja elektroenergetskega sistema v letu 1986.

Izvršni svet skupščine SRS je predložil skupščini za kritje izpadlega prihodka zakon, ki predvideva, da krijejo ta izpad porabniki iz dohodka ob zaključku poslovnega leta.

Istočasno, ko je ugotovil, da je glavni vzrok za neugoden izid poslovanja elektrogospodarstva in premogovništva nedopustno zavračanje ureditve cen s strani Zveznega izvršnega sveta, je slovenski izvršni svet tudi odločil, da se odpravijo pomanjkljivosti, napake in neučinkovitost v poslovanju organizacij združenega dela elektrogospodarstva in premogovništva.

Skupščini SRS bo istočasno s predlogom zakona o kritju izgube predložen tudi program ukrepov:

- analiza proizvodnje in stroškov z ukrepi za izboljšanje učinkovitosti proizvodnje in zniževanja cen,
- analiza in ureditev dohodkovnih odnosov, vgraditev stimulativnih elementov v sistem pridobivanja dohodka, uvedba internih cen in soodvisnost pridobivanja dohodka od proizvodnje in višine stroškov;
- pregled organiziranosti elektrogospodarstva in premogovništva s posebnim ozirom na tehnološko povezanost ter ekonomsko soodvisnost posameznih delov in vsega elektrogospodarstva in premogovništva;
- kritičen pregled zaposlenih ter zaposlitev možnih tehnoloških viškov, ugotovljenih z analizami in kot posledica predloženih ukrepov za izboljšanje poslovanja;
- program ukrepov z navedbo izvajalcev.

Kot sestavni del elektrogospodarstva in premogovništva je tudi SOZD REK EK Trbovlje dolžan preanalizirati svoje poslovanje, sprejeti ukrepe in jih izpeljati. Za boljše razumevanje te naloge je treba ugotoviti vzroke in posledice sedanjega poslovnega stanja v SOZD REK Edvarda Kardelja Trbovlje.

Sestavljena organizacija združenega dela Rudarski elektroenergetski kombinat Edvarda Kardelja Trbovlje je nastala s postopno združitvijo po vojni razdruženih energetskih podjetij, ki so tvorila Trboveljsko premogokopno družbo. SOZD sestavljajo vsi rudniki rjavega premoga v Sloveniji, termoelektrarna v Trbovljah ter posebna delovna organizacija, ki obsega rudarsko, gradbeniško in elektrostrojno dejavnost ter avtopark kot stranske dejavnosti izven energetike v SOZD-u.

Industrija, združena v SOZD-u, je najstarejša v Sloveniji in Jugoslaviji in temu primerno izčrpana. Rudniki so bili po vojni v vlogi generatorja za razvoj novih perspektivnejših premogovnikov Velenja, bosanskih rudnikov, Kolubare, Kosova itd.

V posebno težak položaj so prišli rudniki v času cenene nafte, saj so ostali brez trga in nekonkurenčni zaradi zaostalosti. Likvidacijo rudnikov je zaustavila naftna kriza, ki je ponovno "odkrila" domače vire energije. Isto velja za Termoelektrarno v Trbovljah, saj je dobila k letu 1936 in 1943 zgrajenim agregatom šele leta 1967 novo, najcenejšo in nepreizkušeno elektrarno iz Poljske. Nato pa še dva agregata na plinsko olje v času, ko je kazalo, da je s premogom konec. Stanje v termoelektrarni se do danes ni spremenilo razen, da je sanitarni inšpektor zaradi onesnaževanja okolja prepovedal obratovanje s staro elektrarno.

Še leta po začetku najavljenega obračanja k izrabi domačih virov energije so od ukrepov za izboljšanje položaja energetike, predvsem rudnikom ostale le obljube. Največ je storjenega za stanovanjski položaj zaposlenih v rudarstvu. Urejena je benedicirana delovna doba, preventivno zdravljenje, število dopustnih dni, stanovanjska izgradnja in predvsem višina osebnih dohodkov.

K trdnosti poslovanja pa je pripomoglo načrtno geološko raziskovanje surovin, financirano iz bencinskega dinarja, saj je dokazalo, da je zalog premoga za rudarjenje v Sloveniji še za nadaljnjih 40 do 50 let.

Šele v zadnjih letih je investiranje v rudnike rjavega premoga stalno in zadostno, v prejšnjem planskem obdobju je bilo pridobljenih manj kot polovica pridobljenih sredstev, prej pa še manj, kljub predvidevanju in prognoziranju. Tako so sedanja vlaganja bolj sanacija zanemarjenosti in zaostalosti kot pa vlaganja v nadaljnji razvoj, saj zamujenih 20 do 30 let ni mogoče dohiteti v dveh ali treh letih.

Proizvodnja premoga temelji v glavnem na odkopni metodi, ki zahteva manj zaposlenih, zato pa več in dražjo mehanizacijo. V nekaterih rudnikih Trbovlje, Hrastnik so odkopi mehanizirani, vsaj na jugoslovanskem nivoju, medtem ko ostali rudniki zaostajajo.

Največji zaostanek pa je v modernizaciji transporta in plemenitenja premoga, ki izničujejo uspehe, dosežene v odkopih.

V zadnjih letih sta rudnike rjavega premoga presenetila tudi dva vdora vode, ki sta popolnoma ukinila proizvodnjo premoga v Kanižarici s 120.000 ton/leto in Zagorju, v jami Kotredež z 250.000 ton/leto. Izpad je le delno lahko nadomestil na hitro odprti dnevni kop Lakonca v višini 90 — 130.000 ton/leto.

Šele z zaključitvijo del na modernizaciji transporta in predelave ter programiranih odpiralnih del bodo rudniki lahko normalno obratovali v primerjavi z rudniki, ki so bili že ves čas po vojni deležni družbene pozornosti in pomoči pri izgradnji.

Najmanj, kar je uspelo, je uveljavljanje dogovorjene politike cen, ki že več kot 10 let obljublja cene, ki bodo pokrile enostavno reprodukcijo in še del razširjene. S stalnim zavračevanjem pravočasne uskladitve cen z ostalimi energijami in proizvodni je razlika v škodo premogovništva spravila le-to na beraško palico. Še več pa je k finančnemu polomu doprinesel način delitve skupnega prihodka, ki je premogovništvu namenil samo ostanke iz že tako preskopo odmerjenega skupnega prihodka v elektrogospodarstvu in premogovništvu.

Niti modernizacija proizvodnje niti finančna sanacija pa ne moreta normalizirati poslovanja rudnikov, če ne bodo imele zagotovljene porabe premoga. Že sedanje (ne) doseganje planirane višine proizvodnje je v tesni vezavi z uporabo energetskega premoga.

Če je začasno še mogoče, kljub ekološkemu predpisom, kuriti premog v široki potrošnji, pa je vendar ta poraba le začasna. Proizvajalci aluminija v Kidričevem prehajajo na novo tehnologijo ob zmanjšani porabi premoga. Proizvodnja premoga je bistveno odvisna od uporabnika energetskega premoga in zato je vsak napredek premogovnikov vezan na izgradnjo nove termoelektrarne v Trbovljah.

Že ob sedanjih proizvodnji po elektroenergetski bilanci ostaja neporabljenih 200.000 ton energetskega premoga, zvišanje proizvodnje po planu pa da še 200.000 ton. Če pa Kidričevo ukine porabo, se poveča višek še za 150.000 ton, in če nekdo začne uveljavljati obstoječi zakon o prepovedi uporabe slovenskih rjavih premogov v ekološko orgoženih conah v Sloveniji, ostane še nadaljnjih 200.000 ton premoga brez uporabnika.

Izgradnja nove elektrarne ni samo nadomestilo sedanje TET II, katere normalni vek obratovanja se izteka, ampak tudi pogoj za normalizacijo obratovanja in poslovanja Rudnikov rjavega premoga v Sloveniji. Sedanja elektrarna bi bila zadostna rezerva za zapolnitev havarijskih in klimatskih presenečenj v elektroenergetskem sistemu Slovenije in Jugoslavije,

UVODNIK

obenem pa prevzemnik viškov v proizvodnji premoga. Istočasno pa predstavlja izgradnja nove elektrarne — toplotne tudi sanacijo onesnaženja zraka, saj si sodobne elektrarne brez čistilnih naprav ni misliti. Spoznanje, da ne samo termoelektrarne, ampak še v večji meri drugi uporabniki umazanih goriv onesnažujejo zrak v revirskih dolinah, kaže na to, da je čimprej treba zamenjati sedanje razdrobljeno proizvodnjo toplote s koncentriranim proizvodnjem izven dolin v novi termoelektrarni — toplotni, če naj učinkovito razrešimo ekološki vozel v revirjih.

Tretjo delovno organizacijo Rudarsko gradbena dejavnost sestavljajo dejavnosti, ki so se razvile iz rudarskih ter tudi sedaj delajo za rudarstvo raziskovalna, odpiralna in investicijska dela v objektih pod zemljo ter montažo rudarske opreme.

Po vrnitvi k domačemu viru energije, predvsem premogu, je v vsej Jugoslaviji povpraševanje po izvajalcih teh del večje, pa tudi zagotavljanje potrebnih sredstev je dosti bolj urejeno, kot kdajkoli prej. Ta dejavnost je še toliko bolj iskana tudi zato, ker povsod v svetu manjka takšnih izurjenih kadrov.

Težava, v kateri se sedaj nahaja delovna organizacija je v neurejenosti organizacije, ki bi že zdavnaj morala združiti vso elektrostrojno dejavnost v eni organizaciji s trdnim predmetom poslovanja, ki je opredeljen kot montaža, vzdrževanje ter tudi izdelovanje posebnih rudarskih konstrukcij.

Težnja po osvojitvi proizvodnje nekatereh strojev, kar je konkurenca že obstoječim tovarnam, je samo izgubljanje poslovne moči na nepravem mestu. Napredek RGD je v trdni organizaciji dela izključno z delovno disciplino, predvsem pa preusmeritev v večje storitve na vseh delih, novejši delovne postopke ter uporabo sodobnejše tehnologije. V napredek vodi tudi jasna programska usmeritev. Prevzemanje vzdrževalnih rudarskih del in celo proizvodnjo premoga je lahko samo bližnjica v propad.

Poslovanje z izgubo, ali še bolje poslovanje tekom leta brez motiva za dobro gospodarjenje, saj se bo konec leta vse poravnalo, ni v prid razvoju samoupravljanja. Organi samoupravljanja in upravljanja so potisnjeni v položaj ugotavljanja stanja, namesto da bi stanje spreminjali. Teža vpliva neekonomskih odločitev izven gospodarstva hromi voljo do spreminjanja poslovnih potez znotraj kolektivov. Ne glede na to pa je treba bistvene kategorije poslovanja takoj urediti, če naj za državo in obrnemo tendenco vse dražje proizvodnje in zastoj v dviganju storitev. Skupno z delovnim načrtom je treba sprejeti finančni načrt za vsako temeljno organizacijo in delovno skupnost, ki opredeljuje dopustno višino stroškov in predvsem določa maso sredstev za izplačilo osebnih dohodkov.

Tako je potrebno preiti na nagrajevanje po delu, ki ga predpisujejo tudi obsto-

ječi pravilniki o delitvi osebnih dohodkov.

Ugotoviti je treba dejansko število potrebnih delavcev za proizvodnjo v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih ter sprejeti program o pre zaposlitvi. Uskladiti je potrebno beneficiranje delovne dobe po delovnih opravilih (delovnih mestih).

Ko ugotavljamo, da so možnosti razvoja v vseh sredinah ugodne, pa se opravi na tem področju vse bolj drobijo. Namesto strokovne specializacije po vrstah elementov proizvodnje, dobivamo v vsaki temeljni organizaciji "specialiste" za ves spekter opravil. Takoj je potrebno razpisati dela in naloge vodje programiranja, projektiranja in vodenja investicij v RRPS, ter vzpostaviti enake službe v RGD in TET. Utrditi je treba razvojno funkcijo SOZD-a.

Vsaka naložba, tudi če je že sprejeta v program, mora biti samoupravno preverjena ponovno pred pričetkom del. Nenehno preverjanje časovne nujnosti izgradnje posameznih objektov je nujno zaradi pomanjkanja sredstev in ugotavljanja prioritete. Čimprej je treba prekiniti z investicijskimi deli v lastni režiji dokler trdimo, da je premalo delovnih moči za proizvodnjo. Delovne organizacije so odgovorne za proizvodnjo, zato naj se tako tudi obnašajo vodilni kadri, ne pa da se tehnični sektorji v delovnih organizacijah vse bolj usmerjajo v razvoj in puščajo temeljne organizacije, da si v proizvodnji pomagajo kakor vedo, mimo ali brez druge, brez vsklajevanja.

Sanacijski program ne bo uspel, če se takoj ne vzpostavi medsebojna odgovornost poslovnih organov za izvajanje sprejetih sklepov. Preverjanje in kontrola izvajanja mora biti v temeljnih organizacijah in skupnostih vsakodnevna, v delovni organizaciji tedenska in mesečna v SOZD-u. Za izvajanje odgovarjajo vsi poslovodni organi, vsak za svoje področje in organizacijo.

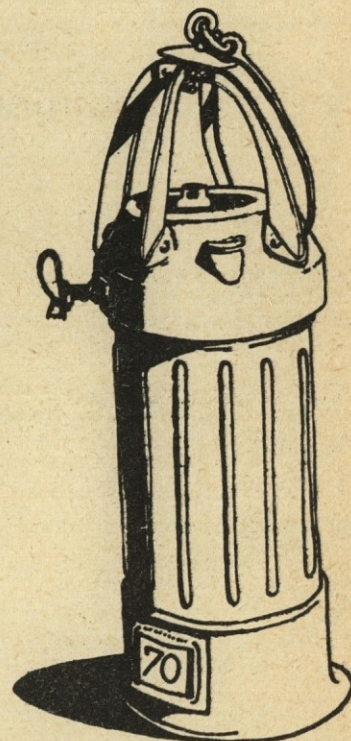
Druženopolitične organizacije naj še bolj kot doslej zahtevajo odgovornost za izvajanje dogovorjenega, vendar tudi tam, kjer problemi nastajajo in se rešujejo, to je v temeljnih sredinah.

V sestavku so navedene samo nekatere bistvene pomanjkljivosti, ki jih lahko takoj razrešimo. Sanacijski program pa bo v zaključkih v podrobnosti vseboval za vsako temeljno in delovno organizacijo posebej ukrepe, ki jih bo treba izpeljati v dogovorjenih časovnih obdobjih. Prav gotovo ravno našo organizacijo SOZD REK Edvarda Kardelja zadevajo zahteve po realni ocenitvi, ker je premog eden najdražjih v Jugoslaviji in kot posledica tudi cena proizvedene kilovatne ure na osnovi rjavega premoga.

To dejstvo nam ne narekuje samo analizo in ugotavljanje vzrokov za takšen cenovni položaj proizvodnje, ampak zahteva od vsakega člana kolektiva najresnej-

ši pristop za čimbolj učinkovito delo in upravljanje z zaupanimi sredstvi za izboljšanje položaja delavca v SOZD REK EK in vseh tistih, ki kot proizvod ali za reprodukcijo uporabljajo rjavi premog in električno energijo.

Srečko Klenovšek

Bralcem glasila Srečno

V želji, da bi bilo naše glasilo še boljše, razmišljamo o raznih oblikovnih in vsebinskih pobudah.

Tako s to številko začenjamo urejati posamezne rubrike.

Vse bralce prosimo, da razmišljajo z nami in nam posredujejo na uredniški odbor svoja mnenja o glasilu, ideje in pobude, v prvi vrsti pa čimveč prispevkov in tako sooblikujejo naše glasilo.

Uredniški odbor

PROIZVODNJA IN STORITVE

Priprave na rekonstrukciji turbine 4 v DO TET

V šesti številki glasila SREČNO v lanskem letu je bilo v naslovu obravnavano področje obdelano s stališča zatečenega stanja naprav po preteku dveh tretjin programirane življenjske dobe bloka in na podlagi ugotovitev stanja opreme s profilaktičnimi raziskavami celotnega bloka.

Z nastopom zadnje tretjine omenjene življenjske dobe bloka so se pričele večje rekonstrukcije kot npr. zamenjava statorskega navitja generatorja, nato zamenjava

ocevnika grelnika vode, naknadnega pregrevalnika pare in rekonstrukcija z zamenjavo uparjalnika, ki je tlačnemu delu kotla podaljšala življenjsko dobo za petnajst let. Isto je mogoče tudi sklepati s predvideno rekonstrukcijo na ležajniku ter srednjetačnemu delu turbine z zamenjavo turbinskih meritev in zaščit.

Glavni izhodiščni parametri za popravilo turbine so obratovalne izkušnje, stanje naprav in opreme ter razpoložljivost in

zanesljivost, dosežena v dosedanjem obratovanju. Ohišje srednjetačnega dela turbine je zaradi termičnih deformacij in že opravljene sanacije okrova z odvzemanjem materiala ter nizke žilavosti na robu iztrošenosti, kar izkazujejo izračuni utrujenosti materiala, opravljeni z diagnostičnimi meritvami na opremi, ki je izpostavljena visokim termičnim in tlačnim obremenitvam.

To dokazujejo tudi dejstva, da je po vsakem remontu, ki mu sledi nekajdnevno obratovanje, potrebna korekcija lege ležajev turbine zaradi uravnavanja linije rotorja, zaradi visokih ekscentričnosti in vibracij. Ta tako imenovani "poremont" traja v povprečju zaradi ohlajevanja in izvedbe del do dvajset dni. V preteklem letu je bil potreben dvakrat in na kraju neizbežno zahteval odpiranje turbine. Poleg izpada proizvodnje električne energije nastopajo velike motnje pri eksploataciji energetskega premoga zaradi polne deponije. To zadnje zasilno popravilo na ohišju ter notranjih delih srednjega tlaka turbine ne daje nobene možnosti več, da bi se obstoječa oprema še popravljala po nastopu naslednjih deformacij, ampak jo je nujno potrebno zamenjati z novo. Pri pregledu notranjosti turbine smo ugotovili, da je rotor srednjetačnega dela turbine drsel po segmentih medstopenjskih tesnilk. Temu drsenju so bile vzrok ugotovljene povečane deformacije nosačev in pregrad usmerjevalnega lopatja kot tudi samega ohišja. Izvajalec remontnih del sicer izvede centriranje in postavljanje linije rotorjev v mejah dovoljenih odstopanj, ki so predpisana s strani izdelovalca turbine. Ravno tako so v mejah dovoljenih odstopanj izvedene zračne reže medstopenjskih in labirintnih tesnilk, vendar pa, ker pri zagonu turboagregata nastopajo nedopustne dilatacije ohišja, notranjih sestavnih delov ohišja ali ležajnikov turbine kot posledica termičnih efektov, ti anulirajo postavljene zračnosti, ki povzročajo dotik rotorja z medstopenjskimi tesnilkami. To pa povzroča lokalno pregrevanje rotorja in njegovo krivljenje.

Z revitaliziranjem dotrajane turbinske opreme, ki je izpostavljena visokim termičnim, tlačnim in dinamičnim obremenitvam, je mogoče podaljšati življenjsko dobo turbine do leta 2000 ter zboljšati prilagodljivost moči glede na potrebe elektroenergetskega sistema, zboljšati dinamično stanje, doseči lažje zagone in obratovanje ter podaljšati čas obratovanja med dvema remontoma in skrajšati čas ter obseg remonta.

V decembru preteklega leta je bil gotov investicijski program za popravilo turbine TK 120, ki ga je izdelala Poslovna skupnost RUDIS iz Trbovelj in se tvorno vključuje s svojo dejavnostjo v področje

Izpolnjevanje delovnega načrta od 1. 1. do 31. 12. 1986

1. PROIZVODNJA PREMOGA (ton)

Rudnik	načrt ton	doseženo ton	Razlika do plana (ton)	%
Hrastnik	280.000	292.642	+ 12.642	104,5
Ojstro	230.000	250.902	+ 20.902	109,1
RRP Hrastnik	510.000	543.544	+ 33.544	106,6
RRPT + RŠC	600.000	594.472	- 5.528	99,1
RRPZ	290.000	275.900	- 14.100	95,1
Lakonca	135.000	100.261	- 34.739	74,3
RRP Senovo	120.000	120.017	+ 17	100,0
RRP Kanižarica	120.000	127.500	+ 7.500	106,3
RRP Laško	40.000	25.000	- 15.000	62,5
GZL H	66.000	3.306	- 62.694	5,0
GZL Z	29.000	-	- 29.000	-
RRPS	1.910.000	1.790.000	- 120.000	93,7

2. PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE (MWh)

	načrt	doseženo	%
TOZD			
- PEE-PP	25.000	17.849	71,4
- PEE-N	545.000	442.627	81,2
- KE	-	1.897	-
DO TET	570.000	462.373	81,1

3. PROIZVODNJA OSTALIH PROIZVODOV

	letni načrt	doseženo	%
TOZD			
DE			
GRAMAT			
- kamnolom (m ³)	50.000	42.711	85,4
Avtoprevoz "Zasavje" (t/km)	-	8.171.782	-
RRPZ			
- kamnolom (m ³)	75.000	88.579	118,1
RRPH			
- toplarna (MWh)	32.000	32.170,39	100,5

Erika Kavčič

PROIZVODNJA IN STORITVE

termoenergetike. Po reviziji investicijskega programa se prične postopek pridobitve finančnih sredstev ter podpisi pogodb za izdelavo, dobavo in montažo opreme, v kolikor ne bodo anonimni dejavniki zavirali potek in s tem pravočasno izpeljavo rekonstrukcije, kar naj bi bil porok za čim cenejšo naložbo, predvsem v tem času, ko ima inflacija čedalje večji trend naraščanja. Celotna naložba izkazuje potrebe po finančnih sredstvih glede na cene na dan 31. december 1986 v višini 3 milijarde in 50 milijonov din, po eskaliranih

Po terminskem planu rekonstrukcije poteka v prvi polovici tega leta izdelava tehnologije ter nabava materiala za opremo, v drugi polovici ter do aprila 1988 pa izdelava same opreme. Po izdelavi vse opreme bomo turbino oziroma blok postavili 1. maja 1988. leta, nakar je predvidena demontaža turbinske opreme do sredine junija istega leta in montaža nove opreme z zagonom turbine do 10. septem-

bra ter preizkusnim obratovanjem do konca leta 1988.

Ker Jugoturbina iz Karlovca pri gradnji nove tovarne velikih turbin še nima zgrajenega vakumskega tunela vrtilne naprave za balansiranje težkih olopatenih turbinskih rotorjev s polnimi vrtljaji je nujno potrebno poiskati najbližjega izvajalca teh uslug, ker bi transport rotorjev v firmo Zamech iz Elblanga v Poljsko resno ogrozil kratko odrejeni termin rekonstrukcije, t.j. od štiri do pet mesecev.

Janez Perger

Plan proizvodnje in storitev v DO RGD za leto 1987

Temeljne organizacije Rudarsko gradbene dejavnosti Trbovlje bodo tudi v letu 1987 izvajale delo na podlagi srednjeročnega programa za obdobje 1986-1990, ki temelji predvsem na programu proizvodnje premoga v okviru SOZD REK EK Trbovlje. Delno bodo proste kapacitete TOZD RIG, TOZD IMD in Avtoprevoz plasirane tudi na "prostem tržišču" deloma tudi v inozemstvu, kjer TOZD RIG že več let izvaja delo v okviru poslovne skupnosti "Rudis".

TOZD Rudarsko investicijske gradnje — RIG, se bo na podlagi posameznih pogodb z investitorji vključeval v izvajanje delovnih načrtov posameznih TOZD rudnikov rjavega premoga Slovenije pri rudarsko raziskovalnih — odpiralnih delih, deloma pa tudi pri drugih investitorjih na podlagi konkurenčnih ponudb.

TOZD IMD bo izvajal proizvodni program na podlagi srednjeročnega programa za RRPS, deloma pa se bo povečal obseg nove proizvodnje, tudi v korist izvoza v SSSR.

TOZD Avtoprevoz bo še nadalje nudil svoje usluge RRPS kot prevoznik premoga, jalovine, pa tudi drugih storitev, deloma pa za druge naročnike.

TOZD GRAMAT, ki bo v prvi polovici leta obratoval še samostojno kot TOZD, bo proizvajal gramoz, deloma pa bo opravljal gradbene storitve. Proizvodnja opeke je bila ukinjena 31.12.1985.

TOZD RUDARSKE INVESTICIJSKE GRADNJE — RIG

TOZD RIG bo na podlagi obstoječih pogodb in ponudb, ki so v pripravi, izvajal v okviru Rudnikov rjavega premoga Slovenije rudarska raziskovalno — odpiralna investicijska dela v TOZD Rudnik rjavega premoga Trbovlje, TOZD Rudnik rjavega premoga Zagorje, TOZD Rudnik rjavega premoga Hrastnik in TOZD Rudnik rjavega premoga Laško. Vršil bo odpiralna dela v Rudniku urana Žirovski vrh — predvsem izdelavo presipnih in zračilnih jaškov, z napravo Alimak ter nekatera zaključna in sanacijska dela v Rudniku lignita Velenje.

Popravilo verižnega tira pri glavnem jašku Ojstro

Foto: B. Klančar

V drugih republikah bo vršil dela pri izgradnji izvoznega transportnega hodnika TH-80 v jami Tupljak Istarskih ugljenokopov Raša — Labin.

Po potrebi bo nadaljeval z odpiralnimi deli v rudniku rjavega premoga Ivograd ter se skušal vključiti tudi v druga rudarska dela v SFRJ na podlagi morebitnih javnih razpisov.

Nadaljeval bo z izvajanjem del v ZR Nemčiji, kjer pa se zaradi politike ZRN obseg del za tuje izvajalce zmanjšuje in je tudi naša DO na podlagi tega morala zmanjšati število izvajalcev od povprečno 220 v letu 1986 na 197 ob koncu leta.

Grabišče Zagorje:

Na gradbišču v TOZD Rudnik rjavega premoga Zagorje bomo v letu 1987 nadaljevali z zaključnimi deli in sanacijo v vodnih progah na 8. obzorju, kjer smo v

letu 1986 izdelali črpališče in permanizirali vodne proge s sesalno komoro in jaški. Nadaljevali bomo z izkopom transportnega hodnika TH-83 in prekopa v dolžini 55 m, s katerim bo vzpostavljena direktna veza in zračenje s poljem 84/85. V sestavi izgradnje TH-83 bomo v letu 1987 perminizirali tri križišča z manšetami, in to: P-80-j/TH-83, TH 83/P-83 in križišče izpod vpadnika V-73 v P-83 v skupni dolžini 77 m. Z eno delovno skupino bomo takoj v januarju pristopili k obnovi deformiranega transportnega hodnika TH-83, po izdelavi križišč pa bomo vključili dodatni dve delovni skupini za obnovo. Predvidevamo obnovo 280 m hodnika s svetlim premerom 3,5 m. Iz TH-83 bomo nadaljevali z izkopom drenažnega prekopa III in z izdelavo in betoniranjem vrtalne komore, iz katere bomo vrtali drenažne vrtnice v triadni vodonosni masiv.

PROIZVODNJA IN STORITVE

Iz P-73-3 bomo izdelali v talnini presipni nadkop N-73/3 s štirimi oddelki in ga na 6. obzoru povezali z izvozno progjo.

V mesecu juniju predvidevamo pričetek izgradnje pripadajočih križišč za prekop P-73-6 in nato nadaljevati z izgradnjo prekopa. Na 6. obzoru jame Kotredež bomo izvršili izkop in betoniranje vtočnega kanala in ga povezali z vodnimi progami v dolžini 17 m.

V kolikor bodo zagotovljeni pogoji za oskrbo potrebne energije, bomo v mesecu februarju pričeli z izgradnjo proge H-60 po trzdi v dolžini 360 m in talnini 230 m. V kolikor bomo dobili rezervne dele, nameravamo navedeni objekt izdelovati z vrtnim strojem Eimco Secoma, raziskovalni prekop RP-60-Sever pa nameravamo v dolžini 390 m izdelovati s strojem AM-50.

V maju predvidevamo pričetek obnove vpadnika V-73 z eno delovno skupino, z drugo pa v juliju.

Na podlagi dosedanjih predvidevanj bomo v letu 1987 v TOZD Rudnik rjavega premoga Zagorje izdelali:

1089 m novih prog, 38 m novih nadkopov, 94 m permaniziranih križišč in drugih objektov, obnovili 406 m objektov, kar znaša 1627 m.

Predvidevamo, da bomo navedena dela opravili s približno 18846 delavniki na deloviščih in z 11450 delavniki na transportu oziroma izvozu izkopsnine in dostavi materiala.

Predvidene storitve so različne in naj bi znašale 0,27 m/del pri izdelavi raziskovalnega prekopa RP-60-S s strojem AM-50 in 0,03 m/del pri povzemu in permanizaciji križišč.

Gradbišče Trbovlje

V TOZD RRP Trbovlje bo TOZD RIG v letu 1987 nadaljeval z izvajanjem del na podlagi pogodb iz leta 1986, to je permanizaciji dela transportne zveze v dolžini približno 100 m, permanizacijo zračilnega jaška na koti 283 v dolžini 38 m ter izgradnjo ventilatorske postaje "Frančiška" iznad jaška v sodelovanju s TOZD GRAMAT.

Pretežni obseg del v letu 1987 se bo odvijal na podlagi plana investicijskega programa modernizacije transporta v jami RRP Trbovlje.

Dela bodo izvajali z izkopom jamskih objektov po dolomitu in permanizirali z litim betonom. Dejanski obseg permanizacije se bo sproti določal s strani nadzor nih organov v odvisnosti od geomehanskih lastnosti hribine.

V pripravah za izvajanje del za posamezne objekte se bodo v ponudbah v soglasju z investitorjem določali dnevni napredki, obložitev posameznih delovišč in tehnologija.

Na gradbišču bo zaposleno približno 75 delavcev s povprečno odsotnostjo 25

%, tako da bodo izvajale delo povprečno 4 delovne skupine oziroma 56 delavcev dnevno.

V jami Trbovlje predvidevamo v letu 1987 izgradnjo 794 m prog, 11 m jaškov, 31 m presipnih komor, 18 m bunkerjev, 40 m RTP, 12 m nadkopov, 11 m križišč, 138 m permanizacije z betonom že izdelanih objektov, skupaj 1055 m.

Predvidevamo, da bodo navedena dela izvršena v približno 14840 delavnikih. Predvidene storitve se bodo gibale pri izdelavi križišča s priključki od 0,02 m/del do 0,16 m/del, v odvisnosti od pogojev dela.

Gradbišče Hrastnik

V letu 1987 bomo na gradbišču Hrastnik nadaljevali z izvajanjem rudarsko-odpiralnih del v jami Hrastnik in Ojstro.

V prvih treh mesecih bomo nadaljevali z izkopom glavnega zračilnega vpadnika med koto 252 jame Dol in koto 85 jama Hrastnik, v predvidenem letu ga je potrebno izdelati še 70 m. Ko bo izvršen preboj tega 490 m dolgega vpadnika, bomo pričeli z njegovo permanizacijo med koto 252 in 185 v dolžini 80 m z betonskimi oblikovanci.

V marcu predvidevamo pričetek izgradnje presipnega jaška med koto 198 m in 245 na ordinati 5400 v dolžini 48 m, nato pa bomo do konca leta izdelali 120 m zračilnooskrbovalnega vpadnika ZV 2 med koto 85 in 48. Takoj v začetku leta nameravamo pričeti s permanizacijo zračilnega vpadnika med koto 85 in 0 in ga do konca oktobra permanizirati z betonskimi oblikovanci 130 m.

Izvršili bomo izkop zračilno oskrbovalnega vpadnika ZV 1 med koto 85 in 48 v dolžini 90 m in presipnega jaška S 1 med koto 48 in 85 na ordinati 4440 v dolžini 40 m.

Na koti + 48 bomo nadaljevali z delavo drenažno-transportnega hodnika DTH 48 vzhod v dolžini 190 m in DTH — zahod v dolžini 65 m ter izdelali na ordinati 4440 še 200 m transportnega prekopa TP 48.

Na ordinati 5100 bomo na novo permanizirali 120 m proge z betonskimi oblikovanci, ker je obstoječe stanje neustrezno.

Predvidevamo, da bomo v jami Hrastnik v teku leta izdelali prog in prekopov 590 m, vpadnikov 280 m, jaškov 88 m, permanizirali 210 m, na novo permanizirali — obnovili 120 m, skupaj 1288 m, v kolikor bodo ustrezali normalni delovni pogoji, ki se bodo odražali predvsem na normalnem odvodu izkopsnine in dostavi materiala. Navedena dela predvidevamo, da bodo izvršena skupaj z 19410 delavniki in bi znašala skupna storitev pri izvajanju teh del, 0,066 m/del.

Jama Ojstro

V jami Ojstro bomo permanizirali 36 m prekopa na koti + 90, izdelali 50 m

presipnega jaška iznad kote 90/130 m in 30 m jaška 90/110 ter nadaljevali z ureditvijo transportnega vpadnika med koto 120/20 do kote + 60.

Izdelali bomo 65 m zračilnega jaška s priključkom na "Javor" nadkop. Na koti 90 bomo izdelali 150 m prekopa (po premogu) ter 105 m dostavne vezne proge na koti 120. Na koti 130 bomo izdelali 40 m transportnega prekopa, 10 m presipnega jaška z oddelki med koto 130/140 ter 75 m prečne proge na koti 140.

V drugi polovici leta bomo eno delovno skupino angažirali na vzdrževalnih delih.

V jami Ojstro bomo v letu 1987 izdelali 370 m prog, 155 m jaškov in permanizirali 36 m, skupaj 561 m.

Objekte v jami Hrastnik bomo v glavnem gradili po krovnem laporju in morski glini in jih podgrajevali s TH loki $\phi = 3,2$ m. Takšnega profila bodo tudi objekti, ki jih bomo permanizirali z betonskimi oblikovanci, nekateri objekti pa bodo svetlega profila 3 m x 2,6 m.

V jami Ojstro bodo objekti izdelani v apnencu brez podgrajevanja, deloma permanizirani z litim betonom, v premo gu pa podgrajeni s TH loki, prav tako tudi dva presipna jaška.

Predvidevamo, da bomo navedene nove objekte v jami Ojstro izdelali vključno z vzporednimi deli z 8463 delavniki in bi znašala skupna storitev 0,066 m/del.

V jami Hrastnik-Ojstro predvidevamo, da bomo navedena dela v skupni dolžini 1849 m izdelali s 27873 delavniki, 1872 delavnikov pa predvidevamo za vzdrževalna dela na koti 180 jame Ojstro, tako da bo skupno število izvršenih delavnikov TOZD RRP predvidoma 29745.

Gradbišče Laško

Na gradbišču Laško predvidevamo, da bosta izvajali delo dve delovni skupini, od katerih naj bi ena izdelala 110 m vpadnika v polju Govce in 55 m proge ter v polju Brune 62 m jaška ter 38 m proge. Druga delovna skupina bo izvajala pripravljalna dela v premogu in talni glini.

V Rudniku Laško bomo predvidoma izdelali odpiralnih objektov: 93 m prog, 110 m vpadnikov, 62 m jaškov, skupaj 265 m.

Navedena dela bi izdelali z 2385 delavniki in bi znašala skupna storitev 0,111 m/del. 2385 delavnikov predvidevamo za pripravljalna dela v premogu in jalovini.

Na podlagi predvidevanj bo TOZD RIG v letu 1987 izdelal na gradbiščih DO RRP Slovenije sledeče odpiralne objekte.

(Glej tabelo na naslednji strani)

PROIZVODNJA IN STORITVE

	Obnova	Izdelava prog	Nadkopov vpadnik.	Jaškov bunker objekt.	Perman. objekt.	Skupaj m	Predvid. štev. delav.	Povp. storitev m/del.
Zagorje	406	1089	38		94	1627	30296	0,054
Trbovlje		794	12	111	138	1055	14840	0,071
Hrastnik	120	590	280	88	210	1288	19410	0,066
Ojstro		370		155	36	561	8463	0,066
Laško		93	110	62		265	2385	0,111
	526	2936	440	416	478	4796	75394	0,063

Na podlagi navedenega plana bo naša TOZD v okviru svoje dejavnosti in sprejetih obveznosti na podlagi samoupravnih sporazumov in svobodne menjave dela skrbela zlasti za nemoten proces pridobivanja rjavega premoga, predvsem pa še nadalje za nemoteno delovanja sistema transporta premoga iz jam Hrastnik, Ojstro in Trbovlje v okviru naše pristojnosti ter za nemoteno delovanje elektro energetskega sistema in telefonije.

Navedena dela bomo izvajali s 170 delavci.

Gradbišča izven REK EK v Jugoslaviji

Izven REK EK bomo v letu 1987 po dosedanjih predvidevanjih izvajali dela še:

Gradbišče RUŽV

Na gradbišču RUŽV bomo predvidoma tudi v letu 1987 nadaljevali z izvajanjem del pri izkopu zračilnih in presipnih jaškov s platformo Alimak. Poleg izkopa jaškov bomo vršili tudi druga vzporedna dela. Predvidevamo le eno delovno skupino, ki naj bi opravila praktično 3180 delavnikov. Pri normalnih delovnih pogojih bi lahko izdelali približno 420 m jaškov oziroma drugih podobnih del v tej vrednosti.

Gradbišče Velenje

Na gradbišču Velenje so v letu 1986 zaključena investicijska dela v zvezi z izgradnjo nadomestnih objektov Nove Preloge in so bili ti objekti dne 21.12.1986 predani svojemu namenu.

Zaradi navedenega se je na gradbišču Velenje zmanjšal obseg del in smo število izvajalcev v letu 1986 od 96 morali zreducirati na 41 delavcev. Ti bodo v prvi polovici leta vršili še sanacijska dela na vzhodnem prekopu.

Gradbišče Labin

Pri Istarskih ugljenokopih Raša bomo v letu 1987 nadaljevali z izkopom obzorne proge H-80-S v jami Tupljak, kjer so bila dela zaradi črpalnih kapacitet rudnika začasno prekinjena in je delovna skupina opravljala druga dela. Predvidevamo, da bi izdelali po krednem apnencu z eno delovno skupino 750 m hodnika svetlega preseka 12 m². Za navedeno delo predvidevamo dnevni napredek 2,8 m/dan. Na gradbišču je trenutno zaposlenih skupaj 25 delavcev.

Gradbišče Ivangrad

Na gradbišču Ivangrad smo celo leto 1986 izvajali odpiralna dela z dvema delovnimi skupinama s približno 52 zaposlenimi. Vse leto smo imeli znatne težave s plačilom naših storitev. Na tem gradbišču imamo trenutno zaposlenih 50 delavcev, vendar še ni sklenjenih ustreznih pogodb za nadaljevanje del od februarja 1987 dalje.

Z ozirom na navedena dejstva, zlasti z zmanjšanjem obsega del na gradbišču

Velenje in Ivangrad, bomo morali v teku leta iskati nove možnosti za angažiranje naših delavcev na novih gradbiščih. V to nas bo verjetno silila tudi situacija v zvezi z izvajanjem del v Zvezni republiki Nemčiji, kjer nam je z ozirom na kvaliteto izvajanje del in dobre poslovne odnose v odnosu na druge tuje izvajalce uspelo zadržati še sorazmerno visok odstotek zaposlenih.

TOZD IMD Industrijsko montažna dejavnost

V TOZD IMD bazira planirani proizvodni program za leto 1987 na istih dejavnostih kot v letu 1986, s tem da se bo struktura posameznih opravil deloma spremenila. Prav tako kot do sedaj, bomo del kapacitet porabili za storitve Rudnikom rjavega premoga v okviru SOZD-a REK EK, del kapacitet pa za izvajanje del in izdelavo opreme za druge naročnike, deloma tudi za izvoz, saj pričakujemo večja naročila za elektro opremo za ZSSR.

Na podlagi srednjeročnega programa, razpoložljivih kapacitet, sklenjenih dogovorov in dosedanjih pokazateljev ter izkušenj predvidevamo za leto 1987 naslednjo strukturo naših del in storitev:

Dejavnost:	Struktura %
vzdrževanje strojev	19
remonti	3
velika popravila	1,5
investicijsko vzdrževanje	2
izdelava investicijske opreme in montaža	36
izdelava rezervnih delov posode pod pritiskom	2,5
vulkanizerska dela, mizarsko sedlarska dela	4,0
previjanje	8
izdelava in previjanje transformatorjev	2,5
vzdrževanje visoko in nizko napetostnega omrežja	1,0
druge el. naprave	5,0
vzdrževanje "Ex" opreme	2,0
ostalo	11,0
Skupaj	100,0

TOZD Gramat

TOZD Gramat vstopa v leto 1987 še kot samostojna TOZD, v kateri združuje trenutno delo 47 delavcev, od teh 11 v DE kamnolom, 24 v DE gradbeni skupini in 12 režije. V teku leta 1987 predvidevamo reorganizacijo naše TOZD s predlogom, da se združi s TOZD RIG.

Z ozirom na sedanje število zaposlenih in organiziranost predvidevamo, da bi v letu 1987 proizvedli 50.000 m³ gramoza, vendar z ozirom na potrebe tržišča, ki jemlje naš gramoz lahko ocenjujemo potrebno proizvodnjo le 42.000 m³ gramoza različnih frakcij od 0 do 31,5 mm. Od skupne količine pa približno 65 % nesejanega. Navedeno proizvodnjo bomo zagotovili z 11 delavci.

Gradbena skupina bo še nadalje v okviru svoje dejavnosti vršila razna gradbeno-vzdrževalna dela v okviru naše sestavljene DO REK EK, deloma pa realizirala svoj program dela za druge naročnike. Dela bo izvajala tudi s kooperanti.

Ocenjujemo, da bo GS v letu 1987 realizirala prihodek 460.000.000,00 ND brez upoštevanja stopnje inflacije.

TOZD Avtoprevoz Zasavje

TOZD Avtoprevoz Zasavje bo v okviru svoje dejavnosti z 52 tovornimi vozni enotami, 10 prikolicami in 10 avtomobili za osebne prevoze opravljal naslednje delo:

60 % za Rudnike rjavega premoga Slovenije,
20 % za IGM Zagorje,
10 % za Siporeks in druge porabnike naših storitev,
10 % za delavce SOZD — predvsem za razvoj deputata in drugih storitev.

Navedeno delo bo izvajalo 106 naših delavcev. Po potrebi bomo angažirali tudi delo s kooperanti, predvsem z usmeritvijo za pridobivanje premoga. V letu 1986 smo v obdobju januar — oktober ustvarili s kooperanti približno 16,6 % realizacije.

Franc Mlinar

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

Povečanje cene električne energije in premoga

Na osnovi zakona o sistemu družbene kontrole cen (Uradni list SFRJ št. 64/84) je po 6. členu opredeljeno, da se cene energentov oblikujejo v skladu s skupnimi elementi na ravni federacije, v družbenem planu SFRJ (Uradni list SFRJ št. 75/85) pa, da se sprejmejo elementi za premog v Splošnem združenju rudnikov Jugoslavije.

V družbenem planu SFRJ je opredeljeno med drugim tudi, da se dispariteta cene, to je razlika med zatečeno ceno v decembru 1985 in ceno po skupnih elementih, izravnava v treh letih.

V letu 1986 so se cene električne energije in premoga oblikovale po skupnih elementih, lahko pa smo vkalkulirali 33 % razlike.

29. decembra 1986 je izšel zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o sistemu družbene kontrole cen, ki uvaža v spremembi 6. člena drugačen institucionalen način oblikovanja elementov. Gospodarska zbornica Jugoslavije je dolžna določiti organ, sestavljen iz predstavnikov proizvajalcev energije in porabnikov na nivoju federacije. Ta organ je dolžan razčleniti skupne elemente, Zvezni izvršni svet pa dati soglasje na razčlenjene elemente, če pa tega ne stori v 30 dneh, mora o tem obvestiti skupščino SFRJ. S 1. januarjem 1986 je stanje na področju oblikovanja cen energentov v določeni meri nejasno. Po dopolnitvi 6. člena zakona o cenah se da pravno razlagati, da do sedaj sprejeti in veljavni elementi niso več v veljavi. Formulacija dopolnitve 6. člena pa dopušča tudi manj verjetno razlago, da so elementi v veljavi še v mesecu januarju, ko poteče rok Zveznemu izvršnemu svetu za dajanje soglasja.

Zadnje povečanje cen premoga in električne energije je bilo izvršeno 3. novembra 1986 in to za 26 %, od prejšnjih 1.365,35 na 1.720,34 din/GJ.

Takrat nismo izkoristili celotne možnosti povečanja cene po skupnih elementih, ker je bila s strani Zveznega izvršnega sveta dana omejitev, da se lahko električna energija in premog podražita za 26 %. Obljubljeno pa je bilo, da se izravnava izvrši v mesecu januarju, kar smo tudi nakazali v obvestilu Zveznemu zavodu za cene.

Delavski svet SOZD REK Edvarda Kardelja je 20.1.1987 sprejel povečanje komercialnih vrst premoga od sedanjih 1.720,34 din/GJ ali za 12 %.

Nivo lastne cene proizvodnje premoga v mesecu januarju je okoli 2.150 din/GJ. Sprememba cene torej ne dosega nivoja lastne cene, kar pomeni, da se bo ustvarjala na komercialnem premogu še nadalje izguba, še zlasti, če se bo trend inflacije nadaljeval tako strmo, kot v letu 1986.

Mnenje slovenskega izvršnega sveta je bilo, da naj ne bi povečali ceno električne energije in premoga za več kot 12 %.

Sedanje povečanje cene je torej izravnavanje zaostanka iz novembra 1986. Dodatno pa smo izkoristili še možnost po zadnjem odstavku II. poglavja elementov, da se lahko cene komercialnega premoga upoštevajo 30 % nad nivojem svetovnih cen.

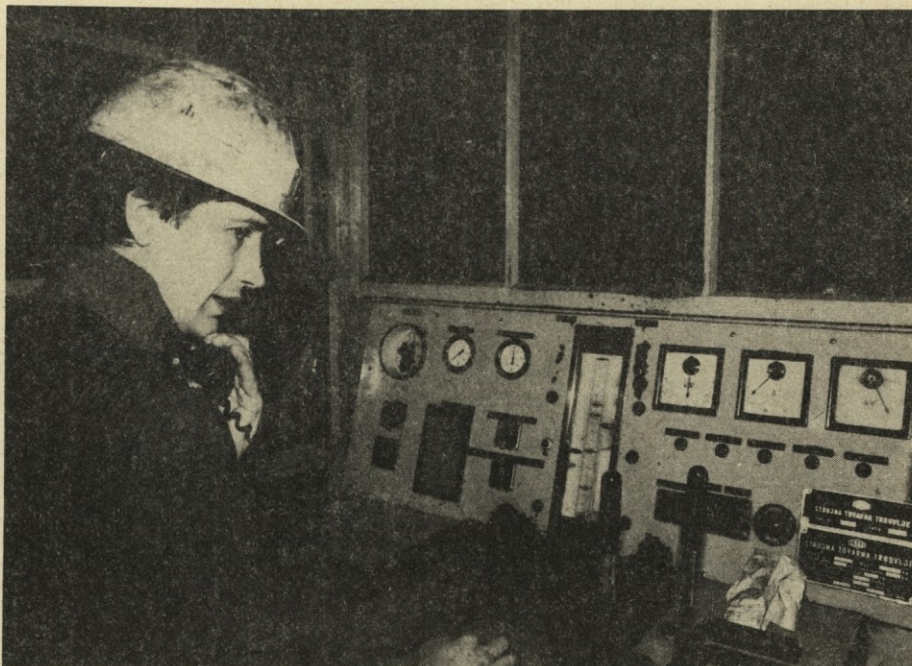
Po 44. členu Zakona o energetskega gospodarstvu SRS in 36. člena Samoupravnega sporazuma o ustanovitvi posebne interesne skupnosti za elektrogospodarstvo in premogovništvo pa oblikujemo cene energentov v Sloveniji v procesu samoupravnega dogovarjanja v posebni interesni skupnosti za elektrogospodarstvo in premogovništvo. Z zvezno zakonodajo je republiški energetski zakon v vprašanju cenovne politike okrnjen, vendar se v interesni skupnosti vseeno vrši ovrednotenje energetske bilance, kar pa pomeni oblikovanje planskih cen. Planska cena

rjavega premoga za leto 1987 je predložena v višini 2.846,44 din/GJ. Povedati pa je treba, da je v tem znesku vkalkuliranih 4,4 milijarde za oblikovanje poslovnega sklada in 2,6 milijarde za obresti na kratkoročne kredite. Očiščena cena brez teh dveh postavk bi bila 2.481,00 din/GJ.

Na osnovi dopolnitve zakona o sistemu družbene kontrole cen bo v mesecu februarju sprožena procedura oblikovanja cen po skupnih elementih, oblikovanih v organu, ki ga bo imenoval izvršni odbor Gospodarske zbornice Jugoslavije.

Elementi za oblikovanje cen pa bodo veljavni šele, ko bo dal soglasje zanje Zvezni izvršni svet. Glede na znane probleme pri dogovarjanju o politiki cen energije na nivoju Jugoslavije lahko sklepamo, da do tega ne bo prišlo pred koncem I. polletja leta 1987. To pa pomeni, da bo energetika pri taki stopnji rasti cen industrijskih proizvodov kot v letu 1986 zašla najmanj v tako krizno situacijo kot v letu 1986.

Janko Koritnik

Strojinik Roman Rancinger v telefonskem pogovoru s signalistom na obzorju jame Ojstro

Foto: B. Klančar

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

Navada je, da ob zaključku leta vršimo bilanco poslovne uspešnosti za leto, ki je za nami. Zaradi težav, katere nam je ZIS obljubljal v letu 1986, ter finančnih težav, v katere smo zabredli v letu 1985, smo začeli preteklo leto z željo in odločnostjo, da vložimo vse napore, da bi končno le konsolidirali poslovanje naše DO, predvsem pa poslovanje TOZD RIG in TOZD Gramat.

Sedaj ko so nam v glavnem že poznani vsi finančni pokazatelji, lahko ugotovljamo, da smo poslovanje zaključili brez izgube, se rešili iz največjih finančnih težav, toda še vedno nismo dosegli planiranih ciljev.

Zelo pozitivno je dejstvo, da delavci SOZD REK EK, zaposleni v izvajalskih organizacijah, kot je naš RGD, pa tudi delavci v OZD investitorja RRPS, TET ter investitorskih OZD izven SOZD REK EK, vedno bolj spoznavamo, da smo s svojo poslovno, tehnološko in drugo povezanostjo neposredno odgovorni za čim racionalnejšo organizacijo tehnološkega procesa pri proizvodnji premoga in električne energije, s tem pa tudi za cene teh produktov ter rezultate poslovanja OZD v SOZD REK EK. Ob vseh težavah, ki tarejo dandanes elektrogospodarstvo, premogovništvo in izvajalske organizacije v SRS, SFRJ in drugod, si moramo biti na jasnem, da bomo sedaj in v bodoče raznovrstne težave reševali in uspešno rešili izključno ob obojestranskem sodelovanju, razumevanju medsebojnih težav ter takojšnjem reševanju problematike, ki se poraja. V RGD se zavedamo, da bomo le z ustrezno tehnološko usposobljenostjo, opremljenostjo, pravilno kadrovsko selektivno politiko, ustrežnejšim nagrajevanjem po delu, osebno disciplino ter odgovornostjo do OZD, v katerih delamo, lahko bolje koristili družbi, lastno OZD pa popeljali med najposobnejše in najkonkurenčnejše tovrstne OZD v SFRJ in izven nje. Za doseg omenjenih ciljev pot ne bo lahka. Tudi v naši DO ni malo tistih, ki menijo, da bi bilo najpametneje delati samo v premogovnikih Zasavja, saj je angažiranje na širšem področju preveč rizično, prenaporno in skratka nepotrebno.

Mislim, da bo takšnim posameznikom moralo biti slej ko prej jasno, da je razvoj takšne OZD, kot je RGD, mogoč samo z uveljavitvijo na širšem tržišču s stalnim iskanjem novih poslov ob preverjanju lastnih sposobnosti in ob vedno prisotnem boju s konkurenco.

Tudi obseg in vrsta dejavnosti, ki jih izvajamo, se morajo stalno prilagajati potrebam trga in družbe, enako pa velja seveda tudi za same poslovno organizacijske oblike samoupravne organiziranosti v naši DO.

Napori, da popeljemo našo DO po načrtani poti, so in še bodo veliki, uspeh pa bo seveda odvisen predvsem od naše vztrajnosti in sposobnosti, da sledimo načrtanim ciljem.

V novem letu 1987 nas čaka več naloga, katere bomo morali uspešno realizirati.

Piko na i bomo morali dati na dokončno obliko organiziranosti elektrostrojne dejavnosti v DO, saj je sedanje stanje poslovno nedorečeno, pogosto pa tudi nevzdržno.

Podobno bomo morali opredeliti definitivno organiziranost Gramata, DS SS ter se odločiti za uvajanje novih dejavnosti, potrebnih ob izvajanju sedanjih.

Nadaljevati bomo morali s tehnološkim opremljanjem naših TOZD z opremo, ki bo dala večje učinke ob manjšem vlaganju živega dela.

RGD v novem letu

Samostojno in ob sodelovanju drugih OZD bomo morali nadaljevati z iskanjem in pridobivanjem novih poslov tudi preko državnih meja.

Skupaj z investitorji moramo zastaviti in realizirati sodobnejše metode izvajanja odpiralnih del. Le-te in samo te bodo omogočile hitrejši, s tem pa tudi cenejši dostop do premogovih ležišč.

Pri tem smo optimisti, saj nekateri rudniki, kjer izvajamo dela, kažejo veliko mero pripravljenosti za sodelovanje pri doseganju omenjenih ciljev.

Še marsikaj bi lahko napisal, toda naj zaključim z željo, da bi vsi naši delavci, delavci kombinata ter poslovni partnerji uspešno realizirali v letu 1987 vse postavljene cilje. Želim pa seveda tudi veliko osebne sreče in družinskega zadovoljstva.

Matjaž Cerovac

Problematika poslovanja na TOZD „Avtoprevoz“ Zasavje Trbovlje

Ob analiziranju poslovnega leta pregledamo tako uspehe kot tudi težave, s katerimi smo se v preteklem letu srečevali.

Avtoprevozu „Zasavje“ se je 1. januarja 1986 priključila avtoprevozniška enota TOZD-a RIG. S tem smo izvedli reorganizacijo in združitev prevozniške dejavnosti v DO RGD. Po poteku enega leta smo bili dolžni delavskemu svetu DO RGD podati analizo upravičenosti združitve prevozniške dejavnosti v RGD. Z analizo smo, kajpak, to tudi dokazali. Za nobenega izvajalca del se ni bistveno menjala funkcija, spremenila se mu je le strogost režima prevozov in organizacijski pristop do te dejavnosti. Ocenjujemo, da je bila združitev ena svetlejših točk v poslovanju preteklega leta, in trdimo, da moramo tudi v bodoče stremeti za organizirano obliko prevozniške dejavnosti v celotnem SOZD REK EK, prav posebej pa v revirjih.

Samo poslovanje v letu 1986 pa nam je prinašalo vzpone in padce, vse v odvisnosti od potreb naročnikov. Če gledamo uspešnost, razdeljeno po mesecih, smo bili najuspešnejši v dnevih z največjo proizvodnjo premoga, ali pa ob znatnejših zastojih na TET oziroma ob raznih urgentnih delih. To istočasno kaže, da smo še kako potrebni kot dežurna ekipa in zato se pri nas tudi pojavlja neplanirano

nadurno delo. Prav s slednjim problemom se srečujemo že daljše obdobje. Drugi prevozniki imajo takšne neplanirane nadure plačane v obliki stimulacij.

S tem smo pri naslednjem prečnem problemu: nagrajevanju. Na TOZD-u menimo, da kakršnakoli uskladitev pravilnikov, ki govorijo o nagrajevanju je, ali bolje bo boljša, kot je trenutno neusklajeno stanje. Iz tega izvirajo nezadovoljstva in tisti v nebo vpijoč problem, da so stranske dejavnosti pri premogovništvu, med katerimi so kovinarji, elektriki, vozniki in vsa mogoča administracija, več plačani kakor rudar na čelu.

Vse do konca leta 1986 smo upali, da bomo zaključili poslovno leto pozitivno. V zadnjih treh mesecih pa so nam kljub lepi realizaciji ušli iz uzde stroški. Največja obremenitev stroškov je bil prispevek za prekomerno obremenitev cest, s katerimi so bile renovirane ceste v Trbovljah in Zagorju. Temu so sledile še obresti od likvidnostnih kreditov; in že smo bili v rdečih številkah. Še vsa sreča, da v letu 1986 ni bilo znatnejših podražitev naftnih derivatov.

Ne smemo si pa zatiskati oči pred izplačevanjem visokih osebnih dohodkov in poračunov, kar je tudi negativno vplivalo tako na likvidnost kot tudi na bilanco uspeha.

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

Tudi letos smelo zremo v poslovno leto 1987. V načrtih imamo ureditev novih garažnih prostorov na platoju Gramata, nabavo nujno potrebnih vozil in delavniških pripomočkov, predvsem pa želimo narediti korak naprej pri organiziranju prevoznitva, povezovanju v reprodukcijsko verigo pri pridobivanju pre-

moga, iskanju novih stalnih del in ob pomoči strokovnih služb, organiziranju delovne enote tudi v Hrastniku. Nova področja dela se nam odpirajo pri izgradnjah deponij premoga, v dnevnih kopih in v osebnih prevozih delavcev — rudarjev tako na delo kot tudi razni vikend paketi (sindikalni izleti idr.)

Želimo si, da bi bila tudi letos sreča in zdravje z našimi vozniki in ostalimi delavci in bi uspešneje zaključili leto, ki smo ga pričeli. Od naših naročnikov uslug pa pričakujemo čim manj nevednosti ob podražitvah uslug, saj smo vsi v istem mlinu.

Rihard Majcen

O problematiki elektrogospodarstva in premogovništva

POGOVOR S PREDSEDNIKOM IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE TRBOVLJE
ERVINOM MATEŠIČEM

Kakšen pomen pripisujete proizvodnji električne energije in premoga pri razvoju gospodarstva v občini?

Elektroenergetika in premogovništvo predstavljata štirideset odstotkov strukture trboveljskega gospodarstva. To je dejstvo, ki ga moramo jemati v dobrem in slabem. To področje se je znašlo v krizi. Težko ga bo reševati, ker predstavlja tako velik delež v gospodarstvu naše občine. Stremeti pa moramo za tem, da ga bomo čim bolje rešili. Navadno gledamo sedanje stanje, ne pa vzrokov, katerih korenine segajo v preteklost. Pred dobrimi petnajstimi leti so bile strateške usmeritve naklonjene nafti, temu se je prilagajalo tudi gospodarstvo. Družba je bila mačehovska do rudarstva. Raziskav niso izvajali, rudarji in drugi delavci pa so se zaposlovali v drugih panogah gospodarstva. Danes je tovrstna energetika zopet cenjena, slabosti pa ne moremo na hitro odpraviti. V aktualnih razpravah pozabljamo na to in se v regijskih oziroma občinskih okvirih grizemo med seboj, namesto da bi z argumentiranim skupnim nastopom dali svoj glas in zahtevek celotni družbi, ki uporablja tovrstno energijo. Za Revirje, ki jih sestavljajo tri manjše občine, je značilno, da nekatere interese težko usklajujemo, predvsem trošimo energijo za manjše stvari, odločanje o velikih pa prepuščamo drugim.

Kako vplivajo neurejeni energetski odnosi na gospodarstvo v občini?

V naši občini imamo naslednjo polarizacijo: delovne organizacije tipično tržnega značaja (Iskra, Tika, Ipoz, Mehanika), manjše število organizacij posebnega družbenega pomena (Komunala, ZRC) in OZD s področja energetike. OZD s področja energetike imajo skupno značilnost, tako imenovani status systemskega izgubaša, to pa zato, ker vse pristojnosti tako ekonomske kot cenovne in politiko delitve dohodka rešujejo organi in institucije izven občine, to je Republiški izvrš-

ni svet, Narodna banka Jugoslavije, Ljubljanska banka in posamezni republiški in zvezni komiteji za gospodarstvo.

Pozabljamo na razlike v sami energetiki. Poseben status predstavlja atomska elektrarna, ki zahteva ogromna devizna sredstva za odplačilo anuitet. Sem spada tudi rudnik urana Žirovski vrh, ki je do danes pobral znaten delež investicijskih sredstev s področja gospodarstva. Na nivoju Zveznega izvršnega sveta so bile sprejete cene premoga in električne energije. Celo leto so obljubljali, da bo interventni zakon odobril ekonomske cene, ki bodo zagotavljale nemoteno poslovanje, na koncu leta pa naj bi bila izguba

lijo status, da bi pod normalnimi pogoji pridobivali in razpolagali z dohodkom. Reševanje pokrivanja izgube v energetiki je odprto, ker v Republiški skupščini ni bil izglasovan interventni zakon o pokrivanju izgube. V občinski skupščini imamo izoblikovano določeno stališče. Problematike v energetiki ne moremo reševati s celotno strukturo slovenskega gospodarstva oziroma uporabniki energije, to so železarne, tovarna aluminija, tovarna dušika v Rušah in druge, ki porabijo največji delež električne energije po nizki ceni.

Ob tem pa občini ostaja celotno reševanje infrastrukturnih problemov, to je gradnja stanovanj, šol, cest. Ostaja tudi problematika delitvenih razmerij v delitvi dohodka. Vse globalne odločitve so prešle občino.

Katera so najvažnejša vprašanja v zvezi z energetiko, ki bi jih po vašem mnenju morali razrešiti sami v Elektroenergetskem kombinatu, katera pa v občini?

Prvo je pristop do formiranja cene. Potrebno je ugotoviti lastno ceno — da vemo, kolikšen del predstavljajo materialni stroški, živo delo in ostale družbene bremenitve. Drugo pa je družbeno dogovorjena cena, ki naj bo že na začetku leta merilo za gospodarjenje v celotnem elektroenergetskem sistemu.

Pri formiranju lastne cene bi po mojem mnenju bilo nujno potrebno upoštevati ne pokalkulativne elemente, pač pa kalkulatивne elemente in standarde, ki veljajo za branžo premogovništva in proizvodnjo električne energije.

Naslednji pristop je čimprej uveljaviti stimulativni sistem nagrajevanja po rezultatih dela. Leta 1976 je bil zelo na hitro ukinjen akordni sistem, kljub sistemskim možnostim pa ni bil oživiljen.

V rudarstvu obstaja stoletna tradicija tudi na področju nagrajevanja. Če vprašam rudarja — starega knapa, kako mu je "štajger" meril delo, ti bo povedal naslednje: — Vsak dan sem točno vedel, koliko sem zaslužil. Menim, da bežanje od stimu-

Ante Jurišič pri poglobljanju prostora za črpalko BIBA 3 v jami Ojstro — kota 150

Foto: B. Klančar

pokrita po hitrem postopku. To povzroča slabo voljo v družbi, pa tudi pri delavcih v REK EK, ki jih boli izraz izgubaši in si že-

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

lativnih ukrepov predstavlja sprenevedanje in linijo najmanjšega odpora z velikim vprašanjem, komu to odgovarja. V SOZD REK EK pa pravilnik o nagrajevanju čaka na sprejem praktično eno leto.

Osební dohodki v SOZD REK EK res odstopajo od enakih opravil in nalog v občini?

Razbiti moramo očitke, da so kritike o visokih osebnih dohodkih usmerjene v

rudarje. V občinski skupščini je bilo na zboru združenega dela jasno povedano, da so delavci seznanjeni z osebnimi dohodki rudarjev in podpirajo nagrajevanje težkega dela v jami. Strinjajo se torej z osebnimi dohodki rudarjev, kritični pa so do istega procentualnega povečanja osebnega dohodka v vseh dejavnostih REK-a, vključno v delovnih skupnostih.

V družbi velja družbeni dogovor o delitvi dohodka in osebnega dohodka, katere-

mu morajo biti podrejene vse branže s svojimi samoupravnimi sporazumi. Če bi v Sloveniji vsi spoštovali ta družbeni dogovor, potem tipičnih razlik pri osebnih dohodkih med delavci v občini, ki opravljajo enaka opravila in naloge, ne bi bilo.

Tovarišu Ervinu Matesiču hvala za pogovor.

Dragica Bregant

Franč Trotovšek, rudar kopač, zaposlen na rudniku Trbovlje. Dovolj izkušen si je nabral — takšnih ali drugačnih, saj rudari že osemindvajset let. Čeprav po videzu čil in močan, vendarle pravi, da se bo letos upokojil, ker je delo v jami preveč naporno, da bi delovno dobo podaljševal. V tej mandatni dobi je predsednik izvršilnega odbora sindikata DE jama.

— O reševanju problemov v energetiki naj bi nekaj povedal, pravite. — Menim, v glavnem govorim v imenu rudarjev, da je prva naloga izpeljava gradnje TET III. To je tudi pogoj za nemoteno delo v prihodnje. Kje bomo rudarji dobili kruh, če ne bo realizirana ta investicija? Saj vemo, kakšna izguba je nastala že sedaj, ko dalj časa ni obratoval 125 MW blok. Naši delegati na ROS-energetike morajo pokreniti akcijo za zagotovitev gradnje TET III. Občina pa mora narediti ekološki program. V programu naj bodo zajete širše območne skupnosti, ne samo Trbovlje. Zakaj bi sami reševali tako velike investicije, če pa bodo energijo izkoriščali tudi porabniki izven naše občine.

Dohodek v našem sozdu je nasploh poseben problem. Čimprej bi morali urediti, da bi nastalo izgubo, ki se vleče, deloma pokrivali večji porabniki električne energije, ne pa, da to pade na delavce. Rudarji na noben način nismo krivi za nastalo izgubo. Če so urejeni pogoji in priprave za delo, potem radi delamo. Mislim, da odvajanje 0,6 odstotkov od osebnega dohodka delavca za pokrivanje izgube ne pride v poštev. O tem smo se že zedinili na občinskem svetu Zveze sindikatov.

Glede proizvodnje naj povem, da nismo dosegli fizičnega plana proizvodnje zaradi že omenjenih težav. Morali smo se namreč preorientirati, dosegli smo plan po kalorični vrednosti. To pa ne vpliva na izboljšanje osebnega dohodka. Lani so se dohodki rudarjev povečali za 25 odstotkov. Ali je to dovolj, če pogledamo rast stroškov? Po drugi strani pa poslušamo očitke, češ da prejemamo delavci na sozdu visoke osebne dohodke. Naloga skupnih služb je, da izdela listo o prejetju osebnih dohodkov, na kateri bodo prikazani čisti prejemki, brez dodatkov.

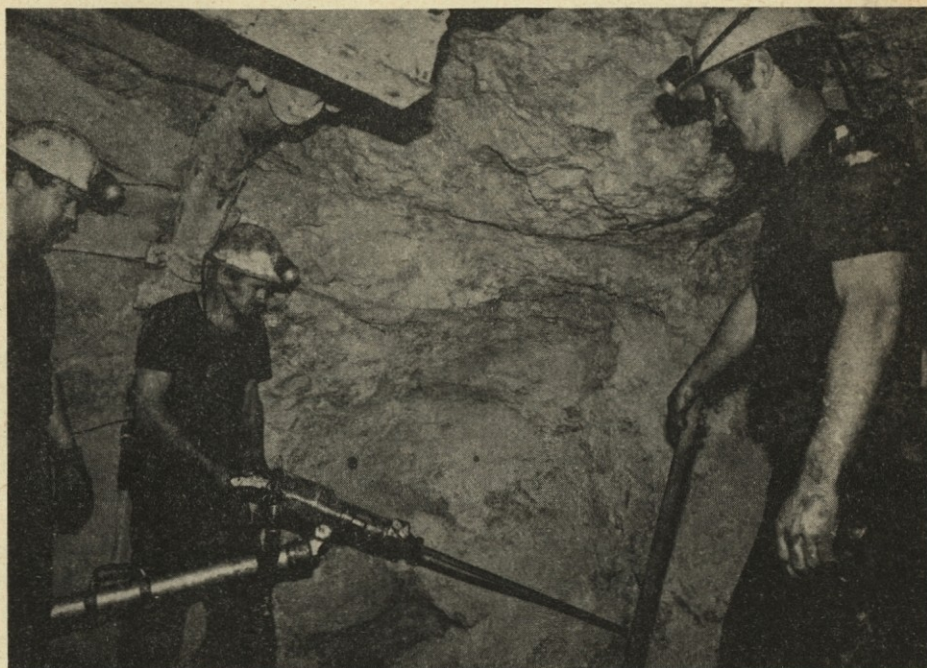
KAJ PA MENI O TEJ PROBLEMATIKI RUDAR?

Dohodek nekaterih rudarjev se namreč sestoji iz 50 odstotkov dodatka. Potem se pa tudi nekateri rudarji sami širokoustijo po dolini, koliko zaslužijo, ne povedo pa, da so delali tudi ob prostih sobotah in nedeljah.

V zvezi sprejemanja razvida del in nalog bi povedal, da je to kočljivo vprašanje. Vsak stremi, da bi zaslužil čim več. Povečati bi morali stimulativni del nagrajevanja, saj je rudarjeva osnova za pokojnino zelo slaba. Ne strinjamo se s tem, da so administrativni delavci enako ali celo bo-

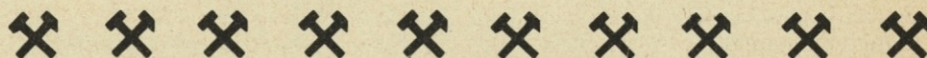
lje nagrajevani kot delavci v neposredni proizvodnji. Pri novem razvidu del in nalog odstopamo od panoškega sporazuma, sprejemamo pa ga tudi že dve leti. Menim, da so strokovne službe vso stvar premalo resno zgrabile. V bodoče mislim, da bomo predvidene plane dosegli. Imamo nove stroje Becorit in dosegamo storitev na odkopu 17 ton na moža. Seveda pa smo še vedno odvisni od montangeoloških pogojev.

Dragica Bregant

Delo vpadnika s kote 150 na koto 140 v Terezija polju

Foto: B. Klančar

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

Sprejemanje predloga razvida del in nalog

Pogovori s sodelavci

Predlog razvida del in nalog še ni ugledal luči sveta. Po mnogih sestankih in usklajevanjih je bilo na seji delavskega sveta SOZD REK EK — 22.12.1986, rečeno, da je predlog razvida del in nalog usklajen med DO RRPS, DO RGD in DS SS SOZD, razen v nekaterih primerih, ki pa so specifični in utemeljeni.

Kaj menijo o tem, da omenjeni predlog še ni sprejet, kljub postavljenim rokom, so povedali poslovodni, družbenopolitični delavci in delavci samoupravnih organov.

Vprašanja so naslednja:

— Kaj mislite o sprejemanju razvida del in nalog?

— Zakaj se v razpravah in pripombah nismo ravnali po že sprejetih aktih?

— Kje so vzroki, da ne moremo bistveno napredovati pri sprejemanju omenjenega predloga?

— Kaj storiti, da bo predlog razvida del in nalog v doglednem času sprejet?

— Zakaj se ne priznava proizvodnim delavcem v DO TET merilo D_2 , ki ga predvideva metodologija?

Franc Blaznik, zaposlen šestnajst let. Je vodja varnostne službe v DS SS RGD in predsednik delavskega sveta SOZD REK EK.

Pristop k izdelavi predloga o razvidu del in nalog je bil pravilen. Cilji so bili jasno zastavljeni, in sicer, da naj bi bili proizvodni in kreativni delavci za svoje delo pravilno nagrajeni, česar doslej ni bilo. Da bi dosegli realne osebne dohodka in da bi bila pravila igre jasna, je bilo skupini, ki je pripravljala razvid del in nalog, vodilo samoupravni sporazum SOZD REK EK in panožni sporazum. Zakaj se nismo točno ravnali po omenjenih sporazumih, najbolj vedo v posameznih delovnih organizacijah. Menim, da so imeli v vsaki sredini, kjer to ni potekalo, kot bi moralo, skrite želje po prevrednotenju nekaterih del in nalog. Predvsem nekateri režijski delavci, delavci v DS SS so se čutili ogrožene, da bo njihovo delo manj vrednoteno. Namesto, da bi sodelovali v razpravah, so čakali na rezultate dela strokovne komisije, nato pa kritizirali, ker niso bili ocenjeni tako, kot so si zamislili.

Če hočemo omenjeni predlog sprejeti, bi morali vsi poslovodni delavci, družbenopolitične organizacije in samoupravni organi v svojih sredinah ponovno o tem razpravljati, nato pa uskladiti med DO. Skupina je svoje delo kvalitetno opravila, seveda pa vsem nikoli ne bo zadovoljeno. Ni bil naš namen, da bi kar pavšalno vsem delavcem povečali RR in se s tem izognili burnim razpravam.

Ivan Berger, predsednik KPO v DO RRPS.

Pri izdelavi razvida del in nalog smo naleteli na določene težave, predvsem zaradi nedorečene organizacije v tozdih, DO in sozdu. Če bi bila že sprejeta mikroorganizacija, potem bi bile definicije za posamezna opravila in naloge, po mojem mnenju, popolnoma jasne.

Razvidov del in nalog še nismo sprejeli, ker se nismo držali postopka v sprejemanju. Razvide del in nalog smo sprotno popravljali na zaželeno vrednotenje na vseh razpravah, ki so prehitro prešle strokovne nivoje. Problemi so tudi v tem, da vsak vztraja na svojih stališčih, ki jih usklajujemo glede na tista opravila in naloge, ki so najvišje vrednotene. Pri tem pa nismo upoštevali družbenih dogovorov in panoškega sporazuma. Svoja stališča utemeljujemo, češ da so bila sprejeta na samoupravnih organih in DPO, ne oziraje se na skupno dogovorjene in sprejete akte.

Kako naprej? Takoj je potrebno izvesti strokovno vrednotenje z zahtevo postavitve glavnih reparjev, ki ne smejo odstopati od sprejetih družbenih in panoških dogovorov. Vsa opravila del in nalog pa moramo uskladiti s temi reparji. To je za družbo edino sprejemljivo in trdno sem prepričan, da tudi za vse naše delavce, razen za delavce v administraciji.

Marjan Kmet, zaposlen enajst let. Je predsednik delavskega sveta DO TET, dela pa v PEE.

Prva napaka, ki smo jo naredili je, da nismo najprej sprejeli razvida del in nalog, šele nato pa relativna razmerja. Prepiramo se okoli RR, nihče pa ti ne pove, kaj to pomeni v dinarjih.

V elektrarni smo se ravnali po treh sporazumih — panožnem, sporazum o EGS in našega sozda.

Glede na pravilnik, ki smo ga sprejeli v našem tozdu proizvodnje, se je sedemdeset odstotkov ljudi z njim strinjalo. Ko pa so se primerjali z ostalimi, pa ni bilo soglasja.

Menim, da so bistveni vzroki, da ne moremo napredovati pri sprejemanju omenjenega predloga, v premajhni zainteresiranosti vodstvenega kadra v sozdu. Ne vem, če je zainteresiranost pravi izraz, menim, da bi ta kader moral od tistih, ki so to delo prevzeli, dosledno zahtevati, da morajo delo opraviti, in sicer v rokih, ki so postavljeni. Drugo vprašanje pa je, če je bila strokovna komisija, ki je pripravljala ta predlog, res strokovna, če je sedaj toliko pripomb, da ne moremo naprej! Če bi bilo vsaj šestdeset odstotkov ljudi zadovoljnih, bi bilo to še vedno v mejah normale in sprejemljivo.

Kako naprej? Dosledno upoštevati sa-

moupravne sporazume in ljudem razložiti, da bodo razumeli RR, v elektrarni pa D_2 , za katerega menim, da bi moral biti priznan.

Verjetno je veliko pripomogla k takšnemu obnašanju delavcev tudi težka gospodarska kriza. Če bi razvid del in nalog sprejemali pred petimi leti, bi bilo veliko lažje.

Franc Mlinar, dipl. ing. rud. — tehnični vodja DO RGD.

Z ozirom na dolgotrajen postopek tako izdelave razvida del in nalog, razprave in sprejemanja, je vidljiva vsa zapletenost obravnavane materije in odkrito povedano ne vidim še praktične rešitve v kratkem času. Zakaj? V kombinatu s tremi delovnimi organizacijami s približno 6646 zaposlenimi vsakdo misli, da je njegovo delo najvažnejše, najbolj težko, najbolj zahtevno, najbolj odgovorno in da se mu dela krivica. Iz tega izhajajo številna nesoglasja in nezadovoljstva. Dejstvo je, da noben razvid del in nalog ne more biti popoln, zato tudi ne more zadovoljiti posameznikov. Nastajajo dejansko neskladja, ki hromijo učinkovito delo posameznika, na drugi strani pa se z detajliranimi razvidi delo parcelira in množi število izvajalcev vseh vrst.

Težave niso samo naše, saj vsako leto vidimo, da niso sprejeti po redni samoupravi poti številni sporazumi in morajo občinske skupščine, republiške, pa tudi zvezna zaradi tega sprejemati razne odloke in zakone, če hočemo, da ustrezne dejavnosti sploh delujejo. Naj navedem primer, da bi samo pri Posebnih izobraževalnih skupnostih Slovenije morale biti prispevne stopnje v razmerju 1 : 8, če bi se dosledno držali "samoupravnega" dogovarjanja.

Da se v razpravah in pripombah nismo ravnali po že sprejetih aktih, (mišljen je panožni sporazum in sporazum SOZD ter družbeni dogovor), mislim, da je vzrok v tem, da tudi panožni sporazum ni povsem "uglašen" na našo dejavnost, mislim rudarstvo, in da so tudi v njem znatne anomalije, tako da tudi sam "ne dam roko v ogenj" zaradi njegove popolnosti.

Če bomo hoteli v doglednem času sprejeti predložen razvid del in nalog, iz katerega bodo izhajala tudi relativna razmerja, bo potrebno upoštevati poleg "metodologije" tudi "zdravo pamet", kot je nekdo že dejal, in se nehati prerekati. Popolne uskladitve ne more biti, ker so različne organiziranosti v DO. Nekdo ali pa tudi nekaj ljudi bo vedno nezadovoljnih, ker drugače praktično biti ne more. In iz teh razlogov je teoretično "samoupravno" akt nemogoče sprejeti.

POSLOVANJE, PLANIRANJE, NAGRAJEVANJE

Čudi me le to, da se povsod, tudi izven našega sozda, v glavnem govori le o delitvi, zelo poredko pa slišimo, kako bi dohodek ustvarili.

Rama Salih, izvajalec službe varstva pri delu v DO RGD in predsednik delav-skega sveta v omenjeni DO.

Razvid del in nalog je nujno potreben. Da ga še nismo sprejeli, menim, da so krive komisije, ker niso delale po samoupravnem sporazumu sozda in panoškem sporazumu. Tako pa vsak uveljavlja svoje mnenje in vsa stvar se že prehudo dolgo vleče.

Ce hočemo delati naprej, moramo dosledno upoštevati omenjena SaS. Ljudem je treba povedati, da smo SaS sami že sprejeli, potem se bomo menda po njem tudi ravnali! Važno vlogo pa naj bi imel **pravilnik o stimulatnem nagrajevanju**, s katerim lahko marsikaj uredimo in določena dela dodatno nagrajimo.

In sedaj? Še enkrat od začetka! Dosledno upoštevati samo tisto, kar piše v samoupravnih sporazumih. Takšen sklep smo sprejeli v naši DO. Menim, da je to edina rešitev. Drugih možnosti ne vidim.

Tomo Govejšek, zaposlen kot strojni nadzornik na obratu Kisovec in predsednik konference OO ZK v DO RRPS.

Bistvena pomena pri vsakem pravilniku o delitvi OD in ČD je tudi razvid del in nalog, ki jih delavci opravljajo ne glede na kvalifikacijo in izobrazbo.

Menim, da je komisija šla pri svojem delu preveč v širino, namesto da bi ravnala po sporazumu in reparjih, ki smo jih na referendumu sprejeli. Razvidov del in nalog je nastalo osemsto do devetsto in jih je nemogoče uskladiti v dvainštirideset grup, kot jih predvideva sporazum. Nekatere nazive smo kar sami ustvarili, predvsem v administraciji z iluzijo, da jim lahko režemo večji kos kruha. Vzroki so tudi v tem, da so nekateri želeli razvid del in nalog na neki znanstveni podlagi, čimdlje od delavca, ki ga s svojo izobrazbo ne more razumeti. Na koncu je izpadlo vse skupaj kot pravljičja, ki bo uresničljiva čez petdeset let.

Bistveni problem, da ne moremo pri delu hitreje napredovati, je na strokovnem nivoju, kjer se niso poenotili — menjale so se tudi komisije, ki so to pripravljale. Menim, da bi lahko delili le tisto, kar ustvarimo. Če pa hočemo deliti več pri enakih storitvah, potem prihaja do takšnega stanja. Sindikat je opozarjal na to, da se pri isti proizvodnji ne da povečati mase za OD.

Sedanje načelo pa je bilo, da se bo nekaterim nekaj vzelo in dalo drugim. Menim pa, da sindikat in partija na sozdu nista in ne nastopata dovolj ostro proti obnašanju nekaterih ...

Kako naprej? Dosledno upoštevati že sprejete sporazume in reparje, posameznikom odgovoriti na pripombe v skladu z

omenjenimi sporazumi in se čimprej uskladiti med posameznimi DO.

Anton Šutar, zaposlen na separaciji Trbovlje kot evidentičar osnovnih sredstev. Je predsednik akcijske konference sindikata na našem sozdu.

Menim, da je bilo delo dobro zastavljeno, saj smo težili za tem, da bi bilo produktivno in kreativno delo ocenjeno višje kot ostalo. Družbenopolitični in samoupravniki organi so delo vzeli resno, predvsem sindikati so javne razprave izpeljali več ali manj v roku in po demokratičnem postopku. Začelo se je zatikati pri uskladi-tvi RR med posameznimi DO.

Zakaj se nismo v razpravah in pripombah ravnali po že sprejetih aktih, bi težko rekel, ker ne poznam dovolj situacije po posameznih DO, kaj šele tozdi. Menim pa, da so za to krivi osebni interesi posameznikov, ki so se čutili ogrožene, da pri OD ne bodo dovolj napredovali. Kriva je tudi komisija na sozdu, ker ni popolnoma upoštevala začetih usmeritev za izdelavo pravilnika o delitvi ČD in OD oziroma ni dovolj upoštevala pripomb, ki so jih pošiljali iz posameznih sredin. DO pa so glede RR lovile ena drugo, namesto da bi prišle do realnih ocenitev, po katerih bi se lahko uskladili na nivoju sozda.

Dne 15.1. letos je bila seja KOOZS, na kateri smo sprejeli tudi stališče, kako z delom nadaljevati. Sprejet je bil sklep, naj vendarle v najkrajšem možnem času sprejmemo razvid del in nalog. To pa s pripombo, da se ne bodo dovoljevala nobena odstopanja od družbenih dogovorov, panožnega sporazuma in samoupravnih splošnih aktov na nivoju sozda.

Dušan Lucu, predsednik koordinacijske konference mladine na SOZD REK EK, zaposlen v DO TET pet let kot ključavničar.

Sprejemanje predloga razvida del in nalog se kar predolgo vleče. Pripombe so delavci iz vseh sredin poslali komisiji, ni pa bilo odgovorov nanje. Menim, da je to glavni vzrok, da ni bil dosežen napredek. Stalno postavljamo in prestavljamo roke, kar prav gotovo ni na mestu. To vse je privedlo do teh negativnih rezultatov, za katere pa niso krivi sami delavci. Za izpeljavo tega pravilnika so bile formirane strokovne skupine. Če te niso mogle izpeljati nalog v določenih rokih, bi moral za to odgovarjati vodja tozda oziroma direktor posamezne delovne organizacije. Ti, ki sem jih omenil, nasploh premalo kontaktirajo z delavci. Če bi jim razložili razvid del in nalog na preprost način, verjetno ne bi prišlo do takšnih zapletov.

In kako sedaj to izpeljati? V prvi vrsti naj se upoštevajo pripombe delavcev v neposredni proizvodnji, rudarjev, nekvalificiranih delavcev, saj ostali niso imeli pripomb. Vsi delavci z enakimi deli in opravili v sozdu bi morali biti enako ocenjeni, če hočemo, da bomo omenjeni pravilnik sprejeli.

V zvezi z merilom D₂ za delavce na izmanskem delu, ki naj bi dobili dodatnih štirideset točk, se v osnovi ne priznava, ker dobijo za popoldansko in nočno delo poseben dodatek.

Rudi Janežič, zaposlen v DE ESD, rudnik Trbovlje. Je predsednik OO ZS ESD in predsednik konference sindikata rudnika Trbovlje.

Pri izdelavi razvida del in nalog smo sindikati opazili velika odstopanja. Določili smo šest rokovnikov za izdelavo, ki pa se jih, žal, nekateri niso držali. Menim, da je to neodgovorno delo določenih komisij v DO in tozdi, predvsem ker so dovoljevale, da so se nekateri višje vrednotili, kakor zaslužijo. Strokovne komisije so prevečkrat menjale opis del in nalog, menjale so se tudi komisije. Če bi se držali dogovorjenih smernic in pravil, bi bil razvid del in nalog gotovo že sprejet. Bistveni razlogi pa so v nespoštovanju metodologije opisa del in nalog. Preveč se je uveljavila želja po višji oceni glede na izobrazbo, manjši pa je bil poudarek na delu. V našem tozdu je večina z nizko izobrazbo in nima velikega vpliva na to, da se dohodek ustvarja preko rudarskih rok. Opisi del in nalog morajo v javno razpravo pred delavce. Delavci v neposredni proizvodnji v vseh DO pričakujemo kvalitetnejše ocene in večji OD.

V bodoče naj bi bila za pripravo novega pravilnika razvida del in nalog strokovna komisija res strokovna, ki bo dobro poznala opravila del in nalog. Delajo naj po mikroorganizacijski shemi, kjer je točno razvidno, koliko delovnih mest je potrebnih v neki sredini, poleg tega pa so ta mesta tudi ovrednotena.

Predsednik koordinacijskega odbora sindikata **Bruno Sorli** je poslal naslednja stališča koordinacijskega odbora sindikata v zvezi s sprejemom razvida del in nalog, ki jih je sprejel na zadnji seji, 15.1.1987.

Delovna skupina za izdelavo razvida del in nalog sestavljene organizacije naj uskladi razvide del in nalog po družbenem dogovoru, panožnem sporazumu in samoupravnem sporazumu, sprejetem v SOZD REK Edvarda Kardelja.

Koordinacijski odbor se v zvezi s pripravo del in nalog ne bo sestal, dokler le-ta ne bo usklajen z družbenim dogovorom, panožnim sporazumom in samoupravnim sporazumom, sprejetim v SOZD REK Edvarda Kardelja in usklajen na nivoju DO.

Nadalje koordinacijski odbor zahteva, da delovna skupina skupaj z direktorji DO in PO pripravi rokovnik za sprejem razvida del in nalog z nosilci aktivnosti in odgovornosti.

Zahteva tudi, da PO ugotovi odgovornost za izvedbo aktivnosti pri pripravi in sprejemu razvida del in nalog ter o tem informira koordinacijski odbor sindikata SOZD REK EK.

Dragica Bregant

RAZVOJ

Potrjen je projekt raziskovalnega vrtanja v Laškem

V prvih delovnih dneh letošnjega leta je bil odobren rudarski projekt za raziskovalno vrtanje v jami rudnika rjavega premoga Laško. Nazadnje mi je še v decembru 1986 dr. L. Placer, dipl. ing. geol., avtor zelo natančne strukturne obdelave premogišča v Laškem, posredoval geološko obdelan celotni raziskovalni prekop v Vzhodnem polju I skupno s predlogom globokih raziskovalnih vrtin z južnega konca tega prekopa.

Priprava za projekt raziskav je najprej zahtevala preboj skozi zgoščeno Placerjevo poročilo, zlasti pa skozi njegove številne priloge. Po vsem tem je bilo potrebno pridobiti še vsaj skopo predstavo o geološkem dogajanju, ki je pogojevalo nastanek sedanje zgradbe premogišča v Laškem. Številni geološki profili, ki so pretežno izdelani od površine do sedanjih odkopnih etaž, in pregledne geološke karte v Placerjevem elaboratu, pa primerjava z jamomersko dokumentacijo v jamomernici na Breznem, ki je dobesedno razstresena po zvezkih, ki zajemajo le dele posameznih odkopnih polj, kaže na njegovo skrbno, zamudno in dolgotrajno delo, ki pa je končno kronano z izredno natančnim podajanjem geoloških podatkov v kartah in profilih. V globino, kamor rudar še ni segel, pa je perspektiva samo nakazana. Njeno projiciranje v profile je prepuščeno večjemu ali manjšemu optimizmu geološko naravnanege rudarja, ki se zagleda in se poskuša razgledati po tem geološko čudovito pestro sestavljenem koridorju laškega predela premogonosnega. Zasavlja. Ta koridor je v srednjem delu odprt že do kote 200, kar je približno 300 m pod površino.

Pridobivanje rjavega premoga v Laškem se je pričelo klasično, to je pri izdankih, ki so jim rudarji sledili v globino. Izdanki premoga so se pojavili na posameznih mestih v približno 6 km dolgem in okrog 100 metrov širokem pasu od reke Savinje na vzhodu pa do sedla med Zgoranjim Breznom in Krištandolom na zahodu.

Območje premogovnika v Laškem je doslej obdelovalo že mnogo raziskovalcev od prve polovice 19. stoletja naprej. Med zadnjimi velja posebej omeniti zelo konstruktivne skice o zgradbi premogišča, ki jih je med obema vojnoma izdelal takratni direktor rudnika v Laškem ing. Kloc, in sugestije D. Kuščerja.

Pred približno desetimi leti je v rudniku na lepem začelo zmanjkovati odkopnih delovišč, raziskovalno vrtanje v doslej najbolj bogatem zahodnem predelu rudnika pa je dajalo kar po vrsti negativne rezultate.

Zato se je na povabilo delovne organizacije Rudniki rjavega premoga Slo-

venije lotil Geološki zavod Ljubljana poleti leta 1984 temeljite geološke obdelave zgradbe celega premogišča, ki naj bi podala tudi oceno perspektivnosti in sugerirala nadaljnje načrtne raziskave. Nalogo je prevzel Ladislav Placer. Finansirala se je iz sredstev, namenjenih za raziskave.

Prišel je na zahodni polovici rudnika in jeseni 1986 končal s terenskimi deli na njegovem vzhodnem koncu. Geološko je

Poleg konkretnega Placerjevega predloga globokih raziskovalnih vrtin iz raziskovalnih prečnikov v Zahodnem polju III in I ter v Vzhodnem polju I, ki so izdelani na najnižjem novem obzoru na koti 196 in njegovega predloga serije raziskovalnih vrtin v Kuretno polju, sem predvidel še veliko število različno dolgih raziskovalnih vrtin v vseh poljih, kjer je možno pričakovati minimalno eksploatabilno debelino premogovega sloja, ki znaša v jami Laško dva metra in pol, kolikor znaša širina njihovih raziskovalnih in odkopnih prog.

Projekt obravnava raziskave v posameznih poljih v smeri od zahoda proti vzhodu. V zahodnih poljih (Jedert, Wartenberg, Jožefa in Govce) bomo vrtali z nivoja Glavnega rova, ki ima v tem območju koto okrog 265. Srednji del jame je odprt s progo na obzoru s povprečno koto 196. Tu so polja Liša, Zahodno III, Zahodno I in Vzhodno polje I, ki ga imenujejo tudi Brune. V vzhodnem delu jame je Kuretno polje, ki ga bomo raziskovali iz Glavnega rova, ki ima tu koto 253.

Najzahodnejše polje, kjer lahko realno pričakujemo eksploataibilne zaloge premoga pod nivojem Glavnega rova, je Jedert polje. Z vrtinami z nivoja Glavnega rova predvidevamo, da bomo odkrili okrog 36 tisoč ton premoga v ležišču.

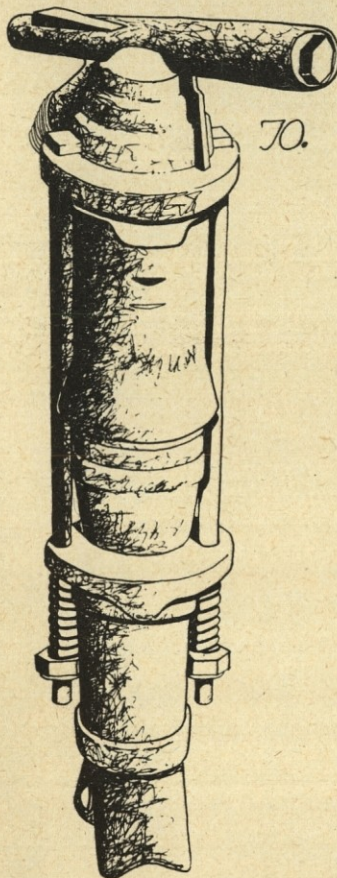
Sledi Wartenberg polje, kjer pričakujemo 40 tisoč ton premoga v ležišču. Pred odkopavanjem tega polja bo potrebno preštudirati vpliv na površino, ker teče preko njega Brezniški potok in stojita v njegovi bližini dve zgradbi.

V Jožefa polju bomo vrtali z dveh stojišč več nad sto metrov dolgih vrtin. Tu pričakujemo 67 tisoč ton premoga v ležišču.

V Govce polju imamo dve leči premoga. V zahodni leči, ki predstavlja prevrnjeno južno krilo sinklinale, pričakujemo 8 tisoč ton premoga v ležišču. Vzhodna leča, ki ima razvito severno in južno krilo sinklinale, pa naj bi imela 24 tisoč ton premoga v ležišču.

Sledi Liša polje, kjer pričakujemo, da bomo s predvidenimi raziskovalnimi vrtinami odkrili 21 tisoč ton premoga v ležišču.

V Zahodnem polju III bomo vrtali iz dveh prečnikov. Zahodni prečnik je lociran na meji med poljema Liša in Zahodno III. Iz njega bomo vrtali proti jugovzhodu, torej v zahodni del Zahodnega polja III. Tu pričakujemo 14 tisoč ton premoga v ležišču. Vzhodni del polja pa bomo raziskovali z vrtinami iz prečnika po ordinati — 4070. Tu so predvidena tri stojišča za vrtanje. Pričakujemo 53 tisoč ton premoga v ležišču. Iz najbolj južnega stojišča

Jože Ovnik: Pneumatski vrtalni stroj, risba, tuš

posnel tudi vse dostopne rove v jami. Poročila o vzhodnem delu še ni, vendar pa so mi bili v grobem že znani podatki o predvideni zgradbi celotnega premogišča, ki ga obsega rudnik Laško, v takem obsegu, da sem lahko predvidel področja, kjer je smiselno zastaviti začetne raziskovalne vrtine. Te vrtine naj dajo izhodiščne podatke za nadaljnji razvoj rudarjenja in za usmerjanje nadaljnjih raziskav.

RAZVOJ

bomo zavrtali tudi eno vertikalno vrtino, da bi ugotovili, če je morda premog tudi južno od produktivnega koridorja. Po zaporedju plasti, ki smo jih zasledili v prečniku, obstaja možnost, da naletimo okrog 200 m globlje na sloj precej horizontalno ležečega premoga, to je približno na koti ± 0 .

Zahodno polje I bomo raziskovali iz prečnika po ordinati — 3700. Tu sta predvideni dve stojšči za vrtnje raziskovalnih vrtin. Pričakujemo, da nam bodo vrtnine odkrile okrog 106 tisoč ton premoga

v ležišču.

Tudi v Vzhodnem polju I, ki ga imenujejo Laščani tudi Brune, je izdelan prečnik po ordinati — 3470, ki je na treh mestih presekala premog. Na severu je sinklinala. Tu pričakujemo 70 tisoč ton premoga v ležišču. Na jugu smo našli premog ob talnini. Tu pričakujemo okrog 10 tisoč ton premoga v ležišču.

Na vzhodnem koncu jame Laško je zaradi geoloških razmer nekoliko dislocirano polje Kuretno. Tu pričakujemo 163 tisoč ton premoga v ležišču. Glavni

rov je speljan nad temi zalogami premoga, zato bo treba narediti obvoznico, preden bomo začeli pridobivati premog iz tega polja.

Če na koncu seštejemo vse predvidene zaloge premoga v ležišču, ki bi jih ob pretežno pozitivnih vrtninah našli po raziskavah, navedenih v tem projektu, pride mo do številke 612 tisoč ton premoga v ležišču. S tem bi se perspektiva laškega premogovnika bistveno izboljšala.

Anton Bregant

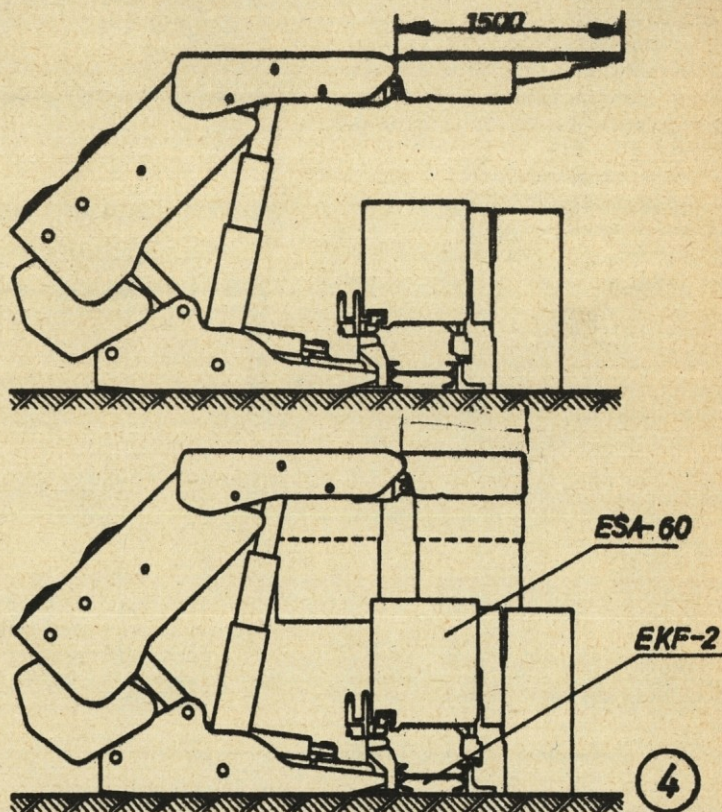
Kaj smo videli na obisku v premogovniku Borken — ZRN

Premogovni sloj v jami Stolzenbach je bil za jamsko odkopavanje pripravljen sredi petdesetih let, in sicer v severnem in južnem polju (na sliki 3, imenovana "Nordfeld" in "Suedfeld"). Oba dela premogišča (odkopni polji) sta odprta iz centralno ležečih pristopnih objektov, s po dve paralelni progama v (medsebojni razdalji okrog 30 m), ki služita za vstop oziroma izstop zraka, za transport premoga ter kot oskrbovalna pot z izdelovalnim materialom. Del odpiralne proge za severno polje seka stara dela v dolžini okrog 100 m. Verjetno je bil prav to vzrok, da so za severno polje pripravili ločeno (posebno) vstopno zračilno pot, ki ne seka starih del. Južno odkopno polje se prezračuje centralno (objekta za vstop oziroma izstop zraka sta locirana v neposredni soseščini), dočim se severno polje prezračuje diagonalno.

Do konca petdesetih let je bilo v tej jami prevladujoče tako imenovano stebreno odkopavanje z zaruševanjem, ki se po l. 1970 več ne uporablja. Poglavitni vzrok, da se je ta metoda obdržala tako dolgo, leži verjetno v relativno slabih geomehanskih lastnostih premoga, ki dopuščajo odprte ter, s takratno tehniko oziroma načini podprte prostore le do površine 20 m². Večje površine ni bilo moč obvladati. V tem obdobju so pričeli tudi s tako imenovanim pasovnim odkopavanjem (Streifen oziroma Weitungsbruchbau), in sicer v odkopnih poljih, razdeljenih na posamezne stebre. Dolžina pasu je v začetku znašala le 7,0 m, da bi pozneje dosegla dolžino do 45 m. Širina pasu pri izdelavi znaša od 2,1 do 3,75 m, v odvisnosti od načina podpiranja, pri višini od 2,1 do 2,6 m. Pri strojni izdelavi pristopne proge in pri nameščenih stropnicah, dolžine 1,25 m (tipa Vanwersch), podprtih z jeklenimi tornimi stojkami tipa RV f. Wiemann, znaša dimenzija izkopa pristopne proge 3,75 x 2,5 m, kar dopušča izdelavo s primernim rezkalno-nakladalnim strojem (v konkretnem primeru tipa FLR — 06 oziroma FL 3—R—

40 firme Westfalia) ob verižnem transporterju. V delih sloja, kjer preti zaradi slabih slojnih razmer nevarnost hitrega in nekontroliranega zaruševanja ali celo zamuljavanja odkopnega prostora, uporabljajo klasični trapezni profil pristopne proge z lesenim podporjem. Pri takem načinu odkopavanja, pri nas ga ob sicer nekoliko

m v večini še neodkopanih delov jame Stolzenbach, premogovni sloj ne presega te debeline, dosegajo storitve med 12 in 14 t/del. To metodo odkopavanja, odkopne izgube pri njej pa znašajo med 50 % in 60 %, uporabljajo predvsem v tistih delih sloja, kjer imajo opraviti s peščno krovino ter preti zaradi tega nevar-

PROGOVNI ŠČIT (zgoraj) IN ODKOPNI ŠČIT (spodaj)

modificirani tehnologiji imenujemo "dolgi stebri" in se trenutno uporablja v Severnem odkopnem polju, dosegajo storitve med 12 in 20 t/del. V odvisnosti od debeline sloja. Pri debelini sloja okrog 4,0

nost vdora vode ali mulja in je sam premogovni sloj slabo nosilen (drobeč). V predelih sloja, kjer je krovina več ali manj vodotesna (prevladuje glinasta komponenta) in je premoški sloj čvrstejši, pa

RAZVOJ

odkopavajo širokočelno. Pri tem je potrebno povedati, da so širokočelno metodo odkopavanja uporabljali v jami Altenburg 2 med l. 1952 in 1966, v začetku z jeklenimi previsnimi stropnicami in tornimi stojkami, pozneje pa tudi z uporabo hidravličnega podporja ter plugom (skobljačem) f. Westfalia (enak tip skobljača smo preizkušali tudi v polju TR. II v l. 1963/64). Rezultati teh poskusov odkopavanja pa niso bili kaj prida uspešni. Mehanizirano pridobivanje s skobljačem je bilo zaradi drobeče premogovne stene oteženo. Večkrat visoko v krovino zrušene plasti in drseč premog niso dopuščali stojk prosto odkopno fronto. Zaruševanje ob konvergenci odkopa, ki je preseglalo hod bata hidravličnih stojk, je večkrat povzročilo tvorbo visoko v krovino segajočih razpok, kar je omogočilo prodore vode iz višjih krovnih slojev na odkop. Razmočena tla so zaradi zmanjšane nosilnosti povzročila težave pri podpiranju. Iz tega obdobja pa so vendar potegnili nekatere zaključke, ki jih lahko strnemo v naslednje:

- nosilnost podporja, z /okrog 520 kN/m² (50 t/m²), je prenizka, kar je imelo za posledico znatno konvergenco odkopa do 750 mm;

- nosilnost podporja ob premogovni steni je bila premajhna, krovne plasti so obremenjevale premogovno steno in premog se je pričel prožiti (plužiti) z odkopne stene;

- manevrirna sposobnost podporja je bila nezadostna, premeščanje — prestava sekcij je zahtevalo precej časa;

- podporje je pokrivalo le 60 — 70 % površine stropa, kosi premoga so padali v odkop, potreben je bil opaz v stropu;

- ob meji zaruševanja je premog, pomešan s krovino, tekkel v odkopni prostor;

- pridobivalni stroj (skobljač) je zahteval izdelavo komore, del premoga — zgornjo polovico odkopnega čela je bilo potrebno pridobiti ročno;

- delo ob križišču proge — odkop — je bilo delovno intenzivno.

Navedene težave so precej podobne tistim, s katerimi smo se oziroma se srečujemo v naših jamah. Omeniti je potrebno, da so poskušali te težave zmanjšati z določenimi tehničnimi ukrepi, n. pr. s polaganjem mreže v strop odkopa, utrjevanjem premogovne stene z injektiranjem raznih mas, n. pr. poliuretan, vendar vse brez zadovoljivega učinka, napredek je slej kot prej ostal med 1,0 do 1,5 na izmeno in odkopna storitev med 8 in 11 t/delavnika.

Vsa ta spoznanja pa so vendarle nudila dobro osnovo za vnovičen poskus, upoštevajoč znano načelo, da kdor ne poskuša, ta tudi ne uspe. Za ponoven poskus so bili določeni naslednji parametri:

a) podporje

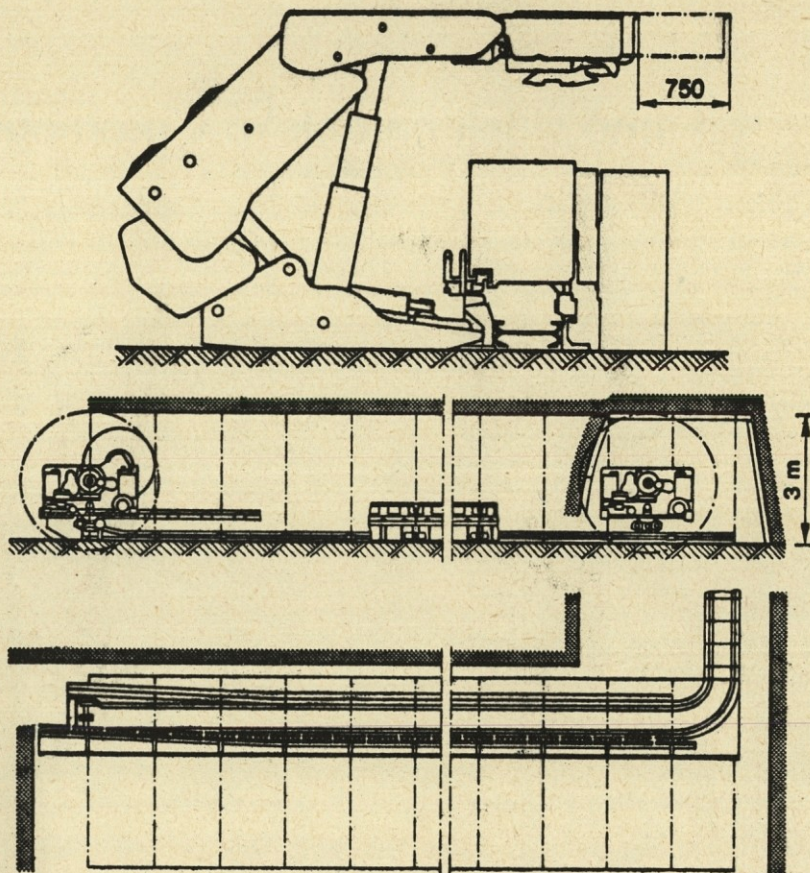
- nosilnost podporja vsaj 700 kN/m² (70 t/m²),

- možnost podpiranja stropa in vzdrževanje odkopne stene takoj po prehodu odkopnega stroja, kar naj se doseže s hitrim premikanjem sekcij podporja ter ustrezno podporno silo ob odkopni steni (več kot 200 kN/20 t);

- polno prekrivanje stropa odkopa,

- podpiranje križišča integrirati v okvir odkopnega podporja.

Po proučitvi te problematike ter s sodelovanjem različnih strokovnih oziroma znanstvenih institucij (TU — Clausthal, T. U. Karlsruhe, Bergbauforschung, Essen ter dobavitelji ustrezne rudarske opreme (na kakršnekoli druge študije nismo bili opozorjeni) se je rodila zamisel za poskus

NORMALNI ŠČIT (zgoraj) IN OPREMA ODKOPNEGA ČELA (sp.)

- varovanje zarušne meje proti vsipu krovnine ali premoga v odkopni prostor,

- nizka obremenitev tal (največ do 200 N/cm² = 20 kg/cm²) in optimalna lega maksimalnega tlaka na tla odkopa,

- hitro premikanje — prestave podporja ter zadostna sila za premik sekcij oziroma transporterja.

b) pridobivalni stroj mora omogočiti

- rezalno pridobivanje na vsej višini odkopne fronte,

- obratovanje stroja brez komore.

c) križišče proga — odkop

- zmanjšanje potrebnega dela na križišču proge — odkopa,

s kratkim širokočelnim odkopom (25 do 30 m), višine 3,0 m, pri debelini sloja 4,0 m, ki je odprt le z eno progo (separatno zračen) za dostop in odvoz premoga in z odstopnim napredovanjem.

Oprema za tako odkopno čelo obsega:

- podporje — ščitno tip G—490—

- 15,7/34 f. Hemscheidt — Wuppertal,

- 80 m (100 m) dolg odkopno pogovni transporter, tip EKF — 2, v kombinaciji s togo krivino f. Halbach — Braun,

- pridobivalni stroj ESA — 60 L. f. Eickhoff.

Navedeno podporje ima naslednje parametre:

višina: minimalno 1570 mm, maksi-

RAZVOJ

malna 3400 mm,

maksimalna podporna sila 4830 kN (483 t),

maksimalna nosilnost 700 kN/m² (72 t/m²),

drсна stropnica — izvlačljivo za 750 mm,

sila izvlečenja pri nazivni obremenitvi 680 kN (68 t),

sila na koncu stropnice 305 kN (30,5 t) pri pasivni legi stropnice (neizvlečena) in 220 kN (22 t) pri izvlečeni legi stropnice.

— oporna sila na ploščo za obvladavanje premogovne stene — do 210 kN (21 t) v odvisnosti od lege bata,

— sila za premik transporterja 403 kN (40,3 t) in za premik podporja 565 kN (56,5 t).

Teža tega tipa podporja znaša okrog 18000 kg za sekcijo.

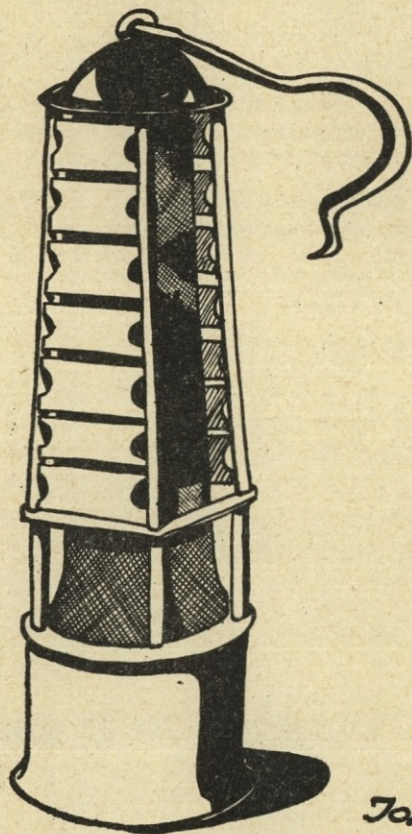
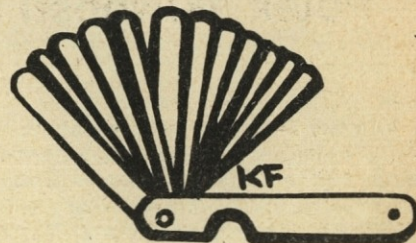
Delovno območje podporja pri izvlečenih stojkah med 2100 in 4000 mm in pri višini podporja pri stisnjenih stojkah med 700 mm in 2000 mm. Reža med posameznimi sekcijami se tesno obojestransko zapira. Podporje je možno namestiti na daljšo talno ploščo, ki sega tudi pod transporter, ali na krajšo, v kolikor je transporter neposredno na tleh. Oporna plošča za obvladavanje drobeče premogovne stene, ki je gibljivo nameščena, omogoča lovljenje porušenega premoga do globine 75 cm. Pri tem je potrebno omeniti, da je stropnica opremljena z neke vrste rezilom, tako da lahko z njo "odrežemo" premog ob stropu čelne stene ob istočasnem podpiranju. Kot običajno se tudi to podporje napaja z oljno emulzijo (1 ... 1,5 %), ki se pripravlja v dveh paralelnih vezanih hidravličnih visokotlačnih črpalk f. Hauhinc, kapacitete okrog 110 l/min pri 380 bar. Oddaljenost črpalne postaje od odkopa je precejšnja. Ocenjena je na okrog 800 m. Podpiranje križišča odkopno čelo — odvozna proga so rešili po premisleku, da je problem enostavno rešljiv s tem, da se podpiranje proge temu ustrezno prilagodi in po namestitvi transporterja s krivino, ki je bila v prvi fazi toga, pozneje pa jo je nadomestil tako z valjčnim vodenjem zgornjega dela verige. Ker se pristopna proga podpira v trapeznem preseku dimenzije 3,0 x 3,4 m z jeklenimi profili (tračnice Pr. 8 oziroma Pr. 6) in ob boku odkopa pa z jekleno stojko, v medsebojni razdalji 0,75 m, so izvlečljivo stropnico sekcije podporja Hemscheidt nadomestili z 1,5 dolgo "togo" stropnico. Z dvema takima podpornima enotama — sekcijama se podpira križišče in podpiranje ne zahteva nobenega dodatnega dela, če ne omenim potezno odstranjevanje elementov progovnega podporja.

Širokočelni odkop meji na drugi strani na staro delo. Da ne bi staro delo zas-

lo odkop, so za ta del odkopa razvili posebno oblikovano sekcijo, ki preprečuje to nevarnost in je prilagojena obliki rezalne glave pridobivalnega stroja.

Za pridobivanje uporabljajo pridobivalni stroj ESA-60 L z ročico 750 mm, premera rezalnega bobna 1600 mm in globino reza 625 mm.

V prvi izvedbi je imel rezalni stroj (ESA 60 L) hitrost 6 m/min (enako hitrost imajo tudi stroji, ki so vgrajeni v naših jamah), pri podaljšani dolžini — širini čela (pri odkopavanju v Južnem polju) od 30 m na 50 m, pa so povečali potovalno hitrost stroja ESA 60 L na 9 m/min. S strojem ESA 60 L je možno glede na ročico in premer bobna rezati do višine 3,1 m (2 x 750 + 1600 mm) na

vsej dolžini odkopnega čela. Stroj potuje po transporterju EKF-2, ki je v prvih poskusnih odkopih preko toge krivine segal še ca 50 m v pristopno — transportno progo in z močjo pogona 120 kW (pri hitrosti 0,72 m/s). Razmeroma močan pogon

in močna obraba elementov verige v krivini se kompenzira z relativno majhno prostorsko razsežnostjo, ki jo zahteva krivina, ter možnostjo rezanja do krivine tudi pri dviganju tal. Pri togi krivini so se elementi verige obrabili že pri ca 150.000 t proizvodnje. Ko je znašala dolžina odkopa 50 m, so zamenjali togo krivino s tako, ki ima v zgornjem, vlečnem delu valjčno vodenje. Ker so istočasno povečali tudi hitrost verige na 0,93 m/s, je to narekovalo tudi povečanje moči pogona na 200 kW. Skupna instalirana moč za pogon transporterja, pridobivalnega sloja in na transporter priključenega pretočnega drobilnika znaša torej okrog 350 kW. Elektromotor transporterja (večpolni, moči 200 kW) ter pogonski motor ESA — 60 sta posebej hlajena in sicer tako, da se preko reducirnega ventila za hlajenje izkoristi kar hidravlična emulzija, ki se delno ogreva vrača v povratni vod. El. energijo napetosti 3 kV pripeljejo do suhega transformatorja (tip DKH — f. Dominik), kjer se transformira na obratovalno napetost 500 V. Vse el. stikalne in varovalne kontrolne naprave, vključno s transformatorjem visijo neposredno ob ustju odkopa na viseči tirnici in se vzporedno z napredovanjem čela pomikajo po progi. Specifično porabo el. energije na odkopu ocenjujem na manj kot 20 kWh/t, kar bi predstavljalo strokovno približno 2 % prodajne cene premoga.

Z odkopnega transporterja, ki sega še približno 50 m v progo, se premog presipa na gumi transporter širine 800 mm. Ker je na del transportnega sistema z GT navezana tudi proizvodnja iz t. zv. dolgih stebrov, so povečali hitrost glavnega GT od 11,5 na 2,5 m/s. Povečanje hitrosti bi v običajnih razmerah zahtevalo tudi zamenjavo gum. traku zaradi večjih vlečnih sil v traku. V jami Stolzenbach so ta problem rešili z namestitvijo tzv. TT pogona.

(se nadaljuje)

R. Š.

IZOBRAŽEVANJE, KADRI, DRUŽBENI STANDARD

Potek aktivnosti pred vpisom na TOZD Srednjo šolo rudarske usmeritve

Program aktivnosti vključevanja učencev v rudarsko usmeritev za prihodnje šolske leto je nastal ob skupnih prizadevanjih vodje ZŠC "Miha Marinko", vodje TOZD RŠC Trbovlje in vodje TOZD SŠ rudarske usmeritve Zagorje.

Namen programa aktivnosti je približati učencem zaključnih razredov osnovne šole in njihovim staršem program RUDAR in RUDARSKI TEHNIK, ga podrobno predstaviti in s tem motivirati večje število kandidatov za šolanje v rudarski usmeritvi (po zaključku šolanja zaposlitev v TOZD-ih RRRPS). Pripravili smo propagandni material, ki obsega brošuro z naslovom DOBRODOŠLI MED NAMI, plakat, ki ga je likovno opremil akademski slikar Franci Kopitar, in videokaseto ustrezne vsebine. Srednja šola rudarske usmeritve je ob tem pripravila in razmnožila dve informaciji, ki obsegata pogoje za vključitev v program in smer ter kratek opis vsebin strokovno — teoretičnih predmetov.

Program je bil opredeljen z roki in nosilci. Planirali smo, da bi do informativnega dne, v marcu 1987, obiskali OŠ v Zasavju, Posavju, Hrvaškem Zagorju, Beli Krajini ter Zavode in OŠ v BiH. Do sedaj smo delali po programu in obiskali OŠ v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Dolu pri Hrastniku, Sevnici, Brestanici, Brežicah, Boštanju, Blanci, Dobovi, Veliki Dolini, Litiji, Šmartnem pri Litiji, Črnomelju, Metliki. Organizirali smo tudi informativni dan za učence 8 razredov ljubljanskih osnovnih šol. Do informativnega dne bomo obiskali še preostale ustanove.

Ob prenovi programa Rudar in rudarski tehnik je strokovni svet pri skupščini IS RGU sprejel predlog razpisa, ki za prihodnje šolsko leto predvideva enoten program RUDARSTVO z dvema smere:

- rudar (triletno izobraževanje, četrta zahtevnostna stopnja),
- rudarski tehnik (štiriletno izobraževanje, peta zahtevnostna stopnja).

Učenci četrtega letnika izobraževanja — smer rudarski tehnik, bodo imeli v četrtem letniku možnost odločitve za eno od izbirnih skupin: pridobivanje, bogatnje, geologija in geovrtalstvo. Triletna smer rudar bo enotna. Tako v bodoče ne

bo razpisan VIP Geološki tehnik, temveč se priporoča izobraževanje v okviru smeri rudarski tehnik.

Za šolsko leto 1987/88 velja sledeči predlog razmestitve izvajanja vzgojnoizobraževalnih programov in obseg vpisa.

PREDLOG ZA USKLAJEVANJE OBSEGA VPISA IN RAZMESTITVE V PRVE LETNIKE PROGRAMOV USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V ŠOLSKEM LETU 1987/88

Vzgojno izobraževalne organizacije	Program	Vrst prog.	Mladina	Odrasli
ZSC MIHA MARINKO	pomočnik rudarja	skrajšani		30
TOZD: SŠ RU Zagorje ob Savi	rudar in rud. tehnik	srednji	120	60
ZSC MM				
TOZD: SŠRU Zagorje	rudar in tehnik	srednji	30	
SŠ KOVINARSKE IN ELEKTROTEH. USM. KRŠKO				
CSŠ TITOVO VELENJE	pomočnik rudar in rud. tehnik	skrajšani		90
TOZD: SREDNJA RUDARSKA ŠOLA		srednji	150	120
CSŠ TITOVO VELENJE				
TOZD: SREDNJA RUDARSKA ŠOLA	rudar in rud. tehnik	srednji	30	
SŠ KOVINARSKE PEDAGOŠKE IN EKONOMSKE USM. LENDAVA				
IC RUDNIK MEŽICA	rudar in rudarski tehnik	srednji	30	30
RUDARSKA ŠOLA MEŽICA				

Anica Ule — Maček

Upokojil se je naš dolgoletni sodelavec

Novembra letos se je upokojil Tine Lenarčič. Bil je zares dolgoleten sodelavec, saj se je zaposlil pri rudniku že leta 1945 in mu ostal zvest enainštirideset let. Največ zaslug pa ima tudi pri izhajanju našega glasila.

Sprva je bil na obratu Rudnika Trbovlje kot pisarniški delavec pri obračunu osebnih dohodkov, nato vodja pisarne zunanjega obrata, od leta 1958 pa tajnik rudnika Trbovlje-Hrastnik. Kasneje je prevzel mesto vodje splošnega sektorja, nazadnje pa je bil vodja delovne skupnosti na SOZD-u REK EK.

V vseh teh letih si je prizadeval za kvalitetno delo v samoupravnih organih. Pomagal je pri ustanavljanju obratnih delavskih svetov 1959, uvajanju ekonomskih enot, sodeloval je pri številnih reorganizacijah in integracijah pri rudniku Trbovlje, rudniku Trbovlje-Hrastnik, Zasavskih premogovnikih in sedanjem kombinatu. Prizadeval si je za čim hitrejšo in čimboljše obveščanje, ki naj bi pripomoglo k delovnim uspehom delavcev v sozdu.

Znano je njegovo delo tudi izven delovnega časa tako pri gradnjah planinskih

IZOBRAŽEVANJE, KADRI, DRUŽBENI STANDARD

domov, delavskega doma, otroške bolnišnice, kopališča itd. Sicer pa deluje že dolga leta pri raznih društvi in organizacijah, večinoma kot odbornik z raznimi zadolžitvami.

Z veseljem smo sprejeli pred nekaj leti izšlo lepo opremljeno Zbirko rudarskih pesmi. Podobne knjige doslej Slovenci še nismo imeli, zato je za nas še toliko pomembnejša.

Za svoje prizadevno delo je dobil več priznanj in odlikovanj, kot napr.: priznanje Planinske zveze Slovenije in Jugoslavije, državno odlikovanje, red dela s srebrnim vencem, prvojunjsko priznanje občine Trbovlje. Leta 1986 pa je dobil srebrno plaketo SOZD REK EK. Naj ob zaključku omenim to, kar je za naše bralce najpomembnejše. Tine Lenarčič je bil pobudnik za ustanovitev glasila Srečno

in biltena ter urednik obeh naših informativnih sredstev. Prispevke za glasilo je z veseljem in vestno pripravljaj, čeprav so mu vzeli veliko prostega časa.

Za sodelovanje se mu bomo zahvalili, vendar upamo, da nas bo tudi v bodoče seznanjal z raznimi novicami, ki jih bralci glasila z veseljem prebirajo.

D. B.

Kadrovske vesti od 1.12. do 31.12.1986

PRIHOD

DO RRPS

TOZD RRP Hrastnik

Kazimir Grešak - kovinar-zunaj, Avgust Padežnik - vzdrž. el. str. kotlov, Mirko Tovornik - učnik, Joško Benetek - učnik, Stanko Šketako - pom. delav., Lojze Kossec - učnik, Zihinja Mešič - kopač, Franci Čerček - učnik, Anto Filipovič - učnik, Ciril Virk - učnik, Bogomir Ulaga - učnik, Robert Izlakar - učnik, Davorin Kačič - učnik, Lado Rupar - pom. delav., Branislav Topič - učnik.

TOZD RRP Trbovlje

Omer Merdanovič - vozač, Peter Cajlinger - vozač, Matjaž Planinc - vozač, Ante Bendra - kop. pom., Ibrahim Drek - kopač, Marko Kukovič - vozač, Marjan Plevnik - vozač, Dušan Petan - oskrbnik poč. doma, Marjeta Petan - čiščenje pros. v poč. domu

TOZD RŠC Trbovlje

Čedomir Todorovič - kopač, Zoran Gavranovič - kopač, Miloš Topalovič - kopač, Bogdan Simerl - vzgoj. v dij. domu

TOZD Separacija Trbovlje

Franc Guzej II - stroj. izv. stroja, Dragan Došen - strež. transp. meh., Jozo Tomašević - strež. transp. meh., Marjan Hauptman - strež. transp. meh., Boris Dimec - strež. transp. meh., Sašo Kink - strež. transp. meh., Marko Kaluža - strež. transp. meh., Matjaž Šintler - rud. teh.-pripravnik, Janez Dolinšek - čuvaj-vratar, Boris Selko - nakl. komercial. jalov., Janko Tašker - spenj. voz, Jasmin Odošič - nakl. prem. na JZ

TOZD RRP Zagorje

Zoran Kofol - kopač, Božo Tunjič - kopač, Hazim Selimovič - del. na sep., Franc Vozelj 26. - vzdr. jam. mehan., Aleš Drnovšek - učnik, Anton Razboršek II - del. na sep., Samir Hožič - kop.

pom., Jože Vodišek II - kov. jam. mehan., Franc Hace 5 - učnik, Mirsad Nišič - del. na sep.

DS SS DO RRPS

Andrej Železnik - vodja DS SS DO RRPS, Lidija Vnuk - dipl. oec.-pripravnik

DS SS SOZD REK

Vesna Dalmacija-Mitič gim. matur.-pripravnik

DO RGD

TOZD RIG

Cviko Ristič - kopač, Andrej Hrastnik - vozač, Hašan Smajič - vozač, Žarko

Pranjič - vozač, Ramo Ždralič - kop. pom.

DO TET

TOZD PEE

Ivan Zupan II - el. tehnik, Bojan Pisotnik - el. tehnik, Jernej Zalokar - delavec

ODHOD

DO RRPS

TOZD RRP Hrastnik

Silvester Vidic - učnik - umrl, Franc Kolar - učnik - spor. prek., Stipan Pavičič - kopač - samov. prek., Muharem Rizvanović - kop. pom. - v JLA, Enver Murat-

Odhod rudarjev iz glavnega jaška jame Hrastnik

Foto: B. Klančar

IZOBRAŽEVANJE, KADRI, DRUŽBENI STANDARD

čehajič - učnik - v JLA, Branko Čeperlin - učnik - v JLA, Sulejman Murtić - učnik - v JLA, Ivan Skubic - kopač - inval. upok., Ivica Stjepić - učnik - v JLA, Boris Hribšek - učnik - samov. prek., Senad Vunič - kopač - v JLA, Jože Pelko - učnik - v JLA, Igor Povodnik - učnik - v JLA

TOZD RRP Trbovlje

Milan Jakšić - kopač - v JLA, Miha Berglez II - svetilkar - v JLA, Ahmo Šahič - kop. pom. - v JLA, Ivo Dimač - kopač - v JLA, Nijaz Rizvič - vozač - v JLA, Ivo Šimunovič - kopač - v JLA, Bojan Kračan - električar - v JLA, Mirko Filipovič - vozač - spor. prek., Tomaž Goljuč - vozač - spor. prek., Živko Mudrinič - vozač - v zapor

TOZD RŠC Trbovlje

Esad Karahasanović - kopač - v JLA, Željko Cvitič - kopač - v JLA, Zoran Kofol - kopač - prem. na RRPZ, Mato Šimunovič - kopač - spor. prek., Dževad Ramič - kopač - v JLA, Ivan Zobarič - receptor v dij. domu - inval. upok., Mato Stipič - kop. pom. - v JLA, Ramo Ždralič - kop. pom. - prem. na RGD Ivan Pussovnik - elektrik. - JLA

TOZD Separacija Trbovlje

Edin Mujkanović - strež. transpor. mehaniz. - v JLA

TOZD RRP Zagorje

Andrej Mar - učnik - samov. prek., Poldik Žvar - učnik - discip. odp., Slavko Klančičar - kopač - discip. odp., Andrej Strmljan - učnik - v zapor, Andreja Valič - čistilka - discip. odp., Mato Topič - rud. teh.-pripravnika - v JLA, Zvonko Jurišič - kop. pom. v JLA, Janez Lazar 8 - učnik - discip. odp., Janez Klinc - del. na sep. - v JLA, Ivo Jurič - kopač - v JLA, Slavko Cukljati 4 - učnik - discip. odp.

DO RGD

TOZD RIG

Mirsad Devedžić - vozač - samov. prekinitev, Vinko Beršnjak - vozač - discip. odp., Faruk Isič - vozač - discip. odp., Fahrudin Alihodžić - vozač - v JLA

TOZD Avtoprevoz

Samo Savšek - voznik motor. vozil - samov. prek.

TOZD GRAMAT

Ivo Matič - zlag. opeke - discip. odp., Brato Fačič - zlag. opeke - v JLA

Sonja Božič

Stanje počitniških domov na Rabu in v Crikvenici

Tako kot vsako leto tudi letos ocenjujemo stanje objektov, v katerih letujemo in na osnovi želja letovalcev in tehničnega stanja objektov načrtujemo dela, ki jih želimo na teh objektih vsako leto opraviti, da bi bilo letovanje prijetnejše.

Na Rabu smo lani nadzidali jedilnico in s tem pridobili dodatnih 43 ležišč. Žal smo imeli že med samim letovanjem, še bolj pa po njem velike težave z novo streho, ki je ob vsakem večjem deževju puščala vodo. Kritično smo reklamirali, narkar jo je izvajalec zamenjal in je stanje zdaj zadovoljivo. Stroške zamenjave kritične je nosil izvajalec del.

Glede na željo letovalcev, da je treba na Rabu urediti plažo, smo imeli razgovore s pristojnimi službami na občini Rab. Ugotovili smo, da ne bi bilo večjih administrativnih ovir, da izvršimo ta poseg. Gre za ureditev betonskih ploščadi na obali pod počitniškim domom v skupni izmeri okoli 200 m². Ploščadi bi uredili na višini približno 40 m pod sprehajalno potjo ob obali in tako, da bi se čimbolj naravno vključile v okolje. V sklopu te ureditve bi napravili tudi primerne dostope v morje in pa bazenček za otroke.

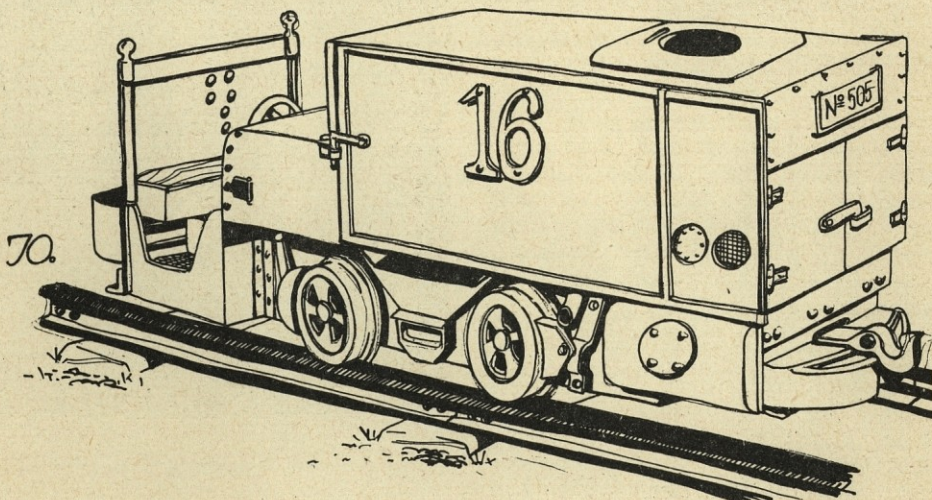
Poleg tega želimo letos na Rabu zgraditi še manjši rezervoar za vodo, ki bi služil v kuhinji v primeru prekinitev dotoka vode za določen čas. Letos se je zgodilo, da je bilo stanje v kuhinji zaradi pomanjkanja vode kritično.

Istočasno z ureditvijo plaže bi porušili še preostale stare objekte, s čimer bi pridobili nekaj zunanjih površin, primernih za rekreacijo. Za opisani namen smo dobili ponudbo lokalnega izvajalca, ki znaša 18.593.000 din. Od naše dobre volje in možnosti bo odvisno, koliko od načrtovanega bomo uspeli izvršiti. Ne nazadnje bi bilo mogoče smiselno, da določena dela opravi mladinska delovna brigada RŠC, kar smo nekajkrat že uspešno organizirali.

Glede izgradnje novih objektov za letovanje na Rabu najbrž nimamo nobenih možnosti že zaradi tega, ker je na Rabu trenutno nemogoče dobiti soglasja za povečanje moči elektrike in vode. Ta soglasja bo mogoče dobiti šele po letu 1988. Pač pa ne bi bilo odveč, ko bodo te kapacitete povečane, čimprej pridobiti zemljišče za nadaljnjo graditev in urediti del prostora na strmini med obalo in platojem, na katerem imamo objekte, in sicer na zahodnem delu (pod še obstoječima starima paviljonoma in baliniščem). Na tej strmini bi lahko uredili zelo atraktivne prostore za sončenje in tudi večerno posedenje. Po sprejetem in veljavnem urbanističnem načrtu našega letovišča imamo namreč možnost pridobiti še razmeroma veliko prostora in utegne se zgoditi, da bomo storili napako, če te možnosti ne bomo pravočasno izkoristili.

Pri počitniškem domu v Crikvenici bomo morali letos preurediti kuhinjo. Inšpekcijske službe so nas namreč opozorile, da bodo v primeru, da tega ne napravimo, prepovedale njeno obratovanje. Gre za preureditev v smislu zamenjave stare lesene opreme, v kateri je leglo nečistoče. To je kljub skrbnemu čiščenju nemogoče odpraviti in urediti v takšno tehnologijo priprave hrane, kot jo zahtevajo predpisi in čas. Po ponudbi izdelovalca opreme bi znašala cena nove opreme okoli 100.000,00 din, k temu pa bo treba dodati še nekaj za preureditev elektroinstalacije in za zamenjavo tlaka, kar ocenjujemo na dodatnih 20.000,00 din. Vseh opisanih aktivnosti sta se že lotila služba in odbor za družbeni standard. Upajmo, da bo uspelo načrtovane aktivnosti čimprej v čimvečji meri in s mimmanjšimi sredstvi uspešno izvršiti.

Srečko Koritnik

SVD, ZDRAVSTVO, POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE

Preventivni ukrepi za zmanjšanje nesreč pri delu v DO RRPS

V delovni organizaciji Rudniki rjavega premoga Slovenije se je v letu 1986 primerilo 1108 nesreč pri delu in pomeni porast napram letu 1985 za 15,4 %. Bile so štiri smrtne nesreče, ena v jami in tri na poti na delo. Število težjih nesreč se je zmanjšalo za petnajst. Bilo jih je 25.

V letu 1986 beležimo občuten porast skupinskih nesreč, bilo jih je pet, pri katerih je bilo lažje poškodovanih 12 delavcev (štiri nesreče po 2, ena nesreča s štirimi poškodovanci). V letu 1986 so se pojavljali tudi nevarni pojavi, ki niso povzročili nesreč, kar pa je bilo le srečno naključje.

— motnje v normalnem tehnološkem postopku,

— ročno orodje in orodje na mehanični pogon ni bilo v redu,

— slabo vzdrževani, slabo opremljeni in slabo zgrajeni delovni prostori in delovišča,

— zatrapanost delovišča, zlasti prehodov,

— pomanjkljive transportne poti, sredstva in prostori za nakladanje in razkladanje,

— pomanjkljive ali poškodovane varnostne naprave in neustrezna uporaba zaščitnih sredstev in naprav.

Iz zgornjega pregleda vzrokov je razvidno, da je v letu 1986 prisotna varnostna tehnična problematika, ki vpliva na varnostne razmere delavcev. Na te razmere vplivajo tako sami delavci kot tudi delavci, ki skrbijo za varnost drugih oziroma, ki vodijo proizvodni proces. Za izboljšanje stanja in s tem tudi zmanjšanje nesreč je obvezno pristopiti, izpopolniti in urediti sledeče:

— Izboljšati delovne pogoje — delovno okolje,

— stalno seznanjati delavce s predpisi in navodili ter preverjati njihovo znanje.

— Skrbeti za dosledno vzdrževanje strojev, naprav, ročnega orodja in orodja na mehanični pogon.

— Dosledno razporejati delavce na dela in opravila, za katera so strokovno usposobljeni in je preverjeno njihovo znanje. Velja za delavce in nadzorno tehnično osebje.

— Zaostri je potrebno odgovornost za nastanek nesreč tako samih ponesrečencev kot tudi organizatorjev delovnega procesa.

— Zaostri odgovornost vodilnih in nadzorno tehničnega osebja do varstva pri delu.

— Disciplinske komisije morajo pri svojem delu dosledno upoštevati zakone, interne samoupravne akte s področja varstva pri delu in na osnovi njih ustrezno ukrepati.

— Dosledno ukrepati proti kršiteljem predpisov in navodil v skladu z internimi akti s področja varstva pri delu.

— Delavce, ki se v teku enega leta poškodujejo večkrat pri enakem delu, je treba premestiti na ustrežnejše delovno mesto.

— Smiselno bi bilo uvesti stimulatívno nagrajevanje delavcev, ki odgovarjajo za varnost drugih v delovnem procesu.

Pri pregledu stroškov za zagotovitev varstva pri delu in zdravstvenega varstva je razvidno, da ti stroški nenehno naraščajo, in sicer:

— stroški za zdravniške preglede,

— stroški za osebna in druga varstvena sredstva,

— stroški za zdravljenje poškodb,

— stroški za zdravljenje bolanih.

Na tem področju mora kadrovsko-socialna služba in služba za varstvo pri delu s sodelovanjem ostalih napraviti sledeče:

— Spremljati ekološke razmere in mikroklimo na delovnih mestih in prostorih, na podlagi ugotovitev pa morajo odgovorni ustrezno ukrepati.

Montaža strojev v novi žagi na Rudniku Trbovlje.

Foto: B. Klančar

Analize nesreč, lažjih, hujših in tudi smrtnih, kažejo, da so na nesreče vplivali sledeči vzroki:

- neustrezno delovno okolje,
- pomanjkljiva organizacija dela posameznikov in v skupinah,
- osebni faktor.

Delovno okolje — glavni vzroki za nastanek nesreče:

- stroji in naprave niso bile v redu,

Organizacija dela — vzroki

- neracionalen in ne dovolj varen način dela pri posameznikih,
- slaba organizacija dela v skupinah.

Osebni faktor — vzroki

- pomanjkanje ustrezne poklicne usposobljenosti,
- pomanjkanje ustreznega poklicnega izkustva,
- kršenje predpisov in navodil.

SVD, ZDRAVSTVO, POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE

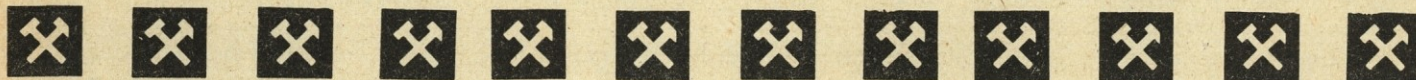
— Uvesti odškodninske zahtevke proti vsem delavcem, ki namerno ali iz malomarnosti vplivajo na varnostne in zdravstvene razmere in s tem ogrožajo varen in zdrav ter tehnično pravilen delovni proces.

— Izboljšati sodelovanje z medicino dela, z ambulantami in drugimi ustreznimi ustanovami.

— Voditi moramo evidenco o frekven- ci obolevnosti delavcev in na osnovi tega ustrezno ukrepati.

Verjetno ukrepi za izboljšanje varstva pri delu in zdravstvenega varstva niso popolni. Menimo, da so zajeti najbistvenejši ukrepi. Te ukrepe bomo še dopolnili na osnovi celotne analize stanja po sestavi letnega poročila za leto 1986.

Jože Čič

Varstvo pri delu v DO RGD v letu 1986

Analiza nezgod

V DO RGD se je v letu 1986 pripetilo 282 nezgod, od tega jih je bilo 277 na delu in 5 na poti na delo.

dni ali 3% več kot v letu 1985, povečala pa sta se tudi pogostost (INDEKS 127) in resnost (131) poškodb. Nasprotno pa je pri zunanjih poškodbah velik padec števila izgubljenih dni (indeks 81), pogostosti (indeks 75) in resnosti (indeks 62).

Za leto 1986 je značilno veliko prese- ljevanje delavcev TOZD RIG iz gradbišča na gradbišče, zaradi prenehanja nekaterih gradbišč izven SR Slovenije in zmanjševa- nja staleža na gradbišču T. Velenje. Meni- mo, da je poleg drugih vzrokov čisto spreminjanje delovnega okolja tudi vpliva- lo na porast nesreč v jami.

	Stalež			poškodbe								86/85
	86	85	86/85	1986				1985				
				L	T	S	skup.	L	T	S	skup.	
Jama	630	685	91,9	231	6	1	238	211	8	—	219	108,6
Zunaj	518	494	104,8	39	—	—	39	53	1	—	54	72,2
Pot na delo				5	—	—	5	7	—	—	7	71,4
Skupaj:	1124	1179	95,3	275	6	1	282	271	9	—	280	100,7

Opomba: V koloni jama so zajeti tudi delavci ESMD in TOZD IMD, ki delajo občasno v jami.

Iz analize je razvidno, da po številu ne- zgod najbolj izstopa gradbišče RUŽV z 888 poškodbami na 1000 zaposlenih, kar je za 2,35 krat več kot je povprečje jam- skih delovišč. Od 16 poškodb v RUŽV sta bili kar 2 težje in 1 smrtna.

Zmanjšanje števila nezgod napram letu 1985 je bilo samo na gradbišču Trbovlje (indeks 96,6) čeprav je s 540 nezgodami na 1000 zaposlenih na drugem mestu pred gradbiščem Laško (538) in gradbiš- čem Ivangrad (509).

Največji porast nezgod je na gradbi- ščih Labin (indeks 244), gradbišču Laško (242) pred RUŽV (231) in Ivangradom (231).

Najmanjše število nezgod je na gradbi- šču v T. Velenju z 181 nezgodami na 1000 zaposlenih.

	JAMA			ZUNAJ			SKUP.		
	86	85	86/85	86	85	86/85	86	85	86/85
— število nezgod na 1000 zaposlenih	377	319	118	76	111	68	246	231	103
— število izgub. dni na 1 nesrečo	22,0	21,4	103	8,9	11	81	20,1	19,4	103
— faktor pogostosti	231	181	127	46	61	75	147	129	114
— faktor resnosti brez smrtne nesr.	5093	3886	131	416	672	62	3026	2651	114

Opomba: V tabeli niso upoštevane nesreče na poti na delo.

Število nezgod na tisoč zaposlenih se je povečalo v jami za 18%, zunaj pa zma-

njšalo za 32%. Število izgubljenih dni na eno nezgodo je za jamske delavce 21,4

SVD, ZDRAVSTVO, POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE

TABELA

TOZD gradbišče delovna enota	povp. stal.	1986 število poškodb			skup.	na 1000 zapos.	povp. sta.	1985 število poškodb		na 1000 zap. 1986/85
		L	H	S				skup. štev.	na 1000 zaposl.	
TOZD RIG:										
HRASTNIK	150	60	1	—	61	406	114	41	360	112,7
ZAGORJE	133	52	1	—	53	398	143	48	336	118,4
TRBOVLJE	74	38	2	—	40	540	68	38	559	96,6
T. VELENJE	66	12	—	—	12	181	108	18	166	109,0
LABIN	31	11	—	—	11	354	48	7	145	244,1
LAŠKO	26	14	—	—	14	538	27	6	222	242,3
RUŽV	18	13	2	1	16	888	26	10	384	231,2
IVANGRAD	55	28	—	—	28	509	62	24	387	131,5
AVRAMICA	15	5	—	—	5	333	3	2	666	50,0
LUBNICA do 30.11.85	—	—	—	—	—	—	38	24	631	—
DE ESD	98	16	—	—	16	163	115	24	208	78,3
REŽIJA	44	1	—	—	1	23	30	1	33	69,6
TOZD RIG SKUPAJ:	710	250	6	1	257	361	782	243	310	116,4
ZRN	213	30	3	—	155					
TOZD IMD	171	21	—	—	21	122	162	17	105	116,1
AVTOPREVOZ	105	1	—	—	1	9	90	7	77	11,6
GRAMAT	53	3	—	—	3	57	78	13	166	34,3
DS SS	85	—	—	—	—	—	67	—	—	—
DO RGD SKUPAJ:	1124	275	6	1	282	250	1179	280	237	105,4

Iz analize je razvidno, da je bilo število nesreč največje (82) v prvem kvartalu, v drugi in zadnji četrtini leta enako (72) in najmanjše (56) v poletnih mesecih.

Največ nezgod je bilo v mesecu februarju (38) in najmanjše v juliju (14) in avgustu (14).

Na 1000 zaposlenih je največ poškodb pri nekvalificiranih delavcih (424), sledijo polkvalificirani (327) in kvalificirani delavci (244). Glede na delovni staž je največ poškodb pri delavcih, ki so zaposleni 1 do 5 let (1122 na tisoč zaposlenih) kar pomeni, da je v tej skupini vsak delavec povprečno poškodovan 1,122 krat.

V analizi pet je prikazano število nezgod po:

- tehnoloških postopkih, pri katerih je prišlo do nezgod;
- načinu poškodb;
- vzrokih nezgod;
- poškodovanih delih telesa in
- virih in materialnih povzročiteljih.

Največ nesreč je pri nakladanju in razkladanju materiala ter ročnem prevozu na deloviščih, ki so utesnjena in založena z raznim materialom. Kar 22,4 % nesreč je posledica slabe aorganizacije dela, 7,9% nesreč pa je povzročenih zaradi kršenja varnostnih predpisov in navodil s strožjim kriterijem, pri analizi nesreč bi bil lahko ta odstotek tudi večji.

Po virih nesreč so na prvem mestu transportna sredstva (26,7%), na drugem mestu pa leteči delci in predmeti (20,9%).

Največkrat so poškodovani deli telesa roke (43,7%) in noge (22,7%), kot posledica stisnjenja med predmete (44,4%) in padec jalovine in drugega materiala z višine.

Sledijo delavci s stažem do pol leta (500) in delavci s stažem 5—10 let (262).

Iz navedenih podatkov je razvidno, da je rizična skupina za nadpovprečno število poškodb pri nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih z delovnim stažem do 5 let.

Ta skupina pri TOZD RIG predstavlja približno 1/3 delavcev, zaradi sorazmerno velike fluktuacije, saj se je na novo zaposlilo 59, odšlo pa 123 delavcev.

Navedena struktura delavcev je zaposlena pretežno pri transportu izkopanine,

premoga in prevozu materiala, ki je zlasti v zasavskih rudnikih ozko grlo zaradi transporta po nagnjenih progah in deformiranih jamskih prostorih.

Pri poškodbah pri zunanjih delavcih prevladujejo predvsem razne opekline, stisnjenje med predmete, ter nezgode pri delu z obdelovalnimi stroji. Bistveno zmanjšanje zunanjih nezgod lahko prištevamo tudi novim delovnim prostorom v TOZD IMD in DE ESD.

Pri zunanjih poškodbah je značilno, da so udeleženi predvsem kvalificirani delavci z daljšim stažem.

Danijel Galuf

Krvodajalstvo v letu 1987

Razpored za vse TOZD na območju Hrastnika, Trbovelj in Zagorja, za prostovoljno oddajo krvi na transfuzijski postaji v bolnici Trbovlje je naslednji:

Hrastnik: 16.1; 13.2; 6.3; 20.3; 10.4; 22.5; 12.6; 24.7; 14.8; 4.9; 25.9; 16.10; 30.10; 13.11; 4.12; 25.12.

Trbovlje: 30.1; 27.2; 27.3; 17.4; 8.5; 29.5; 19.6; 10.7; 31.7; 21.8; 11.9; 18.9; 2.10; 23.10; 20.11; 11.12.

Zagorje: 9.1; 6.2; 20.2; 13.3; 3.4; 24.4; 15.5; 5.6; 26.6; 17.7; 7.8; 28.8; 9.10; 6.11; 27.11; 18.12.

Služba varstva pri delu
RRPS

SAMOUPRAVNI ORGANI, DPO, DELEGACIJE

Kakšne naloge so pred zvezo komunistov v SOZD REK EK

10. kongres ZKS in 13. kongres ZKJ sta prinesla nekatere novosti za boljše idejno-politično delovanje in akcijsko organiziranje med njimi, ustanovitev stalnih akcijskih konferenc v sestavljeni organizaciji. Gre za obliko akcijskega delovanja vseh članov in OO ZK v kombinatu ter organov ZKS.

Dne 18.12.1986 je bila ustanovna seja akcijske konference ZK SOZD REK EK, predhodno pa so bile ustanovljene tudi akcijske konference DO RRPS, DO RGD in DO TET.

Iz navedenega in pa iz problematike v preteklem obdobju, še zlasti pa iz problematike, s katero smo se vsi zaposleni v SOZD REK EK srečevali v letu 1986, so razvidne naloge ZK za leto 1987.

Zveza komunistov mora ob naporih vseh delavcev kombinata in skupaj z ostalimi subjektivnimi silami zagotoviti takšne pogoje gospodarjenja, da bo konec leta 1987 skupno poslovanje brez izgub.

Realizirati je potrebno sprejete razvojne investicijske programe, predvsem pa usmeriti vse razpoložljive sile, da se začne

pendiranja na osnovi dejanskih potreb, ki mora omogočiti pridobivanje potrebnih in kvalitetnih kadrov. Dosledno uresničevati oziroma izvajati samoupravne sporazume, sprejete na nivoju SOZD-a.

To so v glavnem naloge za katerih realizacijo se bomo v letu 1987 zavzemali vsi komunisti v SOZD REK EK, seveda pa je širina nalog, ki so pred nami, še veliko večja. Potrebno se bo usmeriti na odpravljanje slabosti, ki se porajajo znotraj same ZK v SOZD-u, kot na primer:

- borba proti oportunističnemu posamezniku članov v ZK, ki s svojo neaktivnostjo zavirajo oziroma slabijo revolucionarno moč ZK in njeno zgodovinsko avantgardno vlogo delavskega razreda;

- veliko bo potrebno storiti na področju idejnopolitičnega izobraževanja komunistov,

- delo Zveze komunistov naj postane javno, kar pomeni sprotno obveščanje delavcev v SOZD REK EK o dejavnosti ZK;

- pozornost bo potrebno posvetiti sprotnemu reševanju tekoče problematike.

Naloge, ki smo si jih zastavili, niso lahko rešljive, vendar pa bo uspeh zagotovljen ob splošni angažiranosti slehernega komunista in delavca v SOZD REK EK pri opravljanju nalog tako na svojem delovnem mestu, kot tudi angažiranju pri delu na področju družbenopolitične dejavnosti.

Anton Šutar

Pretesarba lesne proge Terezija II, kota 150

Foto: B. Klančar

Takšna oblika organiziranosti in delovanja ZK v SOZD REK EK mora zagotoviti:

- uresničevanje skupnih interesov, določenih v samoupravnem sporazumu o združitvi delovnih organizacij v SOZD;

- enotno in dosledno uresničevanje politike Zveze komunistov o pospeševanju proizvodnje, ustvarjanju in delitvi dohodka ter razvoja socialističnih samoupravnih odnosov v združenem delu.

izgradnja TE-TO III, ki pomeni nedvomno pogoj za nadaljnji razvoj celotnega SOZD-a in pogojuje realizacijo ostalih investicijskih programov, vezanih na večjo proizvodnjo energetskega oziroma kotlovnega premoga.

Uveljaviti je potrebno celovit sistem stimulativnega nagrajevanja, ki bo zagotavljal nagrajevanje po delu, v okviru tega pa dati poudarek kreativnemu in ustvarjalnemu delu. Učinkovitejše uresničevanje nalog kadrovske politike s sistemom šti-

Pavel KUNC, predsednik republiškega komiteja za energetiko:

Mnenja sem, da se mora tisti, ki ne more plačati cene za elektriko (aluminij je izjema), bodisi preusmeriti na drug energetski vir, ali pa zamenjati tehnologijo in proizvodni program.

Kajti slovenska elektrika je in bo draga.

Rekel je:

SAMOUPRAVNI ORGANI, DPO, DELEGACIJE

Sindikat ponovno razpravljaj o razvidu del in nalog

Koordinacijski odbor OO ZSS SOZD REK EK se je sestal v četrtek 15.1.1987. Najprej so delegati pregledali realizacijo stališč prejšnje seje. Ustavili so se pri stališču o izdelavi sanacijskega programa. Član PO, Koritnik Janko, je povedal, da poslovodni odbor pripravlja sanacijski program. Republiški izvršni svet je tudi že izdelal nov predlog zakona, ki govori o sanaciji izgub v elektrogospodarstvu, s tem da bi ostalo gospodarstvo iz svojega dohodka prispevalo 18,8 % od računov za lani porabljeno električno energijo.

Republiška skupščina bo dala zakon v sprejem 18. februarja.

Potem so delegati obravnavali aktivnosti za pripravo in sprejem razvida del in nalog. Delavski svet sestavljene organizacije je namreč na svoji zadnji seji sklenil, da delavski sveti delovnih organizacij ugotovijo, ali so razvidi del in nalog

vsklajeni v delovnih organizacijah in med njimi. Predstavnik DO RGD je povedal, da je njihov delavski svet ugotovil, da je razvid del in nalog vsklajen od I-IV zahtevnostne stopnje, naprej pa ne. Delavski svet v DO TET je pooblastil komisijo, da ugotovi vsklajenost, medtem ko se v DO RRPS delavski svet sploh ni sestal.

V živahni razpravi je bila dana tudi pobuda, da bi ob že sprejetih pravilnikih o delitvi ČD in sredstev za OD razdelali in uporabili sistem stimulativnega nagrajevanja v celotnem kombinatu.

Delegati koordinacijskega odbora so zadolžili strokovno skupino na ravni sestavljene organizacije, da vskladi razvid del in nalog po družbenem dogovoru, panožnem sporazumu in samoupravnem sporazumu, sprejetem v SOZD REK EK. Sindikat se ne bo sestal v pripravah razvida del

in nalog, dokler le-ta ne bo vsklajen z družbenim dogovorom, panožnim sporazumom in samoupravnim sporazumom, sprejetim v SOZD REK EK.

Strokovna skupina je zadolžena, da skupaj z direktorji delovnih organizacij in poslovodnim odborom pripravi rokovnik aktivnosti za sprejem razvida del in nalog z nosilci aktivnosti in odgovornosti.

Koordinacijski odbor je zahteval, tudi kot že nekajkrat prej, da se ugotovi odgovornost v zvezi z aktivnostmi pri pripravi in sprejemu razvida del in nalog.

Delegati so obravnavali tudi osnutek pravilnika o nudenju pomoči članom zveze sindikatov, katerega namen je, da se enotno nudi ta pomoč v celotnem kombinatu in ga dal v javno razpravo do 31.1.1987.

Božo Marot

Delovanje konference OOZS TOZD IMD

Z združevanjem dveh delovnih organizacij IMD in RGD leta 1984 smo se v TOZD IMD samoupravno organizirali v dve delovni enoti z dvema OO ZS in konferenco OO ZS IMD.

Konferenca usklajuje in obravnava skupne naloge v TOZD in širše v okviru SOZD REK EK in ostalih družbenopolitičnih skupnosti.

Najvažnejše naloge v tem obdobju so:

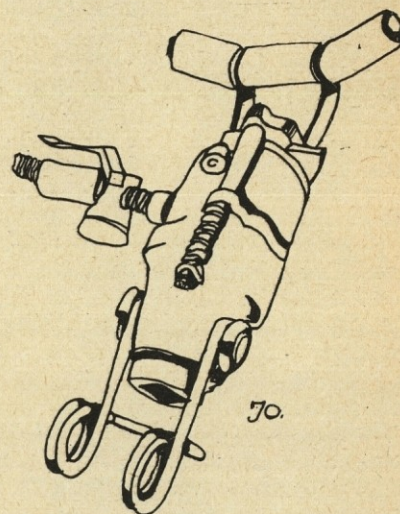
- nadaljnje dograjevanje samoupravne organiziranosti v DO RGD in REK EK z jasnim poudarkom na sklepih akcijske konference o združitvi elektro-strojne dejavnosti,
- ureditev dohodkovnih odnosov v kombinatu ter elektrogospodarstvu,
- samoupravni sporazum o delitvi OD in ČD.

Pri vsakodnevem delu pa opažamo izredno velik razkorak med skupno sprejetimi nalogami in njihovo realizacijo. Ob skupno sprejetih in poenotenihih akcijah v SOZD ne pride do sprejema teh nalog v posameznih DO in TOZD. Najlepši primer je vsekakor SaS o delitvi OD in ČD, kjer je bilo dogovorjeno vse od rokov do

poimensko imenovanih nosilcev za izvajanje skupno sprejetih nalog. Kljub temu pa se skupno dogovorjenih nalog in rokov ne držimo. Odgovornih tovarišev pa ne moremo ali nočemo poklicati na odgovornost.

V letu 1987 si želimo več sodelovanja v DO RGD in SOZD ter več uspešno rešenih skupnih nalog.

Jože Kolander

VARSTVO OKOLJA

Skrb za varstvo okolja

Varstvo okolja ... Naslov teme, ki je dnevno prisotna v našem življenju. Tisk, radio, televizija, pogovori, razni materiali, iz vseh se oglašča skrb za naš življenjski prostor, ki je vsak dan slabši. Ljudje smo pač ljudje. Rasa nad rasami, najinteligentnejša na Zemlji. Zemlji, ki jo načrtno ne samo izkoriščamo, amapak tudi uničujemo. Gradimo ogromna akumulacijska jezera za pridobivanje elektroenergije, obenem povzročamo s preobremenitvijo okolja z vodno maso potrese, celo do devete stopnje tam, kjer se v zadnjih sto letih sploh niso pojavljali. S pršilkami smo načeli ozonsko plast našega planeta, z eksplozijami atomskih bomb smo spremenili cela področja (seveda v "korist" človeštva).

Vendar to še ni vse. Kaj se še vse načrtuje v človeških glavah, sploh ne vemo. Vemo pa samo, da bi se človeška umska energija lahko usmerila kam drugam, ne samo v proizvodnjo sredstev za uničevanje našega okolja v taki ali drugačni obliki. Verjetno se ne zavedamo dejstva, da je hrane na svetu čedalje manj, zato ker je čedalje manj površin za obdelavo. Zaradi sprememb okolja se menja tudi mikro in makro klima. Genetske spremembe, mutacije, mutanti itd., čudni izrazi, skoraj nerazumljivi, pa vendar na nekaj opozarjajo. Človek preteklosti se je boril za svoje življenje s trdim delom za zagotovitev življenjskega obstoja, človek sedanjosti hlepi po energiji, dobrinah, orožju, vojnah, človek prihodnosti pa? Industrija rabi čedalje več, zemlja spraznjuje svoja nedra, ljudje pa? Kam drugam kot v vesolje. Saj ni vrag, da obstajajo planeti polni cinka, svinca, zlata, železa, premoga. Tak planet poiskati bo verjetno lažje, kot zagotoviti človeštvu, ki umira za lakoto, vsaj hrano, če ne še kaj drugega.

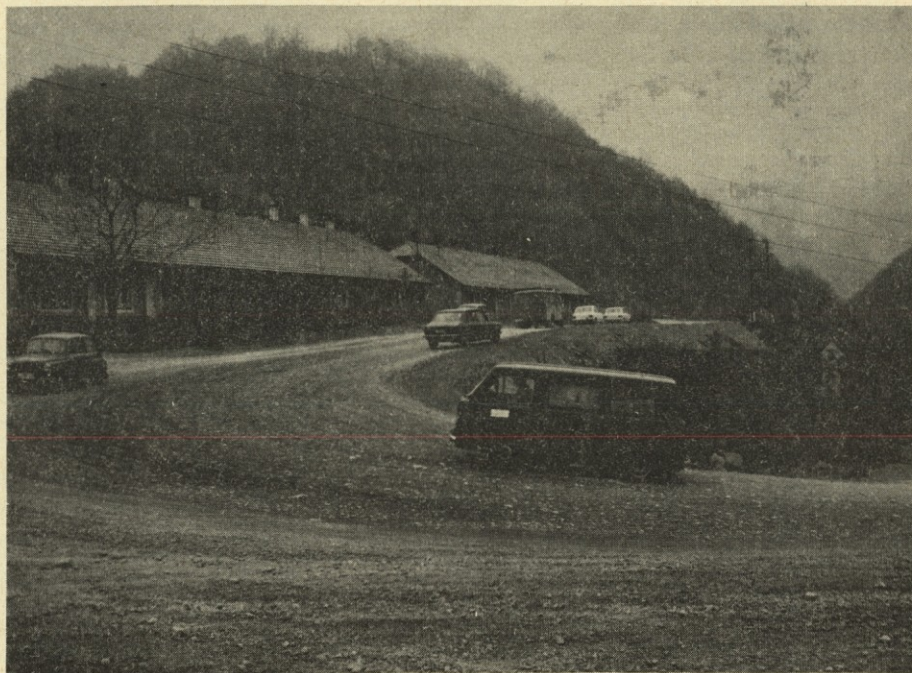
Človeštvo pa ne pozna meja. Kiti izumirajo zaradi olja, ambre, plemeniti kožuharji zaradi krzna, žabe zaradi dobrega okusa svojega mesa, pragozdovi ob Orinoku zaradi lesne mase in prostora za gradnjo, in pri nas? Mežiška dolina, Zasavje, Celjska kotlina. Alarm prve stopnje? Kje pa! Vendar pa vseeno. Nekaj se je zganelo v naši zavesti. Plamenček, ki bo verjetno izbruhnil v požar. Ljudje božji, nehajmo! Uničujemo pogoje za naše življenje in življenje naših otrok. Ne samo atomsko orožje in rakete, kaj to! Orna zemlja, čista voda in zrak! Zrak, ki ga verjetno bolj potrebujemo kot hrano, pa ga vseeno mešamo s snovmi, da postaja škodljivo. Nekoč je koliščar na Ljubljanskem barju pil barjansko vodo, Savo, Jazon je potoval v Medejo po Ljubljani.

Kaj pa danes? Naše reke so mrtve, odlagališče vsega, kar ne vemo, kam bi drugam. Tudi morje umira. Verjetno bi Odisejeve sirene pred Itako že nosile dihalne aparate in zaščitne maske.

Zato ni odveč klic na pomoč. Narava, ki je dolga obdobja kljubovala človeškemu posegom, je kapitulirala. Kar je preveč, je pač preveč. Izgleda, da se bo ponovno morala roditi ameba, ki se bo delila v Adama in Evo nove generacije, ki bo cenila to, kar narava daje. Da pa do tega ne

bo prišlo, moramo vsi skupaj pametno pričeti z reševanjem našega okolja. Vsak od nas lahko mnogo prispeva k temu reševanju. Pri vsem tem je pa še kako potrebna zdrava pamet in del "pametne" znanosti, ki bosta kos človeški neumnosti in dosegli to, da bomo pričeli gledati z "zelenimi" očmi okolje, v katerem živimo.

E.C.

Zaradi del na glavni cesti v Trbovljah so morali vozniki voziti po obvoznici

Foto: B. Klančar

Rekel je

Janez Bohorič, podpredsednik Republiškega izvršnega sveta:

V slovenskem izvršnem svetu ne vemo, kako bi lahko brez dodatnih prispevkov porabnikov energije spravili elektrogospodarstvo iz hude denarne stiske. Kljub številnim slabostim v elektrogospo-

darstvu, o katerih je bila živahna razprava na treh zasedanjih skupščine v minulem letu je vendarle očitno, da je glavni vzrok za veliko izgubo nesorazmerje med proizvodnimi stroški in ceno elektrike.

INOVACIJE, INOVATORJI

Inovacijska dejavnost v SOZD REK EK

Pogovor z Jožetom Štrajharjem

V začetku junija lani je občinska raziskovalna skupnost Trbovlje podelila nagrade za inovacijske in raziskovalne dosežke v občini, med drugimi tudi Jožetu Štrajharju. Zaposlen je osem let na TOZD IMD SOZD REK EK kot referent v prodajnem oddelku. Je pa tudi član komisije za inovacijsko dejavnost v našem sozdu.

Menite, da so tla dovolj plodna za rast inovacijske dejavnosti pri nas?

Za inovacijsko dejavnost ni pravega odziva, oziroma je zagretost za inovacije vedno manjša. Ne morem reči, da politika ni naklonjena inovatorjem. Komisije na tozdi delujejo vzpodbudno, saj nagrajujejo vse tehnične izboljšave, ki jih delavci prijavijo, čeprav včasih že priznane tehnološke dosežke bolj razvitih tozdov. Kljub temu se število in kvaliteta inovacij oziroma izboljšav ne povečujeta.

Ali je tehnologija dela tako napredovala, da delavci ne čutijo tolikšne potrebe po novotarijah ali so vzroki drugje?

Z ozirom na dejavnost, ki jo opravljamo, in tehnološko stopnjo, je dovolj problemov. Marsikje bi bile izboljšave in inovacije zelo dobrodošle, saj bi s tem veliko pridobili. Vzroke je težko poiskati. Morda k temu pripomore splošna nezainteresiranost za napredke. Mogoče ljudje nimamo več tiste zagnanosti. Če pričneš z novostmi, naletiš na marsikakšno težavo. Za tistim, kar hočeš obuditi v življenje, moraš nenehno stati, spremljati od vseh začetkov do konca, premagati veliko ovir — to je nekakšen riziko, povezan z mnogimi prepričevanji in dokazovanji.

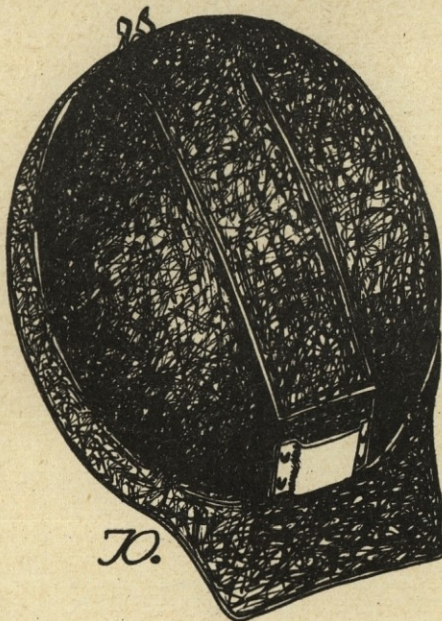
Sodelavci niso dovolj naklonjeni inovatorjem?

Nekateri sodelavci so tudi nevoščljivi. Menim, da bi morali bolj poudarjati velike prednosti inovacij in izboljšav. Podrobneje so s tem seznanjene le komisije, ki podeljujejo nagrade. Na občinskem sindikatu za inovacije smo obravnavali predlog Tovarne polprevodnikov Iskra, da dobijo vsi zaposleni delavci določen odstotek od prihranka, nastalega z inovacijo ali tehnično izboljšavo. Premisliti bi morali, če bi tudi v naš pravilnik vnesli kakšen podoben predlog, potem bi bil tudi med sodelavci drugačen odnos do tega področja. Do sedaj naši pravilniki samo mersko vrednotijo tehnično izboljšavo ali inovacijo, patenta pa tako še ni nihče prijavil.

Kaj pa nagrade? Vzpodbujajo inovatorje v materialnem ali bolj v moralnem smislu?

Nagrada je v obeh primerih vzpodbudna.

Menim pa, da bi morale inovacijske komisije več narediti za pospešitev inovacijske dejavnosti. Morale bi na primer nakazovati probleme, ki bi se jih dalo rešiti z izboljšavami in inovacijami. V naših delavnicah smo že zmožni narediti nadomestne dele in razne naprave, ki jih sedaj uvažamo. Če bi imeli to tehnično pripravljeno, bi precej zmanjšali uvoz raznih nadomestnih delov za vzdrževanje strojev in bi nasploh veliko pripomogli k standardizaciji opreme, ki jo rabimo v rudnikih.

Jože Ovnik: Rudarska čelada IV, risba, tuš

Kakšna je bila pot od pričetka do izvedbe naprave za montažo cevovoda v jami Kotredež, za katero ste bili nagrajeni?

Bi sem obratovodja v delavnici in sem reševal probleme, kakor sem vedel in znal.

Najprej sem risal, izdelal miniaturni model, nato pa našel najenostavnejši način izdelave. Po načrtu smo v delavnici izdelali napravo za dvigovanje in prevoz 6 m dolgih cevi, premera 250 mm, težkih od 350 do 400 kg. Spremljal sem izdelavo in praktično uporabo naprave v vpadniku V-80/1, V-80/2 v jami Kotredež.

Poseben voziček zvali cevi na dvizno napravo in jih dvigne na mesto montaže pod strop vpadnika z naklonom 17°. Pred izdelavo te naprave je bilo potrebno cevi dvigovati ročno, kar je zahtevalo velik fizični napor, bila pa je tudi večja nevarnost poškodb.

Kako bi pospešili inovacijsko dejavnost v sozdu?

Tehnično delo je precej zanemarjeno, veliko stvari bi moralo biti izboljšanih že v osnovi tehnologije s strani tehničnega kadra. Glede že izvedenih inovacij pa menim, da so večkrat kopije iz drugih delovnih organizacij. Veliko vlogo pri pospešitvi inovacijske dejavnosti imajo inovacijske komisije. Te bi se morale bolj angažirati pri nakazovanju problemov, ki bi jih lahko inovatorji izboljšali, pomagati bi morale tudi inovatorjem samim pri premagovanju ovir. Sedaj pa komisije v tozdi pregledajo inovacijo, jo nagrajujejo in pošljejo inovacijski komisiji delovne organizacije oziroma sozda. Inovacijska komisija sozda se sestane le enkrat do dvakrat letno pred rudarskim praznikom, ko podelijo priznanja inovatorjem. Moram omeniti, da je v nekaterih podjetjih še slabše.

Nas rudarski praznik nekako prisili, da vsaj takrat inovatorjem posvetimo več pozornosti.

Sozdovska komisija pa nima kompetenc, da bi najzaslužnejše inovatorje dodatno nagradila, kot delajo to na občinski komisiji za inovatorje.

Pripravljate v bližnji bodočnosti kakšno novost?

Trenutno ne pripravljam ničesar. Nisem več tako povezan s proizvodnjo. Rad pa bom delal v inovacijski komisiji in poizkušal pospeševati omenjeno dejavnost ter doseči, da bo po tozdi in sploh pri ljudeh več razumevanja za inovacije.

Dragica Bregant

ENERGETIKA

Rudarstvo in energetika doma in po svetu

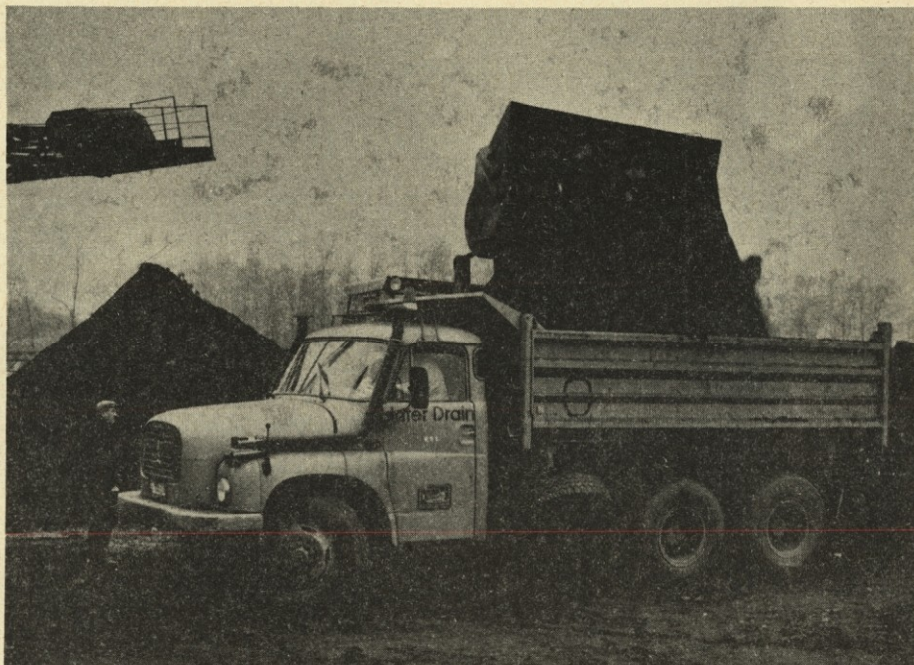
Letos 76,2 milijona ton premoga. Kako do njega?

Po letošnji energetske bilanci naj bi jugoslovanski premogovniki nakopali skupno 76,2 milijona ton premoga vseh vrst — črnega, rjavega in lignita. V primerjavi z letom 1986 naj bi bila proizvodnja letos večja za 6 do 6,2 milijona ton premoga. Proizvodnja bo večja v prvi vrsti v odvisnosti od potreb elektrogospodarstva, ta pa je zopet pogojena s hidrološkimi prilikami. Te pa, kot vemo, v začetku leta 1987 niso ugodne, medtem ko pri ostalih porabnikih energije niso trenutno vidne bistvene spremembe. Ne moremo pa mimo dejstva, da je pomembno zmanjšanje cen nafte v preteklem obdobju, tako tudi v letu 1986, povzročilo, da je zamenjava tekočih goriv s premogom upočasnjena. Koncem lanskega leta se je cena nafte na svetovnem trgu zopet nekoliko dvignila zaradi znanih sklepov držav OPEC, ki so z umetnim zniževanjem proizvodnje nafte v posameznih državah članicah tega združenja povzročili vnovično dvigovanje cen nafte. V prvem polletju lanskega leta je znašala cena nafte za sodček še od 10,5 do 12 dolarjev, medtem ko je koncem leta 1986 že poskočila na 18 do 18,8 dolarja za sodček.

Pri nas pa ostaja nezadostno pojasnjevano vprašanje, zakaj se ne podvzemajo odločnejši ukrepi za povečanje proizvodnje in porabe kakovostnih vrst premoga, čeprav z njimi nismo bogati, ali pa se uresničijo študije o brezdimnem gorivu, polkoksu, sintetičnem plinu itd. Računajo na to, da bi najprej prešli k bogatenju lignita. Struktura proizvodnje premoga ne zadovoljuje vseh zahtev porabnikov, posebno še industrije in gospodinjstev. Začasno se zato zatekamo k uvozu premoga za ogrevanje, katerega doma nimamo dovolj. Pa tudi uvoženi premog je bil predraga. Okoliščine ne dopuščajo, da bi rudniki lahko, če že ne mesečno pa vsaj trimesečno približali proizvodnjo premoga enakomernemu trendu. To pa je v opreki s prezadolenim in nelikvidnim elektrogospodarstvom, ki polni svoje deponije premoga takrat, kadar postane to nujno in neizbežno. V celoti gledano, drag denar v praksi onemogoča ustvarjanje zalog premoga, ker nihče ne želi, da mu leže mrtva sredstva na deponiji. Premogovniki pa po drugi strani prav tako plavajo v izgubah, niso pa tudi sposobni, da bi ustvarjali zaloge. Pogosto so mnenja, da je v takšnih primerih bolje pustiti premog neodkopen, torej v ležišču. Iz tega razloga imata tako proizvodnja kot tudi poraba premoga sezonsko

obeležje, posebno v zadnjem času. Izjema je le premog za ogrevanje, ki ga je vsako leto težko nabaviti pravočasno in v zadostnih količinah. Premoga za ogrevanje ni dovolj, čeprav je prenehal biti poceni gorivo. To pa je seveda le ena stran medalje.

Vsa ta in tudi druga dejstva nas opozarjajo na opreznost, ko ocenjujemo, če bo možno v letu 1987 nakopati pričakovanih 76,2 milijona ton premoga. Če stopimo korak dalje, bomo lahko ugotovili, če smo sposobni doseči predvideno proizvo-

Nakladanje jalovine v klasirnici Lakonca

Foto: B. Klančar

Druga je precej hujša in bolj komplicirana. Beseda je o investicijah in o ciljih, da bi zadnje leto tega desetletja, t.j. leta 1990, nakopali v naši državi skupno 92 milijonov ton premoga vseh vrst. Čeprav se je premog v drugi polovici lanskega leta podražil kar precej, pa so kljub temu izgube večje v domala vseh jugoslovanskih premogovnikih za 3,5-krat. Morda je zadovoljiva le ugotovitev, da so odkrili za tretjino večje rezerve premoga od takrat, ko je bil sprejet dolgoročni stabilizacijski program. Ostalo pa je nejasno, kakšen vpliv je imel na razvoj premogovnikov nepričakovan padec cen nafte na svetovnem trgu v preteklem obdobju.

dnjo premoga v letu 1990 in letu 1995, pa tudi v zadnjem letu dvajsetega stoletja.

Mostarski rudarji izpolnili načrt

Rudarji rudnika rjavega premoga Mostar, ki posluje v okviru sozda Titovi rudniki, Tuzla, so izpolnili lanskega letnega načrta proizvodnje premoga, ki je znašal 200.000 ton. To je za mostarski premogovnik izjemno uspešen rezultat, ker so ta načrt dosegli le v polovici leta dejanske proizvodnje. V prvem polletju lani je bila namreč zaradi elementarne nesreče oziroma zaradi vdora podzemeljskih vod v podzemeljske rove in površinske naprave mos-

ENERGETIKA

tarskega premogovnika proizvodnja premoga popolnoma onemogočena.

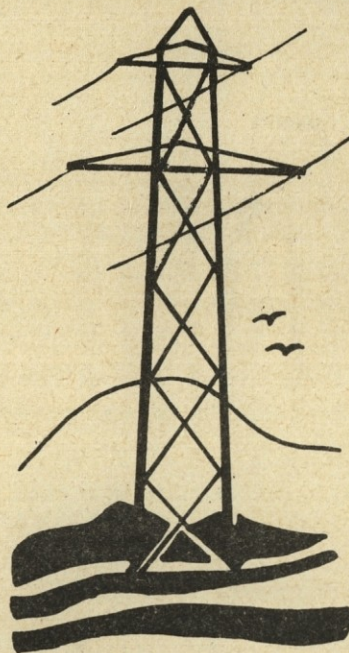
V elektrogospodarstvu Srbije iščejo denar

V Srbiji se na raznih ravneh sprašujejo, kje bi dobili 300 milijard dinarjev za srbsko elektrogospodarstvo. Tako ocenjujejo realne potrebe v beograjski Investicijski banki, da bi lahko zadostili potrebam elektrogospodarstva Srbije. S tem denarjem naj bi nadaljevali igradnjo že začetih elektrarn, prenosne mreže in razvoj premogovnikov v letu 1987. Z najavljeno januarsko podražitvijo električne energije in nadaljnjimi, ki jih predvidevajo do konca leta, elektrogospodarstvo Srbije smatra, da bi le-to lahko zbralo skupno 200 milijard dinarjev. Dosedanje izkušnje o spremembi cen električne energije potrjujejo pravilo, da nikoli doslej zahteve za povečanje cen, če so bile še tako podkrepljene z močnimi argumenti, na koncu nikoli niso bile osvojeni. Tako so mnogi računi postali "računi brez krčmarja". Tako je elektrogospodarstvo in premogovništvo v pogledu financiranja prišlo v krizo, kar se je dogodilo tudi v letu 1986, kljub najavljenim podražitvam. Po oceni bankirjev bi elektrogospodarstvo Srbije v letu 1987 težko zbralo za svoj lastni razvoj več kot 130 milijard dinarjev. Elektrogospodarske objekte je treba graditi še naprej. Srbija se je, tako poročajo njihovi viri, v zadnjih dvajsetih letih s pospešenim vlaganjem v elektrogospodarstvo finančno povsem izčrpala. Problem je nastal spričo okoli 300.000 mladih, ki čakajo na zaposlitev v tej republiki. Razpoložljiva sredstva naj bi vložili za odpiranje novih delovnih mest, zato investicije v elektrogospodarstvo pomenijo ogromno obremenitev. Kljub vsemu morajo najti sredstva za dokončanje dveh agregatov v termoelektrani Drmno s po 345 MW. To elektrarno grade skupno z elektrogospodarstvom Vojvodine. Sredstva pa je treba najti tudi za dokončanje hidroelektrarne Djerdap II. Če bi prenehali z nadaljnjo izgradnjo hidroelektrarne Zavoj, termoelektrarne Kolubara B in investiranjem v rudarske zmogljivosti itd, bi že koncem tega desetletja pretila tema in druge težke posledice. Pri reševanju tega problema navajajo, da elektrogospodarstvo Srbije daje okoli 40% pridobljene električne energije drugim elektrogospodarstvom v državi. Vojvodina dobi letno okoli 5,5 milijarde kWh, Hrvatska 1,7 milijarde kWh in Makedonija okoli 900 milijonov kWh električne energije in to po dolgoročnih pogodbah. Po drugi strani pa pravijo, če bomo varčevali z električno energijo, ni potrebe, da bi gradili nove zmogljivosti. Povečane cene energije bi same po sebi povzročile manjšo oziroma ekonomičnejšo porabo. Vendar se več kot polovica proizvedene električne energije porabi v gospodinjstvih, predvsem za ogrevanje. Prav zaradi tega, tako pravijo, ni mogoče računati na kako večje varče-

vanje. Kljub vsemu pa bo treba graditi nove zmogljivosti, vendar po predhodnem ponovnem preverjanju vseh investicijskih potreb.

Kosovski premogovniki in elektrarna

Po več letih sta končno premogovnika Dobro selo in Belačevac na Kosovem lanske leto dobro poslovala. Rudarji teh dveh premogovnikov so nakopali v letu 1986 skupno 9,8 milijona ton lignita in s tem prekoračili svoj načrt za 10%. Deponirali so 900.000 ton premoga, kar je rekord v zgodovini teh rudnikov. Te uskladiščene rezerve lignita so prišle še kako prav v zimskih mesecih, ko bagerji na površinskih kopih niso mogli zaradi snega in nizkih temperatur delati s polno močjo.

Kosovske termoelektrarne pa so v letu 1986 proizvedle skupno 4,9 milijarde kWh električne energije, kar je več kot leto poprej, vendar pa manj od načrtovanih količin. Lahko pa bi jo proizvedli še vsaj 500 milijonov kWh, če bi lahko obratovali, kar pa je bilo omejeno zaradi polnega obratovanja hidroelektrarn. Od novembra lani dalje so se akumulacijska jezera pričela hitro prazniti in tako hidroelektrarne niso bile v stanju nadaljevati visoko proizvodnjo električne energije tako kot prve mesece lanskega leta. Zato so termoelektrarne v Obiliću delale z vso močjo. Zadnje mesece so dajale v omrežje od 15 do 20 milijonov kWh električnega toka. Dva bloka Kosovo B sta bila povprečno izkoriščena 93%, kar je razmeroma visok odstotek izkoriščenosti tudi v

evropskem merilu. Poslovodni organi kosovskega elektrogospodarstva menijo, da jim je leto 1986 bilo zelo pomembno, ker so ugotovili slabe točke v notranji organizaciji ter nekatere teh tudi odpravili. Nadaljujejo tudi z razširitvijo premogovnika Dobro selo, ki naj bi dal po dokončanju leta 1988 več kot osem milijonov ton premoga, namesto sedanjih 3,6 milijona ton. Lanske leto pa je pomembno tudi po tem, da so podpisali sporazum med večimi elektrogospodarstvi naše države za nadaljnje raziskave in pripravljala dela, ki naj pokažejo opravičenost in ekološko možnost zidave novih blokov s skupno močjo 2.100 megavatov moči.

V letošnjem letu naj bi Elektrogospodarstvo Kosova proizvedlo 11,6 milijona ton lignita in 5,6 milijarde kWh električne energije. Da pa bi to dosegli, pa bodo morali odkriti in transportirati 20,2 milijana m³ jalovine. Predvidevajo tudi proizvodnjo 130.000 boksita, 120 milijonov m³ tehničnega plina in 100.000 ton umeznega gnojila.

TE Nikola Tesla izpolnila načrt

Termoelektrarne Nikola Tesla v Obrenovcu so 30. decembra 1986 izpolnile svoj lanskeletni proizvodni načrt. Iz sedmih blokov N. Tesla II z 2.600 megavati instalirane moči so proizvedli in dali elektrogospodarskemu sistemu 14 milijard 230 milijonov kWh električne energije. Vsak drugi kilovat, ki je bil proizveden v srbskem elektrogospodarstvu, je bil dobavljen iz Obrenovca. V kotlih N. Tesle so pokurili preko lanskega leta nad 20 milijonov ton lignita, dobavljenega iz REIK Kolubara oziroma s površinskega kopa Tamnava. Transportirali so ga z lastnim železniškim prevozom.

Se dve novi elektrarni v Hercegovini

Letos in prihodnje leto bodo v Hercegovini pričeli graditi še dva pomembna vira električne energije, in to hidroelektrarno Dabar pri Nevesinju in termoelektrarno Gacko II. Obe bosta skupno proizvajali vsako leto okoli 2 milijardi kWh električne energije. Sklep o teh gradnjah so sprejeli pristojni organi elektrogospodarstva SR BiH. HE Dabar bodo zgradili na Trebišnjici v okviru temošnjega sistema hidroelektrarn in bo imela moč 320 megavatov. Predvideno je, da naj bi nova HE pričela obratovati leta 1991, medtem ko naj bi TE Gacko II z močjo 300 megavatov in s proizvodnjo 1 milijardo in 650 milijonov kWh električne energije začela z obratovanjem v začetku leta 1993. Po ocenah iz preteklega leta naj bi obe novi elektrarni Dabar in Gacko II veljali nad 100 milijard dinarjev.

KULTURA, JUBILEJI, PRIZNANJA

Pred slavnostnim koncertom ob šestdesetletnici rudarskega PEVSKEGA ZBORA LOŠKI GLAS

V soboto, 11. aprila 1987, bo slavil šestdesetletnico svojega obstoja rudarski pevski zbor Loški glas.

Zbor Loški glas so ustanovili rudarji na Lokah, ki so radi peli, leta 1927. Tili pevci so bili: Vojtek Vodlan, Pavel Kovač, Franc Maček, Janez Marn, Avgust Knez, Jože Prosenc, Vinko Robavs, Štefan Pirc, Franc Celestina, Stane Žerko, Robert Lebeničnik in Alojz Vozel. Prvi zborov dirigent je bil Srečko Godina, za predsednika pa so izvolili rudarja Franca Kovača, ki je z vso voljo in vneto predsedoval zboru polnih 25 let. Vaje so bile v začetku dvakrat na teden, kar v Ašičevi gostilni v hiši Alojza Ašiča in njegove žene Leopoldine, ki sta z veliko dobrohotnostjo in toplino sprejela Loški glas pod svojo streho. Med pevci je bilo veliko skojcev, ki so študirali delavsko literaturo, obenem pa so prepevali delavske, udarne, pa tudi umetne pesmi s prepričanjem, da je slovenska pesem tista, ki mora večno živeti. Po sedmih letih, ko je Godina prenehal voditi zbor, so si prizadevali, da bi za dirigenta pritegnili zagorskega rojaka, ljubitelja glasbe, takratnega učitelja Draga Korošca. Po številnih prošnjah so ga prosvetne oblasti končno vendarle namestile v domačem kraju in tako je prevzel zbor. Delal je z resnično predanostjo, veliko voljo in ljubeznijo. V tistih časih je zbor že z drugačnimi, svežimi in modernejšimi prijemi nastopal v Zagorju, na Zasavski gori, v Čemšeniku, na Vranskem, leta 1935 pa so nastopili tudi že na Ljubljanskem radiu. Drago Korošec je potem zbor sicer zapustil, a ga je prevzel še enkrat, leta 1939. Tudi jaz sem pel v zboru kot drugi basist, dokler nisem šel študirat v Ljubljano in potem v Opero. Ves čas do danes delam v zboru, pomagam pri organizaciji in tudi pojem z njimi.

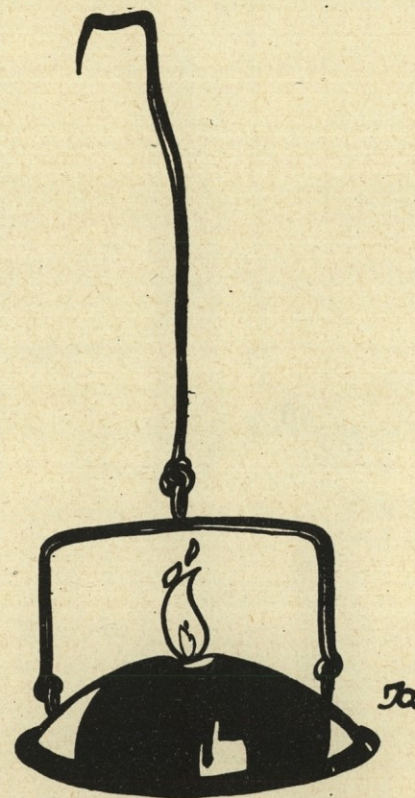
Zboru je dirigiral tudi Ivan Grm, ki je prihajal na vaje z Zasavske gore, za njim pa je vodil zbor Rudi Dolničar, ki se je požrtvovalno vozil na vaje iz Trbovelj. Takoj je občutil ljubezen Loških pevcev do naše pevske kulture. Potem so prihajali iz Ljubljane kot pevovodje skladatelj Zorko Prelovec, skladatelj Fran Venturini, Anton Vračko, Ivo Godec, Mirko Premelč, vsi člani Hubadove pevske župe.

Zelo radi so prihajali na Loke, med rudarje, hoteli so ohraniti pevski zbor. Vaje so bile takrat le ob nedeljah.

Tudi domačin Niko Škrabar je uspešno dirigiral zboru Loški glas. V zborovi kroniki je zapisano, da so imeli koncert 19. januarja 1941. Nadaljnje zborovo delo je končala druga svetovna vojna. Pevci so se odzvali klicu domovine, ki je bila teptana

in ponižana, odšli so v partizane, se bojevali za svobodo, a tudi v partizanih so peli.

Štirinajst pevcev se ni nikoli več vrnilo. Med prvimi v zagorski dolini je pod okupatorjevimi streli padel član Loškega glasu Karel Regancin. V narodnoosvobodilnem boju pa je dalo svoje življenje trinajst članov Loškega glasu, za našo s krvjo pridobljeno svobodo, za naše boljše in lepše dni v svobodi, ki jo sedaj imamo.

Kar je loških pevcev ostalo pri življenju, so po vojni znova pristopili k zboru. Prevzel ga je mladi rudar Mirko Prašnikar, ki je poleg dela v jami po delu študiral

na glasbeni šoli v Ljubljani. On je sedaj tisti, ki vodi zbor že polnih trideset let. Dirigira z dušo in srcem, vsi ga imamo radi, ga cenimo in mu želimo tudi veliko uspeha na slavnostnem koncertu ob šestdesetletnici, 11. aprila, v Kisovcu.

Loški glas je vedno gojil prijateljstvo med pevci. Danes se zbori poznajo veliko bolj kot nekdaj, veliko več sodelujejo in si pomagajo. Loški glas sodeluje na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični od vsega začetke, že sedemnajstkrat se je udeležil Tabora. Sodeloval je na številnih koncertih v Ljubljani, pevskih srečanjih v Zasavski pevski skupnosti, na radiu v Ljubljani in na televiziji, v pobratenem Aleksincu.

Nastopili smo na odličnem koncertu v Dolini pri Trstu in se tam pobratili s pevskim zborom Fran Venturini, s katerim večkrat skupaj nastopamo pri nas v Radencih, Rogaški Slatini, na Bledu, večkrat v Novem mestu, v Zagorju, v Dolenjskih Toplicah, Otočcu, Šmarjeških Toplicah, v Pleterjih, Kostanjevici, na Muljavi in seveda pri njih v Italiji.

Ob petinpetdesetletnici je na slavnostnem koncertu razvil prapor zbora predsednik Turistične zveze Slovenije Leopold Krese — Jošt, ki je zboru res čudovit, dolgoletni prijatelj in mu stalno pomaga. Jošt ni Zagorjan, a zelo rad poje z nami, imamo ga za svojega. Zelo drag prijatelj naših pevcev je bil zdaj že pokojni najbolj znani slovenski socialni pesnik Mile Klopčič, ki je na naš prapor napisal tele besede, ki so z zlatom vtkane nanj:

Zastava gre žareč pred nami
in kaže pot nam vihrajoč.
Da duh se in srce nam zdrami,
pod njo se zbirajmo pojoč!

Imamo veliko prijateljev, ki nam bodo gotovo pomagali, da bo šestdesetletnica zbora lepo uspela. Pokrovitelja jubilejnega koncerta bosta rudnik Zagorje in tovarna Siporex Zagorje. Poleg dirigenta Mirka Prašnikarja bo drugi del programa dirigirala mlada Alenka Flere, ki se je z zborom že izkazala na gostovanju v Novem mestu in na Muljavi in bila strokovno odlično ocenjena. Zbor se skrbno pripravlja na to slavlje, ki bo v Kisovcu in tudi v Zagorju, pod vodstvom neumornega predsednika zbora Karlija Vozlja. Nasvidenje na proslavi!

Ladko Korošec

KULTURA, JUBILEJI, PRIZNANJA

Berta Čobal — Javornik

Kako bi brez sreče, tovariš . . .

SREČNO! Ko odhajaš na delo
in veselo se vračaš domov!
SREČNO! Ko za teboj ostal je rov,
ostal je črn dan,
ko utrujen, zgaran
snuješ in kuješ načrte
za dan, ki prihaja
in ob zori novi poraja
kot luč, ko ključ
v zarje bliščeče!

Kako bi brez sreče, tovariš,
v objemu temine,
v osrčju globine,
globoko v rovu,
v črnem okovu
služil si kruh ... ?
Od hrupa, ropota ves gluh
zrl v usodo brez sreče —
brez želje goreče ...

Zato vselej!
Kadar prihajaš, ali odhajaš,
kadar snuješ in se razdajaš,
SREČNO ti bodi v pozdrav.
Saj srečno je pesem dobav,
pesem v zemlje naročju
ali pastirčka tam na pobočju.

O, gorje!
Ko nekega dne
je sreča knapa izdala,
takrat ostala za njim
je žalost globoka ...

In knap joka
nad grobom žrtve
in mrtve ptice,
ki perutnice
ji vzela je jama ...

O, sreča, zakaj ostala
si sama,
sama s seboj — ne z menoj?
Zakaj si nesreča
ti me objela,
da mi zapela
mrtva je ptica
in lica prekril
mrtvaški je prt,
ko me v jami objela
uničila ... smrt.

Zato sprejmi rudar
v dar želje za srečo!
Naj SREČNO ti bodi glasilo ...
svetlo vodilo,
vodnik in voščilo.

Rudarji in rudarstvo danes

Živim v majhni, a kljub temu že stoletja pomembni rudarski dolini. Mračni hribi, ki se strmo vzpenjajo okoli nje in jo ob vznožju oklepajo, so bili priča že marsikateremu žalostnemu prizoru, kajti rudarsko življenje je težko. Težko in plemenito. Ravno zato, ker je premog, naše črno zlato, še vedno eden glavnih virov energije sedanjega časa, si rudarji v času razvite industrije prizadevajo, da bi si delo v rudnikih čimbolj olajšali. Prej ročno delo, opravljajo sedaj stroji bolj uspešno in tudi bolj varno.

Da lahko rudarji pridejo do slojev premoga, morajo najprej izdelati glavne rudarske objekte. To so: izvozni jaški, glavni horizonti, ventilatorske postaje in glavna črpališča za jamsko vodo. Potem izdelajo rove in proge do širokih čel, kjer

z miniranjem ali rezanjem pridobivajo premog, tega pa s transporterji in jamskimi vozički vozijo do zbiralnikov, od tod pa po glavnem izvoznem jašku na površje.

Ker so v naših jamah prisotni nevarni plini in veliki dotoki vode in ker je v jami veliko nesreč pri delu, imajo rudniki reševalne postaje, kjer se rudarji usposablja za reševanje svojih tovarišev in tudi vse družbene lastnine. Ker smo energetsko še vedno zelo odvisni od premoga, rudarji odpirajo nove jame in nova obzorja, iščejo skrite zaloge črnega zlata in rudarski SREČNO bo še dolgo odmeval v srcih naših ljudi.

Barbara Galuf
7. a r. OŠ Tone Okrogar
Zagorje ob Savi

Ante Jurišič čisti prostor za črpalko na čelu Terezija II, kota 150

Foto: B. Klančar

KULTURA, JUBILEJI, PRIZNANJA

Nove knjige

Zgodovina in razvoj PTT dejavnosti v Zasavju

Sredi preteklega leta je skorajda nepazno izšla brošura z naslovom Zgodovina in razvoj PTT dejavnosti v Zasavju. Napisal jo je Boris Golec, takratni (l. 1984) dijak 3. letnika Srednje družboslovne šole v Celju, sicer pa doma z Dola pri Hrastniku. Knjiga ima 116 strani, je običajnega knjižnega formata, naklada 1.000 izvodov, izdalo jo je Podjetje za PTT promet Trbovlje, tiskala pa tiskarna KTL, tozdr TIKa Trbovlje. Izdajatelj oziroma založnik te knjige je le-to predstavil javnosti ob lanskoletnem praznovanju jubileja Podjetja za PTT promet Trbovlje.

Vsake publikacije, ki izide v naših revirskih dolinah, se izredno razveselimo, saj so tako zelo redke, da je izid še kako opazen. Vendar pa moramo biti dela mladega zgodovinarja Borisa Goleca še posebno veseli in nanj ponosni. Na pobudo Cirila Beca iz Podjetja za PTT promet Trbovlje se je leta 1984 lotil zbiranja zgodovinskih podatkov o vseh trinajstih PTT enotah — poštah na trboveljskem območju. B. Golec se je lotil dela z vso zagnanostjo, pridnostjo, predvsem pa natančnostjo, kar je za prikaz neke zgodovine nadvse pomembno. Njegove občasne objave oziroma zapiske in raziskave smo lahko brali v glasilu hrastniške občine Naš barometer, po vsej verjetnosti pa je objavljial razne podatke iz našega območja tudi kje drugje. S svojim neprecenljivim delom je rešil marsikak podatek iz naše preteklosti, s tem tudi del našega narodnega bogastva, ki tako hitro propada iz teh ali onih razlogov.

Ko je pripravljajl gradivo, se je avtor posvetoval z mnogimi starejšimi občani na našem širšem območju in poiskal domala vse znane vire, ki bi mu lahko pomagali doseči cilj. Ko me je ob začetku zbiranja gradiva spraševal o raznih podatkih, pisanih virih, ljudeh, ki bi mu lahko kaj povedali, sem videl, da je zbiralec in pisec, kljub svoji mladosti, izredno razgledan, saj je doslej znane zgodovinske vire zelo dobro poznal in me presenečal s svojim obsežnim znanjem, resnostjo, s katero se je lotil dela, pa tudi vztrajnostjo, kar je kasneje ob izidu knjige tudi dokazal. Mnogo potov je prehodil ali prevozil in z mnogimi ljudmi se je pogovarjal, prelistati in zabeležiti pa si je moral mnogo podatkov iz raznih virov. Vsebina njegovega dela obsega dve poglavji. Prvo poglavje obsega razvoj PTT, drugo pa zgodovino posameznih pošt na našem območju. Poleg uvodne razlage o nastajanju in razvoju pošte, telegrafa in telefona na našem

območju, je opisana pošta v starem in srednjem veku, turški vpadi in pošta, pošta v obdobju od 16. do 18. stoletja, broderska pošta na Savi l. 1809; razvoj PTT v času do prve svetovne vojne, poštna služba v prvi polovici 19. stoletja, poštna reforma leta 1850, železnica, poštni uradi, osebe in poštna povezave, telegraf in telefon; zasavska pošta v času med obema vojnima 1918–1941, organizacija pošte, pregled pošt po stanju 1. avgusta 1925, pregled pošt 1. jan. 1940, poštna prometne zveze, poštna zgradbe, brzojav in telefon. PTT dejavnost v Zasavju v obdobju 1941 do 1945 pa je opisana v opisu prihoda okupatorja, organizacija poštnega omrežja in PTT službe, PTT delavci med NOB, zveze med NOV v Zasavju. Razvoj PTT dejavnosti od l. 1945 do danes, t. j. do l. 1984, pa je opisan v prispevkih: organizacija PTT službe, telegraf in telefon, poštna prometne zveze, poštna zgradbe in poslovni prostori, posebej pa je opisana kriminalna dejavnost v zvezi s pošto (napadi in ropi pošt in poštne delavcev). V drugem poglavju nas seznanja z zgodovino posameznih pošt na našem območju, in to naslednjih pošt: Čemšenik, Dobovec, Dol pri Hrastniku, Hrastnik, Izlake, Kisovec, Loka pri Zidanem mostu, Podkum, Radeče, Trbovlje I, Trbovlje II, Zagorje ob Savi, Zidani most. Na koncu svojega zanimivega in temeljitega opisa pa je avtor navedel še imena ljudi, pri katerih je črpal razne podatke, pa tudi pisane vire, iz katerih je črpal del zbrane snovi — krajevne kronike in zapise, matične in druge knjige, arhiv PTT Slovenije, literature, arhiv podjetja za PTT promet Trbovlje, vire fotografij in vire odtisov poštne žigov.

Na videz drobna, po vsebini pa bogata knjižica, nas tudi po tej plati vodi daleč nazaj v zgodovino, ko so naši predniki na preprost način in preprostimi sredstvi prenašali vesti in pošto med posameznimi kraji in občani ter se tako obveščali o različnih dogajanjih doma in po svetu. Poučna in zanimiva je primerjava z današnjo pošto, telegrafom, telefonom, s posebnim ozirom na avtomatiko, teleprinterje, letalski in avtomobilski prenos, najnovejše prenašanje poštne vesti in sporočil z uporabo elektronskih naprav ipd.

Mlademu avtorju, bodočemu zgodovinarju, iskrene čestitke k opravljenemu delu. Lahko smo prepričani, da nas bo v bližnji ali daljni bodočnosti še obogatil s kakim delom.

T. Lenarčič

Priznanja za najprizadevnejše v Teritorialni obrambi

Tudi letos v decembru so pripravili v okviru Teritorialne obrambe Zasavja interno slovesnost ob dnevu oboroženih sil SFRJ s kratkim kulturnim programom, podelili pohvale komandanta TO Zasavja najuspešnejšim pripadnikom TO in ostalim, ki so uspešno sodelovali s Teritorialno obrambo.

Teritorialna obramba pokrajine Zasavja je bila proglašena za najboljšo v TO SR Slovenije. Doseženi uspehi so rezultat prizadevanj celotne skupnosti, vloženih naporov štabov, poveljstev in pripadnikov TO Zasavja in skupnega dela vseh subjektov SLO in DS Zasavja.

Za najboljši štab TO so proglasili OŠTO Trbovlje, za najboljšo enoto pa enoto protiletalske obrambe TO Trbovelj. Posebne pohvale so podelili Upravi za notranje zadeve Trbovlje, Občinskemu štabu civilne zaštite Trbovlje in miličniku Stanetu POZNIČU iz PM Hrastnik.

Komandant TO SR Slovenije je za izredne uspehe, dosežene pri izvrševanju nalog v urjenju in vzgoji, krepitvi moralno-politične enotnosti ter bojne pripravljenosti štabov in enot TO, pohvalil naslednje pripadnike TO Zasavja: Benjamina DRNOVŠKA, Jožeta POLUTNIKA, Boža MAJCNA in Antona MRAKA.

Za prizadevno in uspešno delo v letu 1986 je komandant TO Zasavja pohvalil pripadnike TO. Pohvale so prejeli: Vekoslav AJTIČ, Martin BRINAR, Janez FORTE, Franc GRMADNIK, Mitja HACIN, Srečko KLENOVŠEK, Aleš KUHAJ, Ivan NOVAK, Božo OCVIRK, Sašo OSTROŽNIK, Viktor PAVLIN, Matjaž PERME, Leopold PODRENIK, Ivan RAMŠAK, Franc SELAN, Roman ŠKRABAR, Andrej ŠUBIC, Stane TOMAŽIČ, Martin TROŠT, Anton UDOVČ, Jože VREZEK in Jože VRTAČNIK.

Pohvaljenim in vsem ostalim pripadnikom je ob 22. decembru čestital komandant TO Zasavja ter med drugim dejal, da bo vse delo, vzgoja in urjenje štabov in enot tudi še naprej temeljilo na nenehni krepitvi bojne pripravljenosti ob tesnem sodelovanju vseh struktur SLO in DS, kajti zaostrene mednarodne politične in vojaške razmere nam narekujejo, da vlagamo kar največje napore za ohranitev pridobitev NOV, socialistične revolucije, naše svobode in ozemeljske celovitosti.

Za dosežene uspehe v razvoju TO Zasavja so poleg pripadnikov TO nedvomno zaslužne tudi delovne organizacije, delovne skupnosti in družbenopolitične skupnosti, ki s svojim delom in konkretnim sodelovanjem s TO izkazujejo visoko stopnjo odgovornosti do organiziranosti vseh dejavnikov SLO in DS, zato zahvala in priznanje tudi njim.

TO/PM

ŠPORT, REKREACIJA

Peti novoletni pohod na Kum

Planinsko društvo "KUM" Trbovlje je 2. januarja letos organiziralo že petič svoj novoletni pohod na KUM. Na letošnji pohod so prišli res samo zagrizeni pohodniki in planinci. Vreme je bilo namreč precej slabo, saj je cel dan padal dež ali sneg, odvisno pač od višine, kje si hodil. Najzgodnejši so se iz doline odpravili že pred 6. uro, zadnji pa so na KUM prihajali ob 15.00 uri popoldan. Vsekakor je bil letošnji pohod najnapornejši v vseh petih letih. Pohodniki so v kočo prihajali popolnoma mokri in utrujeni od težke poti, ki je bila ponekod poledenela in posebej težko prehodna po Čebulovi dolini. Na žalost je v takih primerih sicer velika kočna na KUMU premajhna. Vsi pohodniki so poleg značk za posamezne udeležbe (prva, tretja, peta) brezplačno dobili tudi vroč čaj. Naši gospodarji so se morali kar potruditi, da so okrog 11.00 ure, ko je bila gneča največja, skuhalo dovolj tega planinskega poživila. Vseeno pa se je morala večina vrniti domov, ne da bi si popolnoma posušila premočeno obleko. Pripraviti je bilo potrebno prostor za vedno nove pohodnike, vseh je prišlo kar 964. To je le nekaj manj kot v letu 1986, ko jih je bilo 1050. Za peto udeležbo na pohodu so bile letos prvič podeljene zlate značke, le-te je prejelo 164 pohodnikov, za kar jim iskreno čestitamo. Tudi letos so prihajali iz vseh področij Slovenije. Največ je bilo seveda Zasavcev, pa vendar ne toliko kot prejšnja leta, pa iz Ljubljane in Maribora, veliko je bilo tudi planincev iz Murske Sobote, ki so prišli prvič. Bili so tudi Zagrebčani, Dolenjci in Savinjšani, tako da si na ta dan na Kumu slišal kar celo paletu slovenskih in neslovenskih narečij.

Še nekaj besed o organiziranju pohoda. Pri njegovi pripravi in izvedbi vsako leto sodeluje okrog petdeset članov društva. Poleg njih pa tudi nekaj zunanjih sodelavcev. Za celotno pripravo skrbi pripravljalni odbor, ki ga že vsa leta vodi Igor Herman. Na trasi pohoda deluje tudi reševalna služba z zdravnikom, ki je stalno povezan preko radio-oddajnikov s pomembnejšimi točkami od starta do cilja. Sistem zvez in obveščanje o dogajanjih na poti so že na dveh zadnjih pohodih uspešno izvedli člani radio kluba Trbovlje. Na ta dan pa ima veliko dela tudi oskrbnica doma, nima se časa odpočiti od Silvestrovanja, že mora skrbeti za lačne in žejne pohodnike. Omenim naj tudi prizadevno delo članov komisije za propagando. Letos so objavljali pohod po celi Sloveniji, ob tej priliki pa so pripravili tudi posebne nalepke in klobuke. Tudi dekleta za evidentiranje in delitev značk so se potrudila, tako da pohodnikom ni bilo potrebno dolgo čakati pri mizah.

Vsekakor je letošnji pohod dodobra zbitril in tudi zmočil glave udeležencem, kljub slabemu vremenu so se veseli vračali v dolino. Z veseljem ugotavljamo, da si je pohod pridobil simpatije vseh tistih, ki so na njem že sodelovali, ob tem pa vsako leto pritegnemo še vedno nove udeležence.

Naj poudarim tudi to; čeprav je za peto udeležbo kot priznanje udeležencu podeljena zlata značka, s tem ni rečeno, da je pohode zaključil. Oblikovalec na-

ših značk Zdenko Zupan že pripravlja posebno priznanje, ki ga bomo podeljevali za jubilejno 10. udeležbo na pohodu.

Naj se zahvalim za sodelovanje in pomoč: pokroviteljema Rudisu in IPOZ-u, Samoupravni telesno-kulturni skupnosti, Ljudski tehniki v Mehaniki, Samoupravnim organom v DO RRPS in TET in vsem našim članom, ki se niso ustrašili dela in vremena. Vsem pohodnikom pa SREČNO na VI. novoletnem pohodu 1988.

Janez Brinar

Drugi novoletni turnir v namiznem tenisu

Kljub temu, da so bili novoletni prazniki, člani hišnega sveta 139 — Sallaumines 3,4 in 5 niso počivali, saj so se lotili dela okrog organizacije že drugega novoletnega turnirja v namiznem tenisu za prehodni pokal. Istočasno pa smo sodelovali s posamezniki iz ostalih hišnih svetov pri okrasitvi ulice Sallaumines. Ob tej

Dne 3.1.1987 po samem novoletnem praznovanju pa smo organizirali že drugi novoletni turnir v namiznem tenisu za prehodni pokal hišnega sveta 139.

Udeležba je bila sicer skromnejša, saj je na turnirju sodelovalo le dvanajst tekmovalcev. Moramo pa upoštevati, da je bila to sobota in je marsikdo praznike podaljšal, nekaterih stanovalcev pa ni bilo doma. Nekoliko pa je to tudi naša krivda, kajti zaradi drugih obveznosti smo posvetili premalo časa reklamam in obveščanju o turnirju. Vedeti moramo, da za izvedbo takšnega turnirja, pa čeprav v manjši obliki, posamezniki žrtvujejo precej svojega prostega časa. No, tudi na tem področju bi lahko stanovalci, sosedje, prijatelji veliko pomagali in medsebojno tesneje sodelovali, kajti dobri medsebojni odnosi so tudi cilj tega turnirja.

Samo tekmovalstvo se je pričelo ob 10.30 z žrebom parov.

Žal je tudi letos čast nežnejšega spola zelo uspešno branila le ena udeleženka, in to Joži Vincenki.

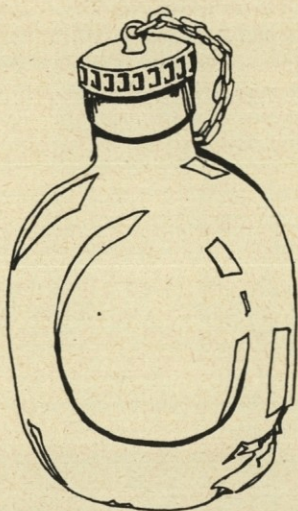
Prehodni pokal in prvo mesto za leto 1987 je osvojil Štefan Gorza (Pišta) iz zelenega vhoda.

Drugo mesto je pripadlo lanskoletnemu zmagovalcu Mateju Vipotniku, tretje pa Ivanu Vincenku.

Turnir je potekal v veselem in športnem razpoloženju od začetka do konca, kar je bilo tudi namen tega srečanja. Ob koncu smo si seveda nazdravili s šampanjcem iz zmagovalčevega pokala.

Razšli smo se z željo in v prepričanju, da se še večkrat in v večjem številu dobimo v našem TRIM kabinetu.

Jože Petauer

priliki bi posebej pohvalil hišnika našega naselja Borisa Kranjca, ki je z idejo in delom največ pripomogel k lepšemu videzu naselja.

SPORT REKREACIJA

Kljub hudi zimi planinsko življenje ni zamrlo. Že takoj 2. januarja v letu 1987 je PD Kum Trbovlje organiziralo peti tradicionalni zimski pohod na Kum. Udeležilo se ga je kljub slabemu vremenu preko 950 planincev ne le iz Trbovelj, pač pa tudi iz mnogih drugih krajev Slovenije.

PD Hrastnik je ob novem letu izdalo že svojo drugo številko društvenega glasila Naša pota. Izšla je v nakladi 150 izvodov na 34 straneh. Objavljenih je več različnih in zanimivih prispevkov ter društvenih vesti, predstavili so nekaj zagnanih planinskih delavcev, objavili pregled aktivnosti s posebnim ozirom na organizirane izlete, ne manjka pa tudi prispevkov mladih planincev.

Dne 11. januarja je bila v Sevnici seja meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev. Obravnavali so obračun izdaje stenskega barvnega koledarja Zasavje

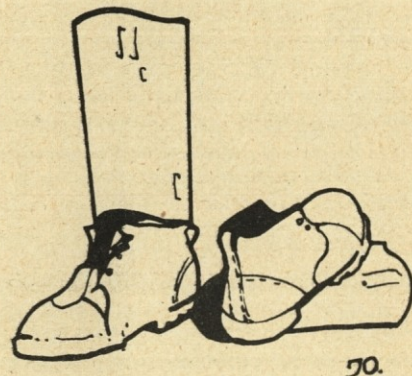
87, sprejeli dopolnitev Zasavske planinske poti, odločili so se, da bi tudi za leto 1988 izdali stenski koledar z drugačnimi motivi iz planinskega sveta, uskladili datume občnih zborov, sklepali o pomoči pri obnovi planinskega doma na Grohatu pod Raduho in postavitvi nove Erjavčeve koče na Vršiču ter o možnostih organiziranja izmenjalnih izletov s čehoslovaškimi planinci. Planince in ostale pohodnike po zasavski planinski poti seznanjamo, da ostane žig te planinske poti v Zagaju pri Kunstu, medtem ko bo nov žig te poti na obnovljenem gradu Podsreda le varianta tega dela poti po Zasavski planinski poti.

Dne 15. januarja je PD Trbovlje organiziralo v večernih urah prvo letošnje planinsko predavanje v predavalnici Delavskega doma v Trbovljah. Predaval je znani alpinist in odpravar Matevž Lenarčič na temo: Prvič na osemtisočaku. Govoril je o uspehu slovenske alpinistične odprave Karakorum 86 in o pristopu alpinistov te odprave na Broad Peak (8047 m). Prikazal je številne barvne diapozitive. Za nas je zanimivo to, da je bil kot prvi iz revirjev na kakem osemtisočaku. Naj mimogrede objavimo, da je bil isti dan, t.j. 15. januarja dopoldan med drugimi uspešnimi športniki iz Trbovelj v preteklem letu sprejet tudi Matevž Lenarčič pri predsednici Skupščine občine Trbovlje. Tu jih je predsednica skupno s predstavniki drugih organizacij posebej pozdravila in jim čestitala k doseženim uspehom.

Pred začetkom predavanja je Drago Kozole po pooblastilu Planinske zveze Slovenije podelil bronaste, srebrne in zlate častne značke in pisna priznanja slovenske planinske organizacije zaslužnim članom Planinskega društva Trbovlje za večletno uspešno delo. Zlate značke so tokrat prejeli Niko Putrih, Frida Kajbič in Janez Bizjak, arhitekt. Po pooblastilu meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev pa je objavil imena posameznikov in organizacij, katerim je ta meddruštveni odbor podelil priznanja — plakete in pohvale na predlog PD Trbovlje. Karel Kodrič, predsednik PD Trbovlje, pa je izročil društvena priznanja trem svojim članom. Tonetu Sterniša, dolgoletnemu predsedniku in društvenemu delavcu ter graditelju planinskih objektov na Mrzlici pa je izročil po sklepu občnega zbora umetniško oblikovano listino častnega predsednika Planinskega društva Trbovlje.

V dneh 10. in 11. januarja je organiziralo PD Trbovlje udeležbo enajstih članov na pohodu Po poteh partizanske Jelovice. Štirje od teh so se udeležili že tudi nočnega pohoda, ostali dnevnega. Prisostvovali pa so tudi slovesnosti pred spomenikom

Planinske novice

padlim v dražgoški bitki, ki jo je bojeval Cankarjev bataljon pred 45 leti na tem območju.

Letošnjega znamenitega Igmankega marša v Bosni in Hercegovini, ki je bil od 23. do 25. januarja, so se udeležili tudi štirje člani PD Trbovlje pod vodstvom Staneta Rožanca. Udeleženci so se zbrali 23. januarja zvečer v Sarajevu, pohod pa se je končal v nedeljo, 25. januarja, v zelo težavnih zimskih razmerah. Letos je bilo število udeležencev omejeno na 150, od tega 10 iz Slovenije.

Mrzlica je dobila koncem lanskega leta svojo smučarsko žičnico — vlečnico. Zgornja postaja je pred planinskim domom na sedlu. Ima okoli 100 m dolžine, služila pa bo smučarjem vseh starosti, posebno pa še pionirjem v zimski šoli v naravi. Žičnico sta posredovala oziroma odstopila Smučarsko društvo Trbovlje po posredovanju Samouprave interesne telesnokulturne skupnosti Trbovlje. Nekateri zagnani planinski delavci PD Trbovlje pa so jo temeljito popravili, dodali manjkajoče dele, jo postavili in usposobili za obratovanje. Poleg tega je na Mrzlici tudi manjša prestavljiva Tomosova vlečnica. Brez dvoma se bo obisk Doma na Mrzlici s tem povečal in popestril. Dom je tudi v zimskem času redno in dobro oskrbovan, za dobro kuhinjo in postrežbo ter počutje pa skrbita oskrbnika — zakonca Tržan.

Koordinacijski odbor za društva pri OK SZDL Trbovlje je tudi letos pripravil program dejavnosti v zimskih počitnicah za učence osnovne šole in srednjih šol. PD Trbovlje in PD Kum imata po tem programu na skrbi organizacijo izletov v bližnje in daljne kraje oziroma planinske vrhove. Skupine vodijo izkušeni planinski vodniki.

(tl)

SPORT, REKREACIJA

Trboveljski mladi smučarji pred 55 leti

Brali smo že, da so v Trbovljah prvič prišli s smučanjem leta 1912, ko sta prišla v Trbovlje zakonca dr. Hugo Baumgarten. On, mlad zdravnik, žena gospodinja. Med takratnimi prebivalci trboveljske doline sta veljala za pravo čudo, kadar sta stopila s smučmi na sneg. O tem so govorili stari in mladi. V takratnih letih je smučarski šport veljal za šport boljših ljudi. Delavci, proletarci, v glavnem rudarji, njihove žene in otroci se z organiziranim športom, tako tudi s smučanjem, niso ukvarjali. Smučmi so bile v takratni dobi svojstvene oblike, enako preproste so bile tudi vezi. Imenovali so jih bilgerji. Med vožnjo so uporabljali le eno palico in s prekladanjem le-te na eno ali drugo stran so delali zavoje. Kmetje temu športu niso bili naklonjeni in so smučarje leta kasneje preganjali s travnikov in njiv, češ da jim delajo škodo.

O nadaljnjem razvoju smučarskega športa do leta 1929 tokrat ne bi govorili. Razvoj je šel naprej in posebno otroci ter mlajši ljudje nasploh so se tega športa oprijemali z obema rokama, vendar dokaj neorganizirano. Takratno Planinsko društvo Trbovlje, imenovali so ga podružnica SPD — Slovenskega planinskega društva, je spričo naraščajočih potreb ustanovilo 8. januarja 1929 svoj poseben smučarski odsek. Ta dan lahko smatramo za začetek organiziranega smučarskega športa v Trbovljah. Odsek je imel predsednika in odbor, ker je bil v svoji dejavnosti deloma samostojen, organizacijsko pa je deloval v okviru takratnega trboveljskega planinskega društva. Med pobudnike za ustanovitev smučarskega odseka štejemo Antea Bega, Jožeta Plevčaka, Avgusta Kostanjška, Jožeta Balentina, Ivana Pisanskega, Avgusta Šipa, Ivana Jazbeca, Lojzeta Močivnikarja, Urankarja in še nekatere druge. Odsek je ob ustanovitvi štel trideset članov. Takoj so pričeli z organizacijo raznih tečajev, pa tudi smučskih tekmovanj. V naslednjih letih se je smučarski šport izredno razmahnil in dobil številne pristaše, predvsem med mladimi v takratnih rudarskih kolonijah — Glažuti, Žabji vasi, Dobrni, Tereziji, III. etaži, Barbari in drugod. Že 14. januarja 1931 pa so trboveljski planinci ustanovili smučarski klub pri SPD Trbovlje s svojim lastnim odborom. Prvi načelnik tega kluba je bil Jože Plevčak, st. Tokrat je klub štel že osemdeset članov. Namen kluba je bil, da se s planinsko dejavnostjo nadaljuje tudi v zimskem času, hkrati pa prireja razne tečaje, tekmovanja in druge akcije. Smučarsko društvo Trbovlje ima svoj rojstni datum 8. januar 1929; tako lahko rečemo, da je v Trbovljah organizirano smučanje praznovalo sredi januarja letos svoj 58. rojstni dan.

Prav te dni, ko je zapadlo po dolgem čakanju precej snega in se mladež, pa tudi drugi ljubitelji smučarskega športa intenzivno pripravljajo na zimsko veselje, se lahko spomnimo, kako je trboveljska mladina tekmovala v smučanju februarja leta 1932. Tega tekmovanja se posebno živo spominjajo še nekateri živeči smučarji, med drugim nam vsem zelo znani smučarski tekmovalci in smučarski delavci Cvetko Bevc. Poročevalec iz takratnega obdobja je javnost seznanil takole:

Zadnjič, t.j. sredi februarja 1932, so se pomerili naši mladi smučarji. Na stotine jih vsak dan križari po razritih klancih. Največ je seveda domačih desk s primitivno vezavo. Smo pač — v Trbovljah. Ali dobre volje in žilave vztrajnosti jim ne zmanjka nikdar. Tako se je odločila podružnica SPD v Trbovljah, da pripravi vsem tem vnetim dilčarjem smučski praznik z lepimi nagradami. Ob treh popoldne je bil v nedeljo napovedan start pri gasilskem domu v zgornjih Trbovljah. Takoj po kosilu je bilo tam okrog vse živo. Niso strpeli več po kolonijah, saj so nekateri že ponoči hodili gledat ure — da česa ne zamude. Z malo zakasnitvijo se je pričelo. Načelnik SPD Trbovlje, učitelj Ante Beg, je kratko pojasnil pravila tekmovanja in orisal skoraj dva kilometra dolgo progo. Po polminutnem odmoru so jo korajžno odpravili mali in veliki, suhi in debeli — 78 po številu. V dveh skupinah so se borili: od 6. do 10. leta mlajša, in od 10. do 14. leta starejša vrsta. Sto in sto vnetih gledalcev je tvorilo gost špalir daleč tja ob progi. Gosti roji mladih sovrstnikov — žal še brez blagodejnih deščic — pa se niso mogli zadovoljiti na mestu. Kar za njimi so jo ucvrli ob tekmovalni progi in v diru spremljali svoje srečne druge prav do cilja. Kaj strgan čevljev in snežna moka — da le ne zamudimo niti giba! Po klancih in brežičkah je brzelo in gomazelo gor in dol. Tam pa tam neizogibna pika — še par polomljenih desk — in že so bili sprejeti na cilju. V zakurjeni sobi šolskega poslopja v Trbovljah II (sedanja pedagoška enota Ivana Cankarja), so jih sprejele radodarne roke s toplim čajem in piškoti. Ko je bilo z želdcem vse urejeno — živčav se je le polegel — je vodja tekmovanja Ante Beg v kratkem nagovoru objavil rezultat. 78 parov oči in odprtih ust je požiralo besede in še bolj nagrade.

V mlajši skupini je zmagal osemletni Milan Beg, učenec drugega razreda, v času 14 minut 42 sekund in je dobil prvo nagrado — smučke. Drugi je bil Teodor Kus in odnesel par bambusovih smučskih palic. Tretji, Dušan Požun — lepo mladinsko knjigo. Četrti, Adolf Kolar — zavoj šolskih potrebščin. V starejši vojski je bil prvi

Herman Kolbezen, učenec V. razreda, s časom 12 minut 51 sekund in je dobil za prvo darilo smučke. Drugi Jože Barovič je spravil kompletne smučke vezi. Tretji, Ivan Pisanski, lepo mladinsko knjigo. Četrti Jože Kužnik, zavojček šolskih potrebščin.

Živa tisočglava množica gledalcev je krenila po dolini vsa navdušena nad uspehi naših bodočih prvakov hribovitega Zaslavlja.

To je bilo pred 55 leti. Od takrat do danes se je v tem pogledu marsikaj spremenilo. V kolonijah ni več takšnega smučarskega, sankarskega in drsalnega živčava. Precej travnikov, vrtov in drugih brežin je res pozidanih, vendar pa je le teh še vedno ostalo toliko, da bi s pridom kar za vogalom izkoristili zimske radosti. Še v povojnem času smo bili priča številnim smučarskim tekmovanjem v dolini. Vsa ta tekmovanja so imela številne privrženke tudi med ostalimi občani, saj je sodelovalo na vsaki tekmi po več sto gledalcev. Najpogostejše so tekmovanja potekala izpod Zrebljevega hriba po Topoletovih travnikih in njivah vse do cilja, ki je bil običajno v takratni Urhovčevi loki. Od kar so začele prevladovati tudi na tem področju žičnice in vlečnice, so tudi tekmovanja v dolini z leti ponehala. Tekmovanja v Medvednici, na Smrekarjevem, v Lontovžu in Trotovniku, nimajo nikoli toliko gledalcev, kot jih je včasih spremljalo podobna tekmovanja v dolini. Morda pa bi Smučarsko društvo Trbovlje le poskusilo vnovič, vsaj občasno, organizirati smučarska tekmovanja tudi v dolini, če ne prava, pa vsaj v propagandne namene. Vsakršna tekmovanja ali prijeteljska srečanja imajo številne privrženke bodisi na nogometnem, rokometnem ali košarkarskem igrišču in plavalnem bazenu. In zakaj ne bi tudi smučarji pripravili občanom — svojim privržencem, tega veselja?

T. Lenarčič

ZANIMIVOSTI

Kot vsako leto tudi letos sporočam, kakšno je bilo vreme v letu 1986, koliko padavin je bilo, skratka vse podatke, ki sem jih zabeležil.

JANUAR

Padlo je 62,3 ml padavin. Od tega je pet dni snežilo, šest dni deževalo, dva dni pa je padal dež s snegom. Šest dni je bilo meglenih, sodra je padala en dan, en dan je grmelo in se bliskalo, en dan je pihal veter. Najnižja temperatura ob 7. uri je bila -12°C , najvišja pa $+4^{\circ}\text{C}$. Sneg je ležal petnajst dni.

FEBRUAR

Padlo je 66,6 ml padavin. Od tega je dvanajst dni samo snežilo; padal pa je dva dni tudi dež s snegom. Deževalo ni, zato pa je sneg ležal cel mesec (28 dni). Megla je bila pet dni, sodra je padala en dan, deset dni pa je pihal veter. Najnižja temperatura je bila -16°C , najvišja pa 0°C .

MAREC

Padlo je 114,1 ml padavin. Snežilo je devet dni, šest dni je deževalo, en dan je padal dež s snegom. Sneg je ležal dvaindvajset dni. Megleno je bilo devet dni, sodra je padala en dan, en dan je pihal veter, en dan pa je bila tudi poledica. Najnižja temperatura je bila -10°C , najvišja pa $+9^{\circ}\text{C}$.

APRIL

Padlo je 96,6 ml padavin. Deževalo je dvanajst dni, snežilo dva dni, en dan je padal dež s snegom. Sneg je ležal tri dni, pet dni je bilo meglenih, treskalo je dva dni, veter je pihal dva dni. Najnižja temperatura je bila -5°C , najvišja pa $+13^{\circ}\text{C}$.

MAJ

Padlo je 131,0 ml padavin. Deževalo je petnajst dni, dva dni je padala tudi toča, pet dni je bilo meglenih, treskalo je šest dni. Najnižja temperatura je bila $+7^{\circ}\text{C}$, najvišja pa $+22^{\circ}\text{C}$.

JUNIJ

Padlo je 208,9 ml padavin. Šestnajst dni je deževalo, toča je padala en dan. Bliskalo in grmelo je devet dni, megla je ležala pet dni, veter je pihal en dan. Najnižja temperatura je bila $+3^{\circ}\text{C}$, najvišja pa $+22^{\circ}\text{C}$.

JULIJ

Padlo je 89,9 ml padavin. Dvanajst dni je deževalo, grmelo je šest dni, veter je pihal en dan, en dan je bilo megleno. Najnižja temperatura je bila $+9^{\circ}\text{C}$, najvišja pa $+24^{\circ}\text{C}$.

AVGUST

Padlo je 140,0 ml padavin. Enajst dni je deževalo, grmelo je šest dni, megleno je bilo pet dni. Najnižja temperatura je bila $+8^{\circ}\text{C}$, najvišja pa $+22^{\circ}\text{C}$.

SEPTEMBER

Padlo je 74,5 ml padavin. Osem dni je deževalo, štiri dni grmelo, veter je pihal štiri dni, deset dni je bilo meglenih. Najnižja temperatura je bila $+3^{\circ}\text{C}$, najvišja pa $+20^{\circ}\text{C}$.

OKTOBER

Padlo je 91,6 ml padavin. Pet dni je deževalo, en dan grmelo, tri dni je pihal veter, enaindvajset dni je bilo meglenih.

Vreme v letu 1986

Najnižja temperatura je bila -3°C , najvišja pa $+10^{\circ}\text{C}$.

NOVEMBER

Padlo je 46,2 ml padavin. Pet dni je deževalo, slana je ležala trinajst dni, megla pa štirinajst dni. Najnižja temperatura je bila -6°C , najvišja pa $+8^{\circ}\text{C}$.

DECEMBER

Padlo je 51,4 ml padavin. Tri dni je deževalo, en dan snežilo, en dan je padal dež s snegom. Sneg je ležal petnajst dni, tri dni je bila slana, dvanajst dni je bila megla, grmelo je en dan, veter pa je pihal pet dni. Najnižja temperatura je bila -16°C , najvišja pa $+2^{\circ}\text{C}$.

V celem letu 1986 je padlo 1173,1 ml padavin. Najbolj moker mesec je bil junij, v juniju je padlo 208,9 ml padavin. Najbolj suh pa november, padlo je komaj 46,2 ml padavin. Najnižja temperatura je bila -16°C , in to v februarju in decembru, najbolj toplo pa je bilo $+24^{\circ}\text{C}$ v juliju ob 7. uri zjutraj.

Če strnemo vremenske pojave, so naslednji: megleno je bilo 98 dni, deževalo je 99 dni, snežilo 29 dni, dež s snegom je padal sedem dni, toča je padala trikrat, slana je ležala šestnajst dni, sodra je padala trikrat, poledica je bila en dan, grmelo in bliskalo se je 32 dni, veter je pihal 31 dni.

Milan Kovač

ZA KRATEK ČAS

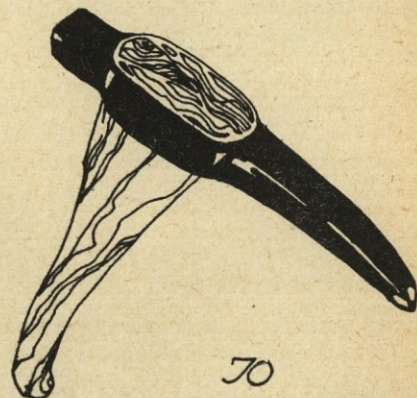
Rešitev novoletne nagradne križanke v glasilu Srečno

Vodoravno:

ATILA, ITAKA, BLOK, NOVOLET-
NA KRIŽANKA, GLASILO SREČNO,
LENOBA, POL, RADIJ, KD, MER,
SINDIKAT, GREDA, DRENAŽA, OR,
OSAMA, KAVERIN, ZAPORA, EN,
ŠETINC, AGETILEN, TONJA, ILA,
ANK, TIPKA, NADALJEVANKA,
ANIO, ALENKA, ANDI, SKI, IBAR,
JELA, TRDITEV, KO, ATOL, ALAMO,
AUBER, TRBOVLJE, VILIČAR' NEP,
ASTA, PUC, KRIMINALIST, SALTO,
ŠLEVA, METALEC, TRI, SULEJMAN,
NEBESA, OTS, UTEŽ, RL, MAG, MO,
NATEGA, ELEAT, VODNIK, IDE,
LEKTORAR, ARIANA, MRKOST, JOE,
PAVEL, INTER, LEA, TERENCEA,
STOPNJA, RI, AD, SITO, METOD,
TARPAN, DUNAJ, KRAJEC, MOL,
ALA, OKULAR, EROT, DORTMUND,
STRD, ERNANI, ABA, ELIOT, TOMO,
PET, ESPRI, KALVAN, RI, ADA,
STREL, AN, ARS

Navpično:

DK, IKT, STOM, MLADOST, KRAŠ,
TABOR, ARTA, REDUKTOR, DEVE-
TINA, BALISTIKA, NURMI, NETOPIR,
OST, EDO, SALDO, MARINKO, AVTO-
SUGESTIJA, ANGLEŽINJA, TLA, UTA,
TET, REPA, TOLERANCA, OJ, LE,
ROK, RED, IVAN, NAJLEPŠE ŽELJE,
RENTA, LOCOS, ALE, ULJ, LEON,
ARA, ALIBI, DELAVCEM REK EK,
JONES, ELAN, ANALI, VALAT, AME-
TIST, TO, DOZA, LK, ALKAN, TOP,
EC, PR, INSPIRACIJA, MIR, RAST,
DARE, TAROK, PELE, OČIM, AVTO-
MOBIL, AKELA, OTAVA, AMEN, TE-
ODORA, KRČ, TORI, ANT, RITEM,
LP, LT, AIN, SALANDRA, NABAVA,
NT, MEKA, ŽORGA, ENKIDU, ALE-
GORIJA, ULAN, BA, ARMENKA, IB,
LES, DINAR, NIL, LN, DEAN, STENI-
CA, NAT, PADOVA, OKSID, KERES,
MINERAL, TAR, KANJA, IV, PT,
OKARINA, NS

Žreb je odločil

Uredništvo našega glasila je prejelo do vključno 16. januarja 1987 za nagradno križanko ob novem letu, objavljeno v številki 12/1986, skupno 29 rešitev.

Reševalcem, ki so pravilno rešili križanko, podeljuje uredništvo tri knjižne nagrade, ki jih prejmejo:

1. nagrado: Irena Knez, Krištandol 15, 61431 Dol pri Hrastniku;
2. nagrado: Petra Janež, Sallaumines 10, 61420 Trbovlje;
3. nagrado: Franc Parkelj, Leninov trg 7, 61420 Trbovlje.

Vsem trem nagrajencem čestitamo.
Knjižne nagrade bomo poslali po pošti.

Razdelilnik
glasila Srečno

Prosimo vse temeljne sredine, da do 20. februarja posredujejo na uredniški odbor pripombe o povečanju oziroma zmanjšanju števila izvodov glasila Srečno.

Dosedanji razdelilnik je bil naslednji:

	Izvodov
Rudnik Hrastnik	500
Rudnik Trbovlje	400
Rudnik Zagorje	450
Separacija Trbovlje	250
ROZD RŠC	60
Rudnik Senovo	100
Rudnik Kanižarica	100
Rudnik Laško	50
DS SS DO RRPS	100
TOZD PEE	120
TOZD VN	65
DS SS DO TET	55
TOZD RIG	400
TOZD IMD	120
TOZD Avtoprevoz	40
TOZD Gramat	35
DS SS DO RGD	40
DS SS SOZD REK EK	56
Upokojenci	60
Arhiv	33
Po seznamu v kuvertah	170

ZA KRATEK ČAS

Zdravnik je prehitro vozil in ga je ustavila prometna milica. Sem doktor medicine, se je takoj pohvalil zdravnik. Jaz pa doktor discipline, je odvrnil prometnik, 5.000 din prosim.

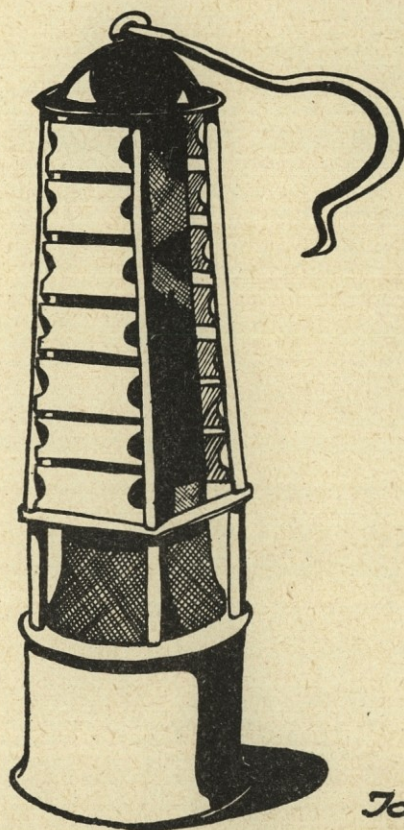
Možiček, da ne boš pozabil zalivati rož, ko mene ne bo doma! Brez skrbi, ji zagotovi mož, jaz dobro vem, kaj je žeja.

Žena je potožila možu: Včasih si me vedno zvečer prijel za roko, ko sva šla spat. Mož jo je prijel za roko. No, in potem si me poljubil, je nadaljevala žena. Mož jo je poljubil. In potem si me vedno na ramo ugriznil. Mož je vstal in odšel iz sobe. Kam greš? je bila razočarana žena. V kopalnici sem pozabil zobe, je dejal mož.

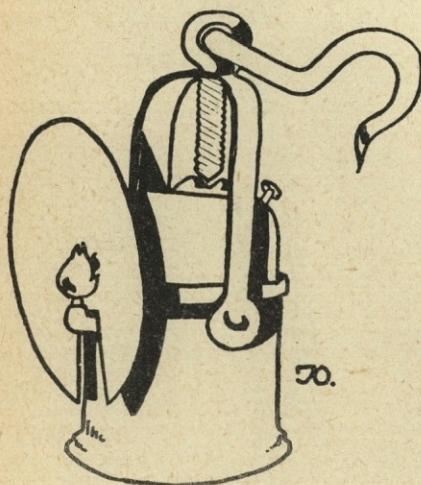
Milan Kovač

Lepa, mlada pacientka je prišla k doktorju na pregled. Slecite se tam za steno! je dejal doktor in čez nekaj časa vprašal: No, ste se slekli? Jaz sem se, pa vi?

Boljša polovica v najlepših letih bi rada kupila v trgovini metlo. Prodajalec je nekoliko nataknen in pravi: Naj vam jo zavijem, ali boste kar zleteli z njo?

Ja

Jo.

V vlaku je sedela lepo razvita mamica srednjih let s tremi otroki, 10, 8 in 6 let. Njej nasproti je sedež moški, ki bi rad začel razgovor. Zato jo je vprašal: Kar sami gospa? — Kje pa imate moža? Oh, ta je pa umrl že pred 12 leti. Ja? se zanima moški, od kod pa otroci? Hm, pravi gospa, rekla sem vam, da je umrl mož, jaz sem pa še živa!

Glasilo Srečno izdaja sozd Rudarski elektroenergetski kombinat Edvarda Kardelja, n.s.o., 61420 Trbovlje, Trg revolucije 12. Izhaja mesečno. Družbeni organ glasila je časopisni svet — predsednik Albin Hauptman.

Glasilo ureja uredniški odbor: Franci Žgalin (predsednik), Jože Kirič, Slavi Guna, Boris Jesenšek, Alojz Pavlič, Vladimir Breznik, Ivan Kenda, Dragica Bregant, Božo Marot (urednik), Pavel Kovač (odgovorni urednik).

Naklada 3.400 izvodov.

Tisk KTL — tozdr TIKA Trbovlje. Za člane kolektiva sozd REK Edvarda Kardelja je časopis brezplačen. Rokopisov, fotografij, skic, risb itd. ne vračamo.

Po mnenju Republiškega sekretariata za informacije, št. 421-1/74 z dne 9.1. 1984, spada glasilo Srečno med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljnega davka od prometa proizvodov.

